

Barsi Balázs

Új lendület, új virágzás

Elmélkedések
a Ferences Világi Rend
regulájához

Ajánlás

„Örömmel hozzuk tudomásotokra, hogy a Szentszék, az 1978. június 24-én keltezett, »Seraphicus Patriarcha« kezdetű Apostoli Levéllel, és »apostoli pecsétjével hitelesítve« jóváhagyta a Ferences Világi Rend megújított Reguláját” – e szavakkal kezdődik a Ferences Család négy miniszter generálisának levele, melyet 1978. október 4-én, a Regula kihirdetésének a napján intéztek a Ferences Világi Rend testvéreihez és nővéreihez.

„Bízunk benne, hogy a csodálatos assisi ember által meghirdetett életprogram új lendületet kap ettől és új virágzásnak indul” – üzenté VI. Pál pápa a Regula jóváhagyásakor.

„A megújulás reményének az alapja a visszatérés a kezdetekhez, valamint Szent Ferencnek és mindazoknak a bűnbánó testvéreknek és nővéreknek a lelki tapasztalatához, akik tőle kapták az ösztönzést és a vezetést. Ez a megújulás az idők jeleiben megmutatkozó Lélek iránti nyitottságon is múlik” – olvashatjuk még a miniszter generálisok levelében.

Ilyen Lélek iránti nyitottsággal hallgattuk 2011 és 2012 nyarán Sümegen, lelkigyakorlat keretében Barsi Balázs atyát Regulánkról. Az új lendület és az új virágzás reményében indítjuk útjára az ott elhangzott elmélgedések szerkesztett változatát a Regula jóváhagyásának 35. évfordulóján.

Pax et bonum!

2013. június 13-án, Pádúai Szent Antal ünnepén

Dr. Horváth Éva
a FVR Magyarországi Közösségének
minisztere

Szent Ferenc buzdítása a bűnbánó testvérekhez és nővérekhez

Az Úr nevében!

Akik bűnbánatot tartanak

Mindazok, akik szeretik az Urat teljes szívből, teljes lélekkel és elmével és minden erővel és úgy szeretik felebarátjukat mint önmagukat; és gyűlölik testüket bűneikkel és vétkeikkel együtt; és magukhoz veszik a mi Urunk Jézus Krisztus testét és véré; és a bűnbánat méltó gyümölcseit termik: ó, milyen boldogok és áldottak azok a férfiak és nők, amíg így cselekszenek és ezekben kitartanak, mert megnyugszik rajtuk az Úr lelke s lakóhelyet és szállást készít náluk magának. És fiai lesznek a mennyei Atyának, akinek cselekedeteit megteszik, jegyesei, testvérei és anyja a mi Urunk Jézus Krisztusnak. Jegyesei akkor leszünk, mikor a Szentlélek által a mi Urunk Jézus Krisztussal egyesül a hívő lélek; testvérei akkor, mikor az Atyának akaratát teljesítjük, ki a mennyekben van, s anyja akkor, mikor az isteni szeretet s tiszta és őszinte lelkiismeret által szívünkben és testünkben hordozzuk őt és szent cselekvéssel, melynek példaként kell mások előtt világoskodnia, világra szüljük őt. Ó, mily dicsőséges, szent és felemelő dolog magunkénak vallani az Atyát az égben! Ó, mily szent, vigasztaló és gyönyörűsége a tudat, hogy jegyesünk van! Ó, mily szent, kedves, jóleső, alázatos, békét árasztó, édes és szeretetre indító és mindenekfölött kívánatos gondolat, hogy olyan testvérünk és fiunk van, mint a mi Urunk Jézus Krisztus, aki életét adta az ő juháiért, és imádkozott az Atyához, mondván: Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál a világban; tieid voltak és nekem adtad őket. És az igéket, melyeket nekem adtál, átadtam nekik, és ők valóban elfogadták és elhitték, hogy tőled jöttem ki, és felismerték, hogy te küldtél engem. Én őértük könyörgök, és nem a világért. Áldd és szenteld meg őket. És én értük szentelem magamat. De nemcsak értük könyörgök, hanem azokért is, akik a szavukra hinni fognak bennem, hogy ők is eggyé legyenek szentelve, amint mi is. És akarom, Atyám, hogy ahol én vagyok, ők is velem legyenek, hogy lássák az én dicsőségemet a te országodban. Ámen.

Akik nem tartanak bűnbánatot

Mindazok a férfiak és nők, akik nem bűnbánatban élnek és nem veszik magukhoz a mi Urunk Jézus Krisztus testét és véré, hanem bünt bűnre halmoznak, testük rossz kívánságai és vágyai után járnak, tett ígéreteiket elhanyagolják, testükkel a világnak, érzéki vágyaiknak s e világ múltó gondjainak és aggodalmainak s ezen élet gondjainak élnek, az ördög kísértésének áldozatai és egyben fiai és cselekedeteinek utánczó. Vakok ők, mert nem látják az igazi világosságot, a mi Urunk Jézus Krisztust. Az ilyenekben nem lakozik lelki bölcsesség, mert nincs meg bennük az Isten Fia, az Atya igazi bölcsessége. Az ilyenekre áll az Írás szava: minden bölcsességük odalett, és átkozott, aki parancsaitól eltér. Látják, világosan felismerik, tudják és cselekszik a rosszat, és szántsándékkal elvesztik lelküket. Ti vakok, kiket ellenségeitek, azaz a test, a világ és az ördög rászedtek, lássátok be, hogy a testnek édes a bűn elkövetése, de keserű az Isten szolgálata, mert az Úr evangéliumi szava szerint minden vétek és bűn az emberi szívből jön és sarjad ki. És sem ezen a világon, sem az eljövendőn semmit sem mondhattok a magatokénak. Mert vélitek ugyan, hogy a világ múltó javait még soká élvezhetitek, de csalódtok, mert eljön a nap és az óra, melyre most nem gondoltok, s melynek jövetelét nem tudjátok és nem sejtitek; a test megbetegszik és a halál közeleg, és így múlik ki keserű halállal. És bárhol, bármikor és bármilyen körülmények közt elégtétel nélkül, halálos bűnben hal meg az ember, - már aki adhatna, de nem ad elégtételt - annak az ördög ragadja ki lelkét testéből; mégpedig olyan szorongattatás és kínok közepett, hogy arról csak annak lehet fogalma, akinek része van benne. Minden vagyon és hatalom és tudomány, amiről gondolták, hogy az övék, elvétetik tőlük. Vagyonukat rokonaikra és barátaikra hagyják. Azok pedig elvették és szétoztották maguk közt s a végén mondták: „Átkozott legyen a lelke; többet is adhatott és szerezhett volna számunkra, mint amennyit szerzett.” Testét pedig megemészti a férgek. Így tehát testüket és lelküket egyaránt elvesztik ebben a rövid életben, alászállnak a pokolba, hol vég nélkül gyötörtetnek. Mindazokat, akikhez ez a levél eljut, kérjük arra a szeretetre, amely az Isten, hogy fogadják isteni szeretettel és jóakarattal ezeket a mi Urunk Jézus Krisztus fent leírt illatos igéit, és akik nem tudnak olvasni, gyakran olvastassák fel maguknak; és őrizték meg magukban szent közreműködéssel mindvégig, mert ezek lélek és élet. És azok, akik ezt nem teszik, azoknak számot kell adniuk az ítélet napján a mi Urunk Jézus Krisztus ítélőszéke előtt!

1. pont

A lelki családok között, amelyeket az Egyházban a Szentlélek keltett életre, a Ferences Család magába foglalja Isten népének azon világi, szerzetes és papi tagjait, akik felismerik magukban a Krisztus követésére szóló hivatást Assisi Szent Ferenc nyomdokain.

Különböző formákban és módokon, de egymásra ható életközösségekben óhajtják megtestesíteni ma a közös Szeráfi Atya karizmáját az Egyház életében és küldetésében.

A Regula első mondata alapján a Világi Rend – akárcsak az Első és Második Rend – egy sajátos lelkeséggel rendelkező családhoz tartozik, melyet Krisztus megváltó halála és feltámadása érdemében, az Egyház nagy közösségén belül, Szent Ferenc atyánk által maga a Szentlélek hívott életre. Több fontos következtetés adódik ebből a megállapításból. Mindenekelőtt az, hogy a „Ferences Család” nem hangzatos, ámde különösebb tartalommal nem bíró kifejezés, hanem üdvösségtörténeti jelentőségű, intézményes valóságra utaló elnevezés.

Szent Ferenc családja egy sajátos világszervezet az Egyházon belül, melyhez egyaránt tartoznak világiak és szerzetesek, férfiak és nők, akiket az köt össze, hogy a Szentlélektől indítva fogadalommal kötelezik el magukat az Evangélium szerinti életre, Szent Ferenc példája szerint.

A II. vatikáni zsinat után divat lett úgy beállítani a karizma és az intézmény viszonyát, mint szükségszerű ellentétet, mivel az intézményesülés mindig azzal fenyeget, hogy megfojtja a karizmát. Egyes teológusok még azt is megkérdőjelezték, hogy Jézus akart-e Egyházat. Volt, aki azt állította, hogy Jézus Isten országát akarta elhozni a földre, és az Egyház lett helyette. Jól is néznénk ki, ha Isten Fiaként kétezer év alatt hagyta volna ennyire félreérteni szándékát, és nem tudott volna érvényt szerezni akarátának! Mi igenis azt hisszük és valljuk, hogy az Egyházat mint intézményt Jézus Krisztus alapította, és az Egyházban ugyanaz a Szentlélek működik, aki egyeseknek rendkívüli karizmákat ad. Az intézmény szerepe ugyanis nem az, hogy a karizmát elnyomja, hanem hogy keretet adjon neki, és így hosszú távon is fenntartsa.

Szent Ferenc ezt nagyon egészséges érzéssel tudta. Nem úgy áll a dolog, mint hogy a történelemkönyvekben még ma is gyakran olvashatjuk, hogy volt egy korát megelőző, nagy hatású forradalmár, Ferenc, akinek mozgalmát a pápának sikerült az Egyház keretein belül tartania. Éppen ellenkezőleg: Ferenc azon az úton indult el, melyet maga az Úr mutatott meg neki, de amikor testvéreket kapott, és számuk elérte a tizenkettőt, azonnal Rómába ment, hogy a pápától jóváhagyást kérjen közössége számára. Ez a lehető legtermészetesebb módon, belülről fakadó szándéka volt, hiszen kezdettől fogva az Egyházon belül határozta meg magát, az Egyházban kereste a küldetését, nem pedig az Egyháznak kellett korlátok közé szorítania. Azon azonban érdemes elgondolkodni, hogy ha a pápa nem ismerte volna el az assisi bűnbánók közösségét, később pedig a Kisebbségi Rendjét, akkor ma talán nem is tudnánk, ki volt az az Assisi Szent Ferenc. Esetleg a középkor egy érdekes embereként tartanánk számon, akiről nem maradt fenn más, csak néhány legenda.

Szent Ferenc karizmáját éppenséggel az intézményesülés őrizte meg a századok folyamán az Egyház számára, de nyugodtan hozzátehetjük: a világ javára is. Mert mindjárt az elején le kell szögeznünk, hogy Ferenc olyan nagy egyéniség, aki nemcsak a rendjéé, illetve a rendjeié, de még csak nem is kizárólag a Katolikus Egyházé, hanem az egész kereszténységé (az ortodoxok körében is népszerű, és a protestánsok is rokonszenvvel tekintenek rá), sőt az egész világé. (Más kérdés, hogy a világ sokszor felületesen érti az ő karizmáját, és különböző ideológiák megtestesítőjét látja benne.) Mindenesetre igen nagy dolog, hogy amit Szent Ferenc az Úrtól kapott és el akart mondani az Egyháznak és a világnak, az 800 éven keresztül sem veszített aktualitásából, s ma, akármilyen gyarlók vagyunk is, a Szentlélek általunk, rajtunk keresztül, a mi közreműködésünkkel akarja kinyilvánítani.

Ugyanakkor azt is el kell tudnunk fogadni, ha esetleg ez az életforma valamiért abbamaradna, ha a közösségünk egyszer csak kihalna. Számos példát látunk ilyenre a történelemben: egy bizonyos korban, egy bizonyos szükségre válaszolva Isten Szentlelke létrehozott egy közösséget, mely aztán évtizedek, esetleg évszázadok múltán, bevégezve küldetését, szép lassan eltűnik. Igaz, hogy van egy prófécia, mely szerint Szent Ferenc három rendje fennmarad a világ végéig, de én ebben nem nagyon hiszek. Én abban hiszek, amit Krisztus Urunk mondott a sziklaalaphoz épített Egyházzal, hogy az „alvilág kapui nem vesznek erőt rajta”. Az Egyház legmélyebb lényegéről van itt szó: a sziklaalaphoz, Krisztushoz

való tartozásról, a vele a szentségi rendben fennálló, éltető kapcsolatáról, a hitről, reményről, szeretetről. De ha olyan, sok szentet adó királyi család, mint az Árpád-ház, sőt maga a Szent Család is kihalhatott, miért gondolnánk, hogy a mi rendünknek, rendjeinknek az utolsó napig fenn kellene maradniuk? az Egyházban is sok olyan dolog van, mely korhoz kötött, csupán emberi alkotás, és törvényszerű, hogy ezek előbb-utóbb megszűnnek, elpusztulnak, és eltűnnek a történelem süllyesztőjében. Amennyiben a mi ferences életformánk évszázadok múltán esetleg ilyenné válna, s többé Szent Ferenc életpéldáján keresztül Isten Szentlelke nem szólítana meg férfiakat és nőket, hogy ezen a sajátos úton járva éljék Jézus Krisztus evangéliumát, akkor ezt nyugodt szívvel el kellene fogadnunk. Hiszen nekünk nem egy életformához, nem egy szervezethez, hanem ezeken keresztül is magához Jézus Krisztushoz kell mindenekfelett ragaszkodnunk, itt és most, a történelemnek ebben a pillanatában. Pontosan ez a fajta alázatosság és az Anyaszentegyházzal való mély közösség lehet a fennmaradásunk alapja.

Mi *nem* tehát a Ferences Világi Rend? Nem ráérő katolikusok klubja, ahol néha összejönnek egy kicsit cseverészni. Nem is imacsoport csupán, jóllehet az imádság az alapja. Nem egy bizonyos lelkeségi mozgalom, bár tanulhat a különböző lelkeségi mozgalmaktól. Nem jótekonysági intézmény, miközben nagyon fontos, hogy tagjai gyakorolják a tevékeny szeretetet. Ezek mind jó és fontos dolgok, de a mi közösségünk sajátossága nem ebben vagy abban a tevékenységben, illetve imamódban van, hanem abban, hogy – ha mégoly gyarlón, gyöngén is – Szent Ferenc karizmáját testesíti meg a világban. Ez nem több vagy kevesebb, mint más rendek, közösségek, vallási csoportosulások, mozgalmak karizmája, de olyan sajátosság, amelyhez ragaszkodnunk kell, s amelyet nem szabad felelőtlen módon összekeverni más rendek, lelkeségi mozgalmak karizmájával, különben sérül az identitásunk. Értékelhetjük mások lelki adományait, imamódszereit, tanulhatunk is tőlük, de csak akkor tölthetjük be sajátos ferences hivatásunkat és küldetésünket Isten Egyházában, ha újra meg újra visszatérünk Szent Ferenc atyánkhöz, és mindazt, amit másoknál látunk, a Szent Ferenc-i látásmódba és lelkületbe tudjuk integrálni.

2. pont ***E családon belül sajátos helye van a Ferences Világi Rendnek, amely úgy mutatkozik be mint egy, az egész világon elterjedt, szervezett katolikus testvéri közösség, amely nyitva áll minden keresztény előtt, és amelynek a testvérei és nővérei a Szentlélektől indítatva saját világi állapotukban akarják megvalósítani a szeretet tökéletességét, és fogadalommal kötelezik el magukat arra, hogy az Evangélium szerint éljenek Szent Ferenc példájára és az Egyház által elismert Regula segítségével.***

Szent Ferencel egy vadonatúj szervezeti struktúra jelent meg az Egyházban. Addig voltak az egyházmegyék, élükön a püspökkel, illetve a szerzetesi monostorok. Ez utóbbiak ki voltak véve a püspök joghatósága alól, és teljesen önálló, egymástól is független szervezeti egységekként működtek. Egy bazilita, bencés vagy ciszterci szerzetes életre szólóan elkötelezte magát abban a monostorban, ahová jelentkezett, s azt egész élete során nem hagyta el, legfeljebb rendkívüli esetben, akkor is csak az apát külön engedélyével.

Szent Ferenc követői viszont nem monostorokban és az azokhoz tartozó földbirtokokon éltek, hanem a városokban, területileg a püspök fennhatósága alatt, a pápai jóváhagyás után azonban jogilag már nem a püspökhöz, hanem az illetékes rendi előljáróhoz tartoztak. A rend szervezeti felépítésében további újdonság, hogy van egy legfőbb rendi előljáró, a *minister generalis*, aki az egész földkerekségen élő valamennyi ferences közösség fölött joghatósággal rendelkezik. Ezzel párhuzamosan Szent Ferenc regulájában nagy hangsúlyt kap a pápa úrnak való engedelmesség, éppen a függetlenséggel való visszaélés megelőzése végett (hasonlóan a jezsuiták negyedik, a pápának való engedelmességre tett külön fogadalmához, melynek valahol itt van a gyökere). A pápának ugyanis nemcsak a püspökök, hanem a szerzetesek fölött is hatalma van: általában nem szól bele belső ügyeikbe, de ügyel arra, hogy egy-egy rend hűségesen őrizze az alapító által kapott karizmáját, és tagjai aszerint is éljenek.

Már az 1. pontban is fontos kitételként jelent meg a Szentlélektől való indítatás, és itt ismét találkozunk ezzel a kifejezéssel. Igen, mert nemcsak a Szent Ferenc-i karizmat, nemcsak a ferences életformát és az abból kisarjadt ferences közösségeket tulajdonítjuk a Szentlélek művének, hanem azt is, ha valaki erre

az életformára vállalkozik. Ez nem rendkívüli látomást, magánkinyilatkoztatást jelent, de igenis egy olyan bizonyosságot, mely túlmutat a racionalitás, illetve a tetszés, érzés világán. Az nem baj, ha valakit az vezet el a Ferences Családba, hogy olvasott egy jó könyvet, látott egy szép filmet Szent Ferencről, vagy mert megtetszett neki a ferencesek élete. Ez indulásnak nem rossz, de ahhoz, hogy Szent Ferenc nyomdokain egy életen át kövesse Jézus Krisztust, kevés. Azért is fontos a képzés, hogy ez alatt az idő alatt kitisztázódjék: bármilyen motívumok játszottak is közre abban, hogy az illető ferences közösségbe jelentkezett, maradni egyedül Jézus Krisztusért marad itt, illetve azért, mert csak Szent Ferenc-i módon, az ő lelkiisége és életformája szerint tud keresztényként élni. Ha az évek alatt megerősödik ebben, s az előjárók is így látják, akkor nyilvánvaló, hogy az Egyházon belül itt a helye. Ha azonban a kezdetben tapasztalt vonzódás, kedv, jó érzés eltűnik, és nem marad utána semmi, akkor gyanús, hogy nem a Szentlélek indításáról, hanem csak emberi fellángolásról volt szó. Hasonlóképpen, ha az illető nehézségeket tapasztal a közösségben, ha előfordulnak súrlódások, nézeteltérések közte és a többi testvér között, az önmagában nem baj, mert éppenséggel a tisztázást segíti, és hozzájárulhat ahhoz, hogy megtalálja a helyét a közösségben; ha viszont a közösség tagjai és különösen az előjárók úgy látják, hogy az új testvér összeférhetetlen, évek alatt sem sikerül beilleszkednie, bármennyire is úgy gondolja, hogy neki ferences hivatása van, nem ez az ő helye az Egyházban. A hivatás jele a belső indíttatás és a külső elfogadás összecsengése, s mindkettőben tetten érhető a Szentlélek működése.

Míg lehet, hogy bencésnek a regula miatt, piaristának a tanításban megvalósuló evangelizáció lehetősége miatt, jezsuitának az Egyház határterületein való szolgálat szépsége miatt jelentkezik valaki, ha egy ferencset kérdezünk, majdnem biztos, hogy magát Szent Ferencet, az ő egyéniségét fogja megnevezni legfőbb vonzerőként. Szent Ferenc atyánk példája ma is annyira eleven, annyira megragadó, hogy a legtöbben azért jelentkeznek ferencesnek, mert az ő módján, az ő stílusában szeretnék követni Krisztust, kívánják élni az evangéliumot. De nem elég a készség az ő *példájának* követésére, az is szükséges, hogy az Egyház által elismert *Regula szerint* akarjunk evangéliumi életet élni. Az intézmény és a karizma kettőssége és összetartozása ezen a ponton is megmutatkozik. Ahogy „a maga módján vallásos” ember, aki nem tekinti magára nézve kötelezőnek a Katolikus Egyház tanítását és parancsait, nem lehet igazán katolikus, úgy az Egyház által hivatalosnak elismert Regulát semmibe vevő ember sem lehet a Ferences Család tagja.

A fogadalom nem fogadkozás, amelyet vagy megtartunk, vagy nem, hanem a keresztény élet újravállalása, életre szóló, testünkkel-lelkünkkel végzett istentisztelet. Jobb, ha inkább le sem tesszük, ha nem vesszük elég komolyan. Ezért is nagyon fontos az egyéni elhatározás és a megfelelő felkészítés, mely nélkül a fogadalomtétel istenkísértés és önbecsapás, melynek tragikus következményei lehetnek. A kellő felkészülés és alapos mérlegelés után letett örökfogadalom azonban nagy áldás, mert egyszer s mindenkorra megmutatja, hogy hol a helyünk. Az örökfogadalommal hazaérkeztünk. Nem azt jelenti, hogy most már semmilyen kérdésünk nem lehet, de bizonyos alapkérdéseket már nem kell feltennünk, ezért minden egyszerűvé válik.

A mai világ ezt nem nagyon érti. Azért mondják magukról sokan, hogy keresnek, hogy ne kelljen elköteleződniük. Érvényes ez a hitre, de az emberi kapcsolatokra is. Attól félnek, hogy ha elkötelezik magukat valami vagy valaki mellett, akkor ezzel megkötözöttek lesznek, és minden másról le kell mondaniuk. Végzetes félreértés, mert azt hiszik, szabadnak lenni azt jelenti, hogy szabadok maradunk valamitől, nem pedig hogy egyre jobban szabadabbá válunk valamire. A szabadságnak ugyanis több szintje van, melyek egymásra épülnek, és csak az odaadott szabadság az igazi szabadság. A szabadság az elkötelezettségben teljesebben ki igazán, úgy, hogy a végső Igazsággal, Szeretettel találkozáva életünket, saját magunkat feltétel nélkül és végérvényesen átadjuk neki. Aki tehát valamit a fogadalmában tesz, az kétszeres erényt gyakorol, egyrészt azáltal, amit tesz, másrészt azáltal, hogy mindezt az engedelmisség nevében, Isten iránti szeretetből teszi. Hiszen a szeretet nem csupán egy szép érzés, ami jön, aztán elmúlik, hanem Isten ajándéka, mely jelen van akkor is, amikor mit sem érzünk belőle. Ezért a fogadalom egész életünknek többletet, új minőséget ad.

3. pont

Ennek a Regulának az a célja, hogy a Ferences Világi Rendet a mai világ adottságai között az Egyház igényeihez és elvárásaihoz igazítsa, mint ahogy ezt megtették folyamatosan az 1221-es „*Memoriale propositi*” óta a különböző regulák, melyeket IV. Miklós és XIII. Leó pápa hagytak jóvá. Ennek a Regulának a hiteles magyarázata a Szentszékre tartozik, konkrét alkalmazása pedig az Általános Konstitúciókra és az egyes közösségek Statútumaira.

Szent Ferenc Harmadik Rendjének világban élő közössége ebben a mostani, VI. Pál pápa által jóváhagyott Regulában kapta a Ferences Világi Rend nevet. Mi pontosan tudjuk, hogy a „világi” ebben a szókapcsolatban *világban élőt* jelent, ám a köznapi beszédben gyakran *evilági, világi* értelemben használják ezt a szót, illetve az „egyházi” ellentétéként, arra utalva, hogy valaki nem pap, hanem „laikus”. Hallottam már valakit erre hivatkozni, amikor azt magyarázta, hogy neki nem kell annyit imádkozni, mint az atyáknak, mert ő *csak* világi rendi. Nem *ugyanúgy* kell, ez igaz, de hogy nem kell *annyit*? Mintha bizony a világi rendieknek – és velük együtt minden kereszténynek – nem szólna Jézus szava: „Szüntelenül kell imádkozni, és soha nem szabad belefáradni” (vö. *Lk 18,1*).

Amikor tehát a Világi Rend elnevezést használjuk, mindig legyen az eszünkben, a gondolataink háttérében Jézus szava, melyet az apostolokra, és nyomukban minden keresztényre vonatkozóan mondott Atyjának az Utolsó vacsorán: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól” (*Jn 17,15*), vagyis *evilág szellemétől*. Nagyon figyeljünk a Regula szövegére, mert minket is megkísért, hogy a mai világ elvárásaihoz igazodunk, ahelyett, hogy – amint a Regula írja – az Egyház igényeihez és elvárásaihoz alkalmazkodnánk, *a mai világ körülményei között*. Csak néhány szónyi a különbség, mégis egészen más az, hogy figyelembe vesszük a mai világ körülményeit, vagy hogy kiszolgáltatjuk magunkat a világ szellemének. Ebben a világban élve igenis ismernünk és számításba is kell vennünk azokat a körülményeket, azokat a pozitív és negatív jelenségeket, tendenciákat, esélyeket és veszélyeket, melyek között élünk, de csak azért, hogy a bennük rejlő lehetőséget megragadva igazodjunk Krisztus Jegyesének, az Anyaszentegyháznak *evilág fölött álló* követelményeihez és belső életéhez.

Nagyon fontos azt is leszögezni, hogy az egyes életformák és életállapotok nem magasabb vagy alacsonyabb rendűek a többinél. A szentségi házasság ugyanúgy misztérium, mint az Istennek szentelt élet, amit jól mutat az, hogy Jézus egymás után beszél róluk az evangéliumban, és a végén mindkettőről azt mondja, hogy „aki föl tudja fogni, fogja föl!” (*Mt 19,12*). Mindkét nagy, egyetemes út a szentség hiteles útja, amennyiben a szeretet teljességére vezet, de egyik sem üdvözít önmagában. Hiszen akár a házasság szentségében, akár a szüzesség, cölibátus prófétai állapotában él valaki, szentté csak akkor lehet, ha Istennek történő odaadásban eléri a szeretetnek azt a teljességét, amely maga a szentség. Enélkül hiába szerzetes vagy pap valaki, ha a világ szellemében él, nemhogy üdvösségére nem szolgál, de inkább kárhózatára válik. És élhet valaki a világban, akár főúri pompában, királyi körülmények között is, mint például Árpád-házi Szent Erzsébet, mégis eljuthat a szentségre, mert az nem más, mint a szeretet tökéletessége.

Amikor azt tapasztaljuk, hogy a papi cölibátus és a szüzesség létjogosultságát kérdőjelezi meg, tudnunk kell, hogy ezzel egyúttal a szentségi házasságot, a házastársi hűséget is támadják, és viszont. A sátán és a keresztény hit igazi ellenségei nagyon is jól – sok katolikusnál jobban – érzékelik a kettő közti összefüggést, és rafinált módon hol egyiket, hol másikat igyekeznek lejáratni, valójában azonban magát a keresztény életszentséget akarják megsemmisíteni.

Szent Ferenc nagyon jól tudta azt, hogy a házasság milyen nagy szentség, és tisztában volt vele, hogy a világban is lehet szentnek lenni. Ezért írta a világi hívőkhöz szóló levelét, melyben az embereket két csoportra osztja: akik bűnbánatot tartanak, és akik nem tartanak bűnbánatot. És itt nem csupán a szó szerinti bűnbánattartásról, gyónásról, szentségi életről beszél, hanem arra vonatkozólag ad szabályt, hogy hogyan lehet az állandó megtérés állapotában élni a világban, mely az ő korában sem volt magától értődő és könnyű, és a mi korunkban sem lehetetlen.

Az ebben a pontban említett, Szentszéknek fenntartott magyarázat nem a Regula lelki, hanem jogi értelmezésére vonatkozik. Ezért vannak a Konstitúciók és a Statútumok, melyek a Regulában megfogalmazott általános elveket részletesebb szabályokra bontják le, hasonlóan ahhoz, mint ahogy az Alkotmányban, a Nemzeti Alaptörvényben összefoglalt legfontosabb értékeket, a magyar nemzet életének alapját képező normákat a további törvények, rendeletek és egyéb jogszabályok részletezik és alkalmazzák az élet különböző területeire.

4. pont

A világi ferencesek Regulája és élete ez: megtartani a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumát, követve Assisi Szent Ferenc példáját, aki Krisztust választotta az Istennel és az emberekkel együtt élt életének középpontjául és inspirálójául.

Krisztus – az Atya szeretetének ajándéka – az Út, mely az Atyához vezet, ő az Igazság, melybe a Szentlélek vezet be minket, ő maga az Élet, s ő azért jött, hogy ezt az életet bőven adja.

A világi ferencesek mindent megtesznek, hogy az Evangéliumot gyakran olvassák, és hogy az Evangélium igazságait az életbe ültessék át, mindennapi életüket pedig újra meg újra az Evangéliumhoz mérjék.

Az Első Rend regulája ugyanazokkal a szavakkal kezdődik, mint amelyeket itt, ennek a pontnak az elején olvasunk. Vagyis – igazolva azt, amit az előző ponthoz fűzött gondolataimban hangsúlyoztam – nektek sem kisebb a feladatotok, mint az Istennek szentelt életű szerzetesnek: *megtartani a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumát*, életállapototoknak, helyzeteteknek, körülményeiteknek megfelelően. Csak ennek van értelme, és csak ennek lehet jövője. Egy avított, ízét vesztett, jellegtelen csoportosulás nem fogja vonzani a fiatalokat. De ha megérik, hogy ezt a közösséget valamilyen sajátos, karakterisztikus szellemiség hatja át, s ha tapasztalják a mélyben meglévő egységet, akkor annak biztosan lesz kisugárzása. Látunk erre példát több szépen megújult közösségben.

Senki, még az Úr Jézus sem úgy lett az emberiség tagja, hogy belecsöppent a világba. Úgy lehetünk emberré, úgy válhatunk az emberi társadalom tagjává, ha egy családhoz tartozunk. Ma már azokat a kisgyermeket is igyekeznek mielőbb családba, örökbefogadó szülőkhöz adni, akik valami miatt anya és apa nélkül maradtak, hiszen az otthon légköre, a család fizikai-érzelmi-lelki biztonságot nyújtó háttere nélkülözhetetlen a gyermek egészséges fejlődéséhez. Valahogy így van ez a hitéletünkben is: fontos, hogy az Egyházon belül úgy

tartozunk egy plébániához, egy közösséghez, mint egy családhoz. A rendalapító szentek: Benedek, Domonkos, Ignác körül mind egy ilyen lelki család jött létre, és akik ehhez a nagy lelki családhoz tartoznak, azokat mind megjelöli a rendalapító lelkisége. Korunkban számos lelkiségi mozgalom van, melyek fontos indítást, ösztönzést, olykor akár erős lökést is adhatnak sokaknak a lelki élet útján azzal, hogy valamit az Egyház kimeríthetetlen kincses-tárából kiemelnek, középpontba állítanak. Az Egyházban időről időre előfordulnak „vitaminhiányos” időszakok, amikor egyes fontos dolgok, akár olyanok is, mint a Szentírás vagy az Eucharisztia a háttérbe szorulnak. Ezekre hívják fel a figyelmet a különböző mozgalmak, ezért jók és hasznosak, de vigyázni kell, nehogy egyoldalúvá tegyenek azáltal, hogy csak erre vagy arra az értékre irányítják a figyelmet, illetve számolni kell azzal, hogy éppen mozgalom jellegükből fakadóan, amint elérték a céljukat, lecsengenek, elhalnak.

A ferences lelkiség nem ilyen mozgalom jellegű, egy pontra koncentráló lelkiség, hanem éppen az a csodálatos benne, hogy egy sajátos látásmód, mely az egész keresztény életet felöleli a Hiszekegy cikkelyeitől kezdve a liturgián át a hétköznapokig. Mindez arra vezethető vissza, hogy Szent Ferenc számára az evangélium megtartása nem előírt szabályok aprólékos betartását jelentette, hanem az élő Krisztussal való kapcsolatot, az Istenember arcát és szerető tekintetét, melyet mindvégig magán érzett. A ferences lelkiség röviden egy arcnak: Jézus Krisztus arcának állandó keresésében és szemlélésében foglalható össze, aki az Atya látható képmása lett a Szentlélek által a szentséges megtestesülésben. A ferences lelkiségre ezért is olyan jellemző a vizualitás: Szent Ferencet az indította el a maga sajátos útján, hogy Krisztus rátekintett és megszólította a San Damianó-i fészületről. Később saját szemével akarta látni az Úr megtestesülését, „hogy a fölséges Isten hogyan lett ilyen kicsinnyé”, ezért Greccióban megrendezte az első betlehemet, nem sokkal halála előtt pedig szeráf képében és szenvedőként megjelent neki Krisztus. A kereszténység tehát számára nem egy vallást jelentett csupán, az Evangélium követése pedig nem vallási előírások megtartását, hanem ezt az élő kapcsolatot Jézus Krisztussal. Fontos hangsúlyozni, hogy az a Krisztus, akit Ferenc követett, nem egy saját maga által elképzelt ideális figura volt, hanem az evangéliumok Krisztusa, illetve a zsinatok Krisztusa, vagyis mindenestől az Egyház Krisztusa, a második isteni személy, aki értünk valóságos emberré lett, akihez fogható nincs és nem is lehet több a történelemben. A kegyelem hatására ehhez az objektív tényhez mint abszolút igazodási ponthoz igazította az életét. Miután megtért Krisztushoz,

vele való kapcsolata olyannyira testvéri és bensőséges, kizárólagos és mindent magába foglaló lett, amilyen nem lehet senki mással a világon. Röviden ezt úgy lehetne összefoglalni, hogy Ferenc karizmája az, hogy egészen krisztusi ember lett. Nem tervezte, de elfogadta, hogy később „az Úr testvéreket adott neki”, s ez a közösség megjelent a városokban, az emberek között, s a legkülönfélébb módokon hirdette az evangéliumot minden teremtménynek, a világ hatalmasaitól kezdve az egyszerű embereken át a madarakig és a farkas testvérig.

A ferencességhez kezdettől fogva hozzátartozik a sokszínűség és eredetiség. Különbözőek vagyunk mi magunk is, és Szent Ferenc lelki öröksége kimeríthetetlenül gazdag. Amikor a ferences rend első nemzedéke megjelent, a korabeli egyházjog sem tudta hova besorolni ezt az új közösséget. Nem volt klerikális rend, de nem is csupa laikusból állt, pap és nem pap tagjai egyaránt voltak, hierarchikus különbség nélkül. Az sem volt egyértelmű, hogy városlakók-e vagy remetéik, mert nappal a városban tartózkodtak és prédikáltak, este viszont visszahúzódtak a hegyek közé imádkozni. A korabeli szerzetesség kategóriáiba nem lehetett besorítani őket: közösségben éltek, de nem egy kolostorhoz kötve, hanem magához a testvéri közösséghez, és vándoroltak a világban. Végső soron a korai ferencesség úgy lett egy egész Európát megújító lelki mozgalom, mely jelentős hatást gyakorolt az egyházi és a társadalmi viszonyokra, a politikára, hogy mindez Szent Ferencnek és követőinek Krisztussal való kapcsolatából mint központból forrásozott.

Még egy Szent Ferenc-i sajátoságot szeretnék kiemelni: amit egy ferences tesz, azt mindig bizonyos szentséggel, jókedvvel kellene tennie. Ahogy a pusztai remetékről a sátánnal vívott kemény harc, az aszkézis hősiesség gyakorlása jut eszünkbe, a jezsuitákról pedig egy jól szervezett, ütőképes, szent hadsereg képe, úgy a ferencességhez kezdettől fogva hozzátartozik az éneklő vidámság, lovagias nagyvonalúság és játékosság. Szent Ferenc alakja azért is vonzó a mai napig a világ számára, mert sugárzik róla, hogy boldog ember volt, aki harmóniában élt Istennel, a teremtett világgal, benne a többi emberrel és önmagával.

Ferenc evangéliumi radikalizmusában ma is van valami prófétai, amit korunk keresztényei, de még a nem hívők is megéreznek. Szerintem azt mondja a mai kereszténynek, hogy ha te Krisztust annak fogod fel, aki, akkor boldogan átalakítja a viszonyaidat más emberekhez és mindenhez, ami csak van – és ez jól tesz az emberiségnek.

5. pont **A világi ferencesek fedezzék fel a testvéreikben, a Szentírásban, az Egyházban és a liturgikus cselekményekben élő és cselekvő Krisztus személyét. Eucharisztikus életükben az a hit indítsa és vezesse őket, mely Szent Ferencet arra készítette, hogy ezeket írja: „Ebben a világban Isten Szent Fiából nem látok egyebet, mint az ő Szent Testét és Véréit”.**

Hogy Szent Ferenc számára mennyire alapvető fontosságú a másik emberben jelen lévő Krisztus, azt a valódi megtérését jelentő csoda, a leprás megcsókolása is jelzi. Így emlékezik meg erről Végrendeletében: „Míg bűnökben éltem, nagyon keserű volt számomra a leprások látása. És maga az Úr vezérelt közénk, és én irgalmasságot cselekedtem velük. És amikor eltávoztam tőlük, az, ami előbb keserű volt számomra, átváltozott testem és lelkem édességére.” Ennek a krisztusi látásmódnak a gyökeréről és jelentőségéről a későbbiekben még szó lesz.

Szent Ferenc hitének első számú forrása a Szentírás, „az Úr illatos igéi”. Gyakran olvassa az Evangéliumot, és számos döntés előtt azzal a gyermeki bizalommal nyitja fel, hogy éppen ott, ahol kinyílik, illetve ahová elsőként esik a tekintete, a sugalmazó Lélek eligazítást fog adni, mit kell tennie. (Például amikor Bernáttal találkozik, és az tanácsot kér tőle, mit tegyen a vagyonával. Ekkor szembesül Ferenc azzal, hogy az Úr nem magányos megtérőnek szánta, hanem testvéreket akar bízni rá.) Ugyanakkor soha nem önkényesen, a saját szája íze szerint értelmezi a kinyilatkoztatást, hanem csakis Krisztus Egyházának hiteles olvasatában. Minden szöveget ki lehet forgatni, tetszés szerint lehet félre lehet magyarázni, de a helyes és hiteles értelmezés kulcsa mindig annak a kezében van, aki élő kapcsolatban áll azzal, aki azt a szöveget írta. A Szentírás esetében ez egyedül Krisztus Egyháza, melyben ugyanaz a Lélek működik, mint aki a szent iratokat sugalmazta. Jézusnak az utolsó vacsorán mondott szavait például: „Ez az én testem, ez az én vérem”, szó szerint értjük, mert az Egyház is így értette kezdettől fogva. Ha Isten azt akarta, hogy szent Fia emberré legyen, akkor ebből szervesen következik a *realis praesentia*, Krisztus valóságos jelenléte az Oltáriszentségben. Ugyanakkor azt a jézusi figyelmeztetést, hogy „Ha megbotránkoztat jobb kezed, vágd le...”, nem szó szerint vesszük, hanem komolyan, a megtérésre való felszólításként. Így tett Szent Ferenc is.

Az Eucharisztia az a központ Ferenc számára, ahol elsősorban találkozik a feltámadt Krisztussal. Mivel jelen van Krisztus, úgy olvassa a Szentírást, mint Krisztusnak, a jelenlevőnek a tanácsát és parancsait az Egyházban és a testvérek közösségében. Számára Krisztus valóságos teste a kenyér és bor színe alatt és az Egyház mint Krisztus Titokzatos Teste mélységesen összefüggő valóság. Nem tanult teológiát, de a szentmiséből élve mindent tudott, mert a liturgia úgy azáltal tanít a legtöbbet, hogy nem akar tanítani, ám amikor megbomlik az Eucharisziával való kapcsolat, a tanítás is zavarossá válik, és ahol nincs meg a szentmise összetartó ereje, az egyetlen Egyház helyett sok kis csoport, szekta jön létre.

Az Eucharisztia eredetileg magát a misét jelentette, ahol a szentség Krisztus áldozatának erejében, a Szentlélek közreműködése által létrejön. Ebből a szentségből a kezdetektől fogva félretettek a betegeknek, haldoklóknak és a börtönben sínylődőknek, de nem helyezték ki imádásra (ahogy az a keleti egyházakban ma sem szokás). Idővel azonban mégis csak elterjedt az Oltáriszentség tisztelete, s ebben óriási szerepe volt Szent Ferencnek, aki mintegy a szemétből szedte elő a legszentebb szentséget, ugyanis az ő korában ezen a téren is siralmas állapotok uralkodtak az Egyházban. A *visitatio canonica*, püspöki látogatások alkalmával feljegyeztek olyan eseteket, hogy a papok tarisznyában vitték a szentséget, felakasztották egy fára, és ottfelejtették, máskor javasasszonyok kilopták a galamb formájú szentségtartóból, állatok sebeihez érintették, hogy meggyógyuljanak, de az sem volt ritka, hogy hagyták megpenészedni vagy éppen az egerek rágták meg.

A mai kutatások szerint Szent Ferenc és az első ferencesek hatása mutatható ki abban, hogy a IV. lateráni zsinat egyik fő gondja volt az Eucharisztia. Olyannyira, hogy az is felmerült, hogy a kisebb testvérek felügyeljék a világi papokat, megtartják-e az Eucharisziával kapcsolatos szigorú előírásokat. (Erre azután nem került sor, mert Szent Ferenc határozott kívánsága volt, hogy a kisebb testvérek ne legyenek senkinek az előjárói és felügyelői.) Szent Klára és a szegény úrnők pedig korporálékat készítettek, és ellátták vele a plébániákat, kisebb és nagyobb templomokat.

Az Egyház megújulásának legfontosabb eszköze ma is az, hogy az Eucharisztia végtelenül törékeny, finom és gyöngéd misztériumát ismét a középpontba helyezzük, söpörjük ki a templomokat, tegyük rendbe a tabernákulumokat,

a misét tisztítsuk meg minden giccstől, öncélú művészeskedéstől, érzelgősségtől, magamutogatástól, divattól. Vannak biztató jelek ezen a téren, Benedek pápa *motu proprio*jától kezdve az egész napos szentségimádásokon át addig, hogy az örökmécs elektromos gyertyája helyett egyre több helyen alkalmaznak ismét igazi mécses, ami törődést, gondozást igényel, s ezért jobban a tisztelet, a ragaszkodás, a szeretet kifejezője.

Meggyőződésem, hogy amennyire rádöbbenünk annak jelentőségére és következményeire, hogy a feltámadt Krisztus valóságosan jelen van a szentség színe alatt – miközben tudjuk, hogy a feltámadott test más viszonyban van ezzel a világgal, mint a mi halandó testünk –, annyira leszünk katolikusok, és annyira leszünk képesek igazán megújulni. Csak az az Egyház fordulhat hitelesen a szegényekhez, csak az hirdetheti krisztusi módon az Evangéliumot, amely életének a liturgia forrása és csúcspontja. Elsősorban azzal szolgáljuk az emberek üdvösségét, hogy napról napra bemutatjuk a szent áldozatot, egyre táguló körökben bevonva Krisztus áldozatába minden embert: a fiatalok párkeresését, az öregek haldoklását, a társadalmi feszültségeket és a gazdasági gondokat, mindenkinek átadva a legfontosabb üzenetet: „Isten szeret téged”.

A szentmise az egyetlen igaz világosság a kozmoszban, amely mindent megvilágosít. Hiszen ez a világ elmúlik, de az Úr dicsérete örökké megmarad. Ezért mindenütt, ahol a keresztények a szent liturgiát az őt megillető helyre teszik, ahol az Isten dicsérete olyan érték, melyet a lelkipásztori szükségletekre hivatkozva nem lehet degradálni, háttérbe szorítani, mellékes feladatként kezelni, az Egyház lényege felragyog, nyilvánvalóvá válik Isten uralma, s minden a helyére kerül. A testvéri kapcsolatok soha nem sejtett dimenziókat nyernek, a feladatokhoz való hozzáállás átalakul, az egész kozmosz ragyogni kezd, s megjelenik valami földöntúli békesség, melyet megérez még a hitetlen világ is. Az Eucharisztia nem fekete lyuk, hanem „fehér lyuk”, amelyen keresztül Isten hatalmas erővel akar belesodorni minket az eljövendő világba, míg az egész univerzumot be nem szippantja Isten dicsősége.

6. pont

A keresztség által, melyben Krisztussal együtt eltemetkeztek és feltámadtak, az Egyház élő tagjaivá lesznek, és fogadalmuk révén most még szorosabban kapcsolódnak hozzá. Életükkel és szavukkal Krisztust hirdetve úgy járjanak az emberek között, mint küldetésének tanúi és eszközei.

Szent Ferenctől indítatva és vele együtt az Egyház újjáépítésére kaptak meghívást. Ezért elkötelezik magukat, hogy teljes egységben élnek a pápával, a püspökökkel, a papokkal, a bizalom szellemétől áthatott olyan párbeszédben, amely nyitva áll apostoli kezdeményezésekre.

Nagyon fontos, hogy a rendi fogadalmak a keresztségi fogadalomban gyökereznek, annak az elmélyítói, kiteljesítói, a mi sajátos utunk a keresztség nagy, egyetemes útján belül. A keresztségi fogadást pedig megelőzi a bűnnek és a bűn szerzőjének, a sátánnak való ellentmondás. A keresztyén hit ugyanis olyan súlyos valóság, hogy csak „rombolás” árán: a régi, bálványokra épült élet teljes és tudatos felszámolása után épülhet fel. Ezt a világot az Istentől elszakadt, a teremtményeket abszolutizáló, bűnös vágyak uralják, melyekből a bűnbeesett ember megalkotja bálványainak a végtelenség illúzióját keltő világát. Ez a világ azonban mindenestül pusztulásra van ítélve, és Isten haragjának perzselő tüzeiben ég el, egész egyszerűen azért, mert Isten nem hajlandó legitimálni egy nem létező világot; annak vele szemben nincs létjogosultsága. Jézus úgy gyógyítja meg elfojtott és millió szálra szétbomlott vágyainkat, hogy gyökerüknél fogva ismét eggyé, egyszerűvé teszi őket: Istenre kezdünk vágyakozni, senki és semmi másra.

A világi testvérek részesednek az Egyház egyetemes küldetésében, s mivel a fogadalmak által külön is elkötelezték magukat, azért sajátos küldetést is kapnak. Fontos a sorrend: *életükkel és szavukkal*. Nektek nem prédikálnotok kell elsősorban – egyébként az Első Rendnek sem ez a legfontosabb küldetése, hiszen mi nem a Prédikátorok Rendje vagyunk, mint a domonkosok –, hanem az életetekkel tanúságot tenni az Evangéliumról. Az Egyház megújításának is ez a hiteles és hatékony módja. Szent Ferenc nem hitújító volt, mint a reformátorok, hanem az Anyaszentegyház ősi hitéhez ragaszkodva és abból merítve az életét

újította meg. Ebből fakadt egyházmegújító tevékenysége: az is, amikor szó szerint véve Krisztus szavát elkezdte tégláról téglára újjáépíteni a San Damianó-i templomot, és az is, ahogy életformájával, radikális Krisztus-követésével új lendületet adott és belső megtisztuláshoz segítette korának a világi politikától és harcoktól megfáradt, lelki-erkölcsi megújulásra szoruló Egyházát.

Így kell nekünk is a mai világhoz és a mai egyházi állapotokhoz viszonyulnunk. Nem sopánkodva, nosztalgizálva, de nem is bennfentesként kritizálva a püspököket és papokat, hanem önmagunkon kezdve a megújulást. Meggyőződésem, hogy Magyarországon nem a pap kevés, hanem a hívő keresztyén. Nem paphiány van a Magyar Katolikus Egyházban, hanem hívőhiány. Isten mindig elegendő fiatal szívében ülteti el a papi hivatás csíráját, de rajtunk mindnyájunkon múlik, hogy mi lesz belőlük. A régi értelemben vett népegyház kora lejárt, új evangelizációról beszélünk, ám ez újfajta struktúrákat is igényel. Abszurdum, hogy egy pap vasárnaponként négy-öt misét mond, mert az a tíz-husz hívő ragaszkodik hozzá, hogy a „saját templomában” legyen miséje. A pap szemszögéből ez egyenes út a kiégéshez, alkoholizmushoz, hitelhagyáshoz, az egyházközség szempontjából pedig a további leépüléshez, elcsökevényesedéshez. Nem siránkoznunk kell, hanem feltenni magunknak a kérdést, ahogy Szent Ferenc feltette: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?” Meg kellene vizsgálni: ezekkel a mai állapotokkal nem arra akar felhívni a Szentlélek, hogy mi, keresztyén hívek álljunk végre a lábunkra? Szent Pál korában Aquila és Priscilla, egy házaspár, bejárták az egész Római Birodalmat, terjesztették a hitet, és egyházközségeket szerveztek. Nem érezték azt, hogy Szent Pálnak ez jobban dolga, mint nekik. Így kell nektek is hirdetnetek Krisztust, a jelen világ körülményei között. Mindenekelőtt – ahogy azt meg is teszitek – saját családotokban, gyermekeiteknek átadva a hitet. Ez a legfontosabb, és ne felejtsetek, hogy ezt is nem elsősorban szavaitokkal, hanem egész életetekkel, példátokkal teszitek.

Ugyanakkor a szóbeli tanúságtétel is nagyon fontos. Nem provokációra, gyanútlan járókelők leszólítására, erőszakos térítésre biztatlak benneteket, hanem arra, hogy odaszegődjetek azok mellé, akik keresnek ugyan, de nincsen, aki elvezesse őket Krisztushoz. Ne hárítsátok el magatoktól ezt a feladatot, mondván, mi nem vagyunk illetékesek, mert nem tanultunk teológiát. Elsősorban nem teológiai tudásra, hanem élő hitre van szüksége ma a körülöttünk élőknek, s ha az Egyház missziós lendülete alábbhagyott, annak nem a teológiai ismeretek hiánya, csökkenése, hanem a mi hitünk gyöngesége az oka. (Azt pedig, hogy

a teológiai tudásokat bővítsétek, hogy elvégezzétek akár a hittudományi főiskolát is, senki nem tiltja meg, sőt!) Azért vagyunk küldöttek, hogy odalépünk azokhoz, akik már felismerték szívük mélyén egy bizonyos vonzást, de még nem tudják, pontosan hová is tartanak, hol annak a titokzatos mágneses erőnek a forrása, amelynek hatása alá kerültek. Ehhez, persze, mindenekelőtt az kell, hogy észrevegyük, kik azok a környezetünkben, akikhez oda kell szegődnünk, nem saját kezdeményezésünkben, hanem a Szentléleknek engedelmességgel.

Ha beszélni kezdünk, egy percig sem szabad elfelednünk, hogy kit kell hirdetnünk. A harmadik évezredben mi nem sikeres életet, önmegvalósítást, de még csak nem is szellemizéget, mert megfogalmazódik benne Szent Ferenc határozott kívánsága: a pápa, a püspök iránti feltétlen engedelmisség, és az egyházmegyes papság iránti tisztelet. Szent Ferenc még egy plébánostól is mindig engedélyt kért, hogy prédikálhasson, pedig egyszer s mindenkorra megkapta rá a jogot a pápától. Ezért sem megengedhető, hogy egy ferences – legyen első, második vagy világi rendi – lenézően vagy tiszteletlenül beszéljen a püspökökről, papokról, mintha fölöttük állna vagy kívülálló lenne. Amikor pedig akár II. János Pál, akár XVI. Benedek, akár Ferenc pápa mond valamit, kiad egy enciklikát vagy ír egy könyvet, arra nekünk nagyon figyelni kell. Hallatlanul fontosnak, a mostani időkben nélkülözhetetlenül szükségesnek tartom nyugalmazott Szentatyánk, Benedek pápa könyveit, melyekben az évszázadok alatt felhalmozott teológiai tudást és a legmodernebb bibliakutatások eredményeit úgy foglalja össze és adja át a mai embernek, hogy az érthető legyen, ugyanakkor ügyel a hangsúlyokra és a finom megkülönböztetésekre is.

Nagy kitüntetés számunkra, de egyben felelősség is, hogy mostani pápánk – jezsuita léte – a Ferenc nevet vette fel. Fokozottan figyelni kell rá, hogy amit ő Szent Ferenc atyánk karizmájából a világegyház vezetőjeként felmutat, azt a mi életvitelünkkel, megnyilatkozásainkkal ne hiteltelenné tegyük, hanem inkább elmélyítsük, megerősítsük.

7. pont **M**int „bűnbánó testvérek és nővérek”, éppen hivatásuk értelmében, az Evangélium életerejétől áthatva, gondolatvilágukat és cselekedeteiket Krisztuséhoz alakítják annak a gyökeres belső változásnak az útján, amelyet az Evangélium „megtérésnek” nevez, és amelyet az emberi gyöngeség miatt mindennap újra kell kezdeni.

A megújulás útján a kiengesztelődés szentsége a Mennyei Atya irgalmának kiváltságos jele és ugyanakkor kegyelem forrása.

A világi rendiek ősi neve „bűnbánó testvérek és nővérek”, az eredeti, evangéliumi kifejezéssel – mert Szent Ferenc az Evangéliumból vette az ihletet – „megtérő testvérek és nővérek”. Egy helyen azt írja nekünk Ferenc, hogy „ha valahol nem fogadják be őket, menjenek más vidékre, hogy ott Isten áldásával bűnbánatot tartsanak” (*Végr 26*), tehát a bűnbánattartást, vagyis a megtérést nevezi a ferencesek legfőbb hivatásának. Újra meg újra el kell gondolkodnunk azon, nekünk első rendieknek is, hogy elsősorban nem arra hívtak minket az Úristen, hogy tanárok vagy plébánosok legyünk – ez csak a szolgálatunk helyét és mikéntjét határozza meg –, hanem hogy állandó megtérésben éljünk, s ez látszódjék meg a munkánkon is. Nektek is megvan a civil foglalkozások, munkahelyetek, és az a hivatásokat, küldetéseket, hogy éppen azon a helyen, ahová Isten állított, tegyetek tanúságot az ő szeretetéről, és teremjétek a bűnbánat, a megtérés gyümölcseit.

Ez pedig azt jelenti, hogy belsőleg egyre szegényebbé és egyszerűbbé váltok. Ha az ember egyszer megértette, hogy mi az Isten rá vonatkozó akarata, és elkötelezte magát az ő követésének útján, akkor a szó szoros értelmében *együgyű* lesz – egyetlen ügye lesz: Isten országa és annak igazsága. Ezért az, aki mindenáron meg akar valósítani valamit, egy eszményre, talán épp egy vallásos eszményre teszi fel az életét, tévúton jár. Isten szinte minden szent kezéből kiveszi valamiképpen a „nagy művet”, melyet az létrehozott, mert neki nem a nagy művek kellene, hanem maga az ember, aki megszületett az ő számára az ingyenes szeretetben. Szent Ferenc egyszer, a kisebb testvéreknek az eredeti eszménytől való eltávolodása láttán elkeseredve kiáltott fel: „Kik rabolták el tőlem az én rendemet?” Még meg kellett tennie egy fontos lépést,

hogy a jó helyett ismét a végső jót, vagyis Istent válassza, megtanulva, hogy a Rend nem az ő rendje, hanem az Istené, és hogy maga Isten vette ki azt a kezéből. Ekkor vált teljessé a megtérése, ekkor lett ő is igazán kisebb testvér.

Ha úgy kezdünk el ragaszkodni bármi jóhoz, mintha az a végleges jó lenne, akkor a műveinkhez ragaszkodunk, nem Krisztushoz. Márpedig Isten nem önmegvalósításban kiteljesedett embert akar, hanem olyat, aki szent Fiához hasonlít: aki meri vállalni a teljes kiüresítettséget, lemeztelenítettséget, és mindenestül Istenre hagyatkozni. Akit Isten mintegy gyertyatartóra helyezett, annak ott kell állnia, de magunk ne törekedjünk arra, hogy feltűnjünk. Szeressük a vidéki magányt, a csöndet, az eseménytelen napok hosszú sorát, amelyekben megtapasztalhatjuk Isten irántunk való gyöngéd szeretetét. Ez a rejtettség mérhetetlen jelentőséggel bír a keresztény ember életében, és nélkülözhetetlen az igazi lelki fejlődéshez.

Ahhoz, hogy Szent Ferenchez hasonlóan *gondolatvilágunkat és cselekedeteinket Krisztuséhoz igazítsuk*, folytonosan, minden áldott nap el kell fordulnunk a bűnöktől és odafordulni Krisztus által az Istenhez. Ha ez utóbbit hűségesen gyakoroljuk a naponkénti elmélkedés és a gyakori szentmise által, akkor sikerülhet igazán az előbbi is.

A Regula külön is megemlíti a kiengesztelődés szentségét, a szentgyónást. A szentségek olyan ajándékai Krisztusnak, hogy se nem maradi dolgok, se nem modernek, hanem az Örökkévalóval való érintkezés az egész történelem folyamán. Egyes korokban bizonyos szentségek jelentősége elhalványodik, máskor újból felragyog. Így kellene ma újra felfedeznünk a szentgyónást, a Katolikus Egyház hatalmas kincsét, mely az egész kozmoszt átölelő s mindannyiunkat szívünk legmélyén megszólító isteni irgalom közvetítője, Isten országának jele és szentsége, a mennyország kezdete itt a földön.

Szent Ferenc azt mondta, hogy ha nincsen pap a testvérek között, akkor gyónjanak meg egymásnál, persze szentségi feloldozás nélkül. Az ilyenfajta „civil gyónás” során egyik testvér a másik testvérben jelenlévő Krisztushoz járult, és tulajdonképpen neki vallotta meg bűnét. Azért is nagyon fontos, hogy ne csak magunkban tartsunk bűnbánatot, hanem egy másik ember előtt valljuk meg bűneinket, mert önző énünknek nehezebb esik felismerni és bevallani, hogy Isten ellen lázadt, s mindent megtesz azért, hogy felmentést találjon az elkövetett bűnre. De még ha bánjuk is a bűnünket,

nem tudhatjuk, hogy bánatunkba nem férközött-e önsajnálát, öntetszelgés vagy éppenséggel hamis önvád (ami elsősorban az aggályoskodókat kínozza), úgyhogy a pap szolgálata arra is való, hogy jelenlétével, figyelmével, esetleg kérdéseivel, visszajelzéseivel segítsen objektívebben látni saját magunkat és bűneinket.

A rendszeres gyónás azért is fontos, hogy ne tömődjék el a forrás, hogy ne szakadjon meg az Úristennel való bensőséges kapcsolat. Általánosságban a havonkénti gyónást javaslom, mert ez az az időintervallum, amelyre még kellő részletességgel vissza tud emlékezni az ember. Fontosnak tartom továbbá, hogy minden világi ferences testvérnek és nővérnek legyen lelkivezetője. Elfogadva a különféle felfogások és gyakorlatok jogosságát, én a leginkább gyümölcsözőnek a mai időkben is a bűnbocsánat szentségi erőterében folyó lelkivezetést, vagy ha tetszik, lelki kísérést tartom. Itt talán egyértelműbb, hogy a Szentlélek vigasztalása és újjáteremtő munkája alakítja az ember lelki életét, és kevésbé áll fenn a veszély, hogy a lelki beszélgetés a psziché szintjén zajló „lelkizéssé” váljék.

Ma még ott tartunk, hogy lépten-nyomon találkozunk a Freud nyomán elterjedt tévedéssel, mely szerint a bűntudat beteges jelenség. Pedig épp ellenkezőleg: normális esetben a bűntudat a lélek egészséges reakciója a bűnre, és mint a láz a szervezetben, jelzi, hogy valami baj van. Éppen ezért nem az a helyes megoldás, hogy a bűnöst meg akarjuk szabadítani a bűntudattól, hanem hogy elvezetjük a bűnbocsánat forrásához, hiszen az után sóvárog. És ezzel nem a pszichoterápia ellen beszélek, hanem csak arra hívom fel a figyelmet, hogy a gyónás és a pszichoterápia más-más réteget érint az emberben, és más is a célja, a gyónás ugyanis nem arra való, hogy a pszichénket kezelje, hanem hogy a Lélek erejével személyiségünk legmélyén helyreállítsa azt a belső életet, melyet a bűn tönkretett. Ezért is lenne kívánatos, hogy a pap és a pszichiáter segítse, kiegészítse egymás munkáját, és kompetenciájának határait felismerve a pap szükség esetén pszichiáterhez irányítaná a gyónót, a pszichiáter, pszichológus pedig gyóntató paphoz a hívó klienst. S mivel pszichológiai tény, hogy már az öntudatra ébredt kisgyermeknek is van bűntudata, ő is szembesül azzal, hogy valamit rosszul csinált, azzal teszünk legjobbat neki is, ha idejekorán megtapasztaltatjuk vele Isten irgalmasságát a megbocsátás által, később pedig a szentgyónás által is. Pedagógiai szempontból is indokolt, hogy amikor a gyermek az elsőáldozásra készülve a Szeretet nagy misztériumával találkozik, egyúttal megtanulja, hogy az igazi szeretetet nem lehet kiérdemelni, arra nem lehet méltóvá válni – alkalmassá viszont igen, pontosan a bűnbánat által.

8. pont

Jézus az Atya igazi imádója, ezért példájára az imádságot és a szemlélődést tegyék életük és cselekedeteik lelkévé.

Vegyenek részt az Egyház szentségi életében, főleg az Euchariszián és kapcsolódjanak be az Egyház által ajánlott liturgikus imák valamelyikébe, újra átélve így Krisztus életének titkait.

Mivel Jézus az Atya igazi imádója, a mi imádságunk annyiban kedves az Atya előtt, amennyiben krisztusi. Jézus nélkül, aki maga a megtestesült Isten, az ember imája nem is juthatna el a magasságbeli Istenhez. Jézus mint a isteni transzformátor végtelen méretekre alakítja át a mi könnyörgéseinket, és így rajta keresztül valóban elérjük az Atyát. Ezért is kell elmerülnünk abban, ahogyan ő imádja az Atyát a Lélemben, és hagyni, hogy minket is belevonjon ebbe az imáadásba, mindenekelőtt a szentmisén. Az orációk, a mise nagy könnyörgései mind az Atyát szólítják meg: *Deus, qui...* – „Isten, aki...”, és így fejeződnek be: *per Dominum nostrum Iesum Christum...* – „a mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten, mindörökkön-örökké.” S ami a kettő között van, abba az egyetlen fegyelmezett, szabatosan szerkesztett összetett mondatba gyűjtjük össze, csomagoljuk bele egyéni kéréseinket, vágyakozásunkat, hálaadásunkat, örömeinket és gondjainkat, melyek így mind az „egy szükséges” alá rendeződnek. Aki erre az egy szükségesre, az üdvösségre függeszti tekintetét, az annak fényében fogja látni az élet apró-cseprő dolgait is, a maguk igazi jelentősége és arányai szerint.

Ahogyan az Egyház imádkozik, úgy hisz. Ha meg akarjuk tudni, hogy az Egyház mit hisz, mit remél, mit szeret, hogyan nézi önmagát, a teremtett világot, akkor részt kell venni az imádságában, vagyis a szent liturgiában. A liturgia nem tanít direkt módon, ugyanakkor a keresztény tanítás hordozója és megjelenítője. Abból, hogy az Egyház kezdettől fogva imádkozik a megholtakért, tudjuk, hogy van tisztítóút, tisztulási állapot, hiszen a kárhozottakért nem érdemes imádkozni, az üdvözültekért pedig felesleges. Ha egyszer az Egyház az angyalokhoz imádkozik, akkor vannak angyalok. Ez a hit logikája. Ősi szabály a *lex orandi – lex credendi*, az imádság és a hit szabályának egysége, melyből következik, hogy a liturgikus előírások elhanyagolása, és főleg a liturgia önkényes megváltoztatása

nagy mértékben rombolja Isten népének egészséges hitérzékét, s ennek súlyos következményei vannak a keresztény dogmatika és erkölcsstan területén is.

A keresztény szemlélődés forrása is maga a liturgia, mely minden résztvevőjét szemlélődő tevékenységre és tevékeny szemlélődésre hívja. A jegyesek találkozása, a barátok találkozása, a szülők és gyermekek találkozása attól olyan szép, hogy van mélysége, van csöndje. Az ilyen találkozásokban újra és újra megtapasztaljuk, hogy a szavak nem tudják teljesen kifejezni, ami bennünk van, s hogy a beszéd félreértés forrása is lehet. Ha viszont csöndben együtt vagyunk, akkor olyan mélységben öleljük át egymást, ahol az Isten tartja fenn az embert. Minden igazi szeretet mélyén szemlélődés van, nyugalom és békesség. A liturgia csöndje, az áldozás utáni perceknek az isteni jelenléttel teli csöndje éppen arról ad bizonyosságot, hogy Isten a tudásban nem, de a szeretetben át lehet ölelni.

Szent Ferenc így szemlélte a kinyilatkoztatott hittitkokat, Karácsony misztériumát és Krisztus keresztjének titkát is. És hűségesen imádkozta az Anyaszentegyház zsolozsmáját, melyből egyéni imádságai is fakadtak. Minden imádság jó, ami őszinte, a hit szabályának megfelelő, amit szeretünk, de a szentmisén és a napi áldozáson túl a zsolozsma mindennapi imádkozása az, mely napjainkat a Krisztus által bemutatott istendicséret erőterébe vonja.

A zsolozsma „alapanyaga” a zsoltár, mely nem más, mint a keresztény hívó imádságos anyanyelve. Tanulhatunk különböző imádságokat, kötött szövegű és spontán imádságot, a figyelem koncentrációját segítő technikákat, de mindennek a gyökere megtalálható a zsoltárban, mely az egész emberi élet foglalata. A zsoltárok nem engedik elfelejteni az emberi lét szélső helyzeteit, hiszen mind abban fogantak. Vannak benne heves érzelmek: öröm, hála, bűnbánat, félelem és harag is, a természet szépségeiben való gyönyörködés és az isteni gondviselés megtapasztalása az egyéni és kollektív történelem folyamán, dicsőítés, kérés, hálaadás. Amikor pedig a zsoltár végén elmondjuk: „Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek”, ezzel gyarló emberi életünket, örömeinket és gondjainkat a Szentháromság örök dicsőségének erőterébe helyezzük.

Akár egyénileg, akár közösségben végezzük a zsolozsmát, az egész Anyaszentegyház nevében és az egész Anyaszentegyházért, sőt az egész világért imádkozunk. A zsolozsma a Szentlélek erejében közösségbe von mindazokkal, akik ezt az imádságot valaha is imádkozták és imádkozni fogják,

illetve azokkal is, akiknek öröme és szenvedése hangot kap a zsoltárokból. Sőt, a zsolozsma nemcsak a mai kor és az üdvösségtörténet eseményei között teremt kapcsolatot, de átjárót nyit a földi élet és az örökkévalóság között is. A szentmisére sem készülhetünk gyümölcsözőbb módon, mint a szent zsolozsma óráinak imádkozásával, melyek egész napunkat Isten jelenlétébe emelik. Vannak nagyon szép imádságok, melyeket édesanyánktól tanultunk vagy kedves szentjeinktől vettünk át, de ezek olyanok, mint a habos sütemények, egy-egy ünnepi alkalomra valók; a zsolozsma ellenben olyan, mint a mindennapi kenyér; nem lehet megenni.

Milyen szép is lenne, ha ti is nap mint nap imádkoznátok a zsolozsmát, legalább rövidített formában, életek örömteli és fájdalmas eseményeit az Anyaszentegyház istendicséretén át belemerítve az üdvösségtörténet áldott folyamába! Reggel egy zsoltárt Zakariás énekével, este egy másikat a Szent Szűz hálaénekével, lefekvés előtt pedig a 90. zsoltárt – akár kívülről megtanulva – Simeon énekével. Lassan és figyelmesen imádkozva, esetleg énekelve sem vesz több időt igénybe háromszor tíz percnél. Amikor pedig közösségben imádkoztok, mindenekelőtt ezt imádkozzátok, mert a zsolozsma az az imádság, mely biztosan eljut Istenhez, hiszen benne az imádkozik velünk, aki maga az Istenhez vezető Út: Jézus Krisztus.

Jézus állandóan szemlélte az Atyát, mert élete egyszerű volt: az Atya akaratának teljesítése. Ismertem magyar katolikus családokat és falvakat, ahol szemlélődő emberek éltek. Egy-egy szombat vagy vasárnap délután egészen átadták magukat a csodálkozó nézésnek és a csöndnek. Hosszasan ültek az udvaron, nem is igen váltottak szót egymással, de tudom, hogy az Istennél járt a lelkük, mert egy-egy mondatfoszlány, vagy egy-egy sóhajtás mégiscsak róla árulkodott. És amikor feljöttek a csillagok, arról beszéltek, hogy Isten Teremtő. Van-e egy hely, ahová nap mint nap meghatározott időben egy-egy órára visszavonulunk, és csöndben elmélkedünk, szívünkben forgatva az Evangélium ígét? Nem lehetünk keresztények szemlélődés nélkül, s nem lehetünk szemlélődők, ha nem lassítunk hétköznapijaink örült tempóján, ha nem állunk meg újra és újra Isten előtt, hogy egyszerűen csak jelen legyünk számára. A szemlélődő nem az, aki teleír négy-ötszáz oldalt zavaros látomásokkal, és azokat terjeszti. A szemlélődő az, aki végre úgy látja a valóságot, ahogy van, a végső, örök valóság fényében, s élete minden rezdülését kiszolgáltatja ennek a végső valóságnak, melynek neve: Isten.

9. pont **F**erenc különös szeretettel viseltetett Szűz Mária, az Úr alázatos szolgálóleánya iránt, aki mindig kész volt az Úr ígét befogadni és hívásait követni. Őt rendelte lelki családjá oltalmazójául és szószólójául. A világi ferencesek azzal fejezik ki az Úr Édesanyja iránti lángoló szeretetüket, hogy tökéletesen utánozzák készséges lelkületét és bizalommal, figyelmesen imádkoznak.

Velünk, katolikusokkal általában az a helyzet, hogy sok szépet mondunk a Szűzanyáról, énekekkel, imádságokkal dicsérjük, csak követnünk ne kelljen, mert az nagyon nehéz. Márpedig hiába jár valaki egyik búcsújáró helyről a másikra, olvassa az egyik Mária-jelenést a másik után, ha nem akarja követni az Úr alázatos szolgálóleányát, mit sem használ neki. De miben is áll Szűz Mária követése? Szent Ferenc először is követni akarta az Úr Jézus életformáját, aki „bár mindenképp gazdagabb volt, a boldogságos Szűzzel együtt mégis a szegénységet akarta vállalni a világban” (2LHív 5). Ez a szegénység nemcsak, sőt nem is elsősorban anyagi természetű, hanem mindenekelőtt azt jelenti, hogy a Szűzanya mindenestül mert ráhagyatkozni Isten ígéreteire. Az angyali üdvözléskor ezt hallotta: „Fiad uralkodni fog Dávid házában mindörökké” – s ennek az ígéretnak a megvalósulását ő sem képzelhette másképp, mint a többi korabeli zsidó ember, vagyis földi királyságként. Amikor pedig azt kellett látnia, hogy Jézus nemhogy király nem lett, de még keresztre is feszítették, ez az emberi elképzelése összeomlott, de a hite nem: a szíve mélyén nem szűnt meg a bizonyosság, hogy Jézus ügyében a végső szót nem a zsidó főpapok, nem is Pilátus, hanem a mindenható Isten mondja ki, aki teremtő szavával a nemlétezésből létbe hívta a mindenséget.

Szent Lukács evangéliumában már Jézus gyermekségtörténete elővételezi a passiót és a húsvéti misztériumot, s a Szent Szűz mintegy előre átéli Fia szenvedését és halálát. Mindjárt az a betlehemi éjszaka, melyen Jézus megszületett, volt számára a Keresztút első állomása, hiszen gyermekét egy barlangistállóban kellett világra hoznia. A teljes kifosztottság, kiszolgáltatottság előre vetíti, hogy ez a Gyermek szegénységre és szenvedésre született. Negyven nap múltán, a templomban való bemutatáskor az agg Simeon megjövendöli Jézusról, hogy „sokak romlására és feltámadására lesz ő Izraelben; jel lesz, melynek ellene mondanak”, Máriának pedig ezt mondja: „És a te lelkedet

tőr járja át – hogy nyilvánosságra jussanak sok szív gondolatai.” (Lásd Lk 2,25-35) Vagyis a Szűzanya már 33 évvel előbb tudja azt, hogy Krisztus szenvedni fog. Végül az, ahogy a tizenkét éves Jézust Mária és József elvesztik, és három napon át keresik hiába, míg a templomban rátalálnak, előre jelzi az Úr halálának és sírban nyugvásának három napját, értetlenségük pedig az apostolok és az emmauszi tanítványok értetlenségét feltámadása után. (Lásd Lk 2,41-50)

Eszembe jut egy idős néni, aki egy időben nagyon kérte a Szűzanyát itt, a sümegi kegytemplomban, hogy a lánya, akinek született egy kislánya, ne haljon meg. Mégis meghalt. A néni erre bezárkózott, sokáig templomba sem járt, nem tudott imádkozni. Elfogadhatatlan volt számára, hogy „az Isten elvette tőle” a gyermekét, akit annyira szeretett. Amikor eljött hozzám, és elpanaszolta szíve nagy fájdalmát, nem tudtam neki mást mondani, csak azt, hogy nézzen fel a templom oltára fölött a kegyzoborra, ahol a fájdalmas Szűz ölében tartja halott szent Fiát. Megdöbönt. Annyiszor látta, mégsem tudatosította magában, mit is ábrázol ez a szobor. Ez a felismerés segített kilépnie rettenetes lelki bűnultságából.

Szűz Máriának olyan hitbeli próbatételeket kellett kiállnia, mint senki másnak a szentek közül, hiszen senki más nem volt Jézus Krisztus édesanyja, csak ő, és senki sem kapott olyan nagy ígéreteket, mint ő. Ezért mindenekelőtt abban példakép számunkra, hogy minden ellenkező tapasztalat ellenére nem szűnt meg hinni és bízni a mindenható Istenben. Nem a tapasztalatai alapján ítélte Istenről, hanem egészen Istenbe kapaszkodott, s az ő ígéreteihez szabta gondolatait és életét. Nem azokkal a rettenetes, emberileg felfoghatatlan történésekkel mérte le Isten szeretetét, amelyeket el kellett szenvednie, hanem Isten teremtő szeretetében nézte és mérte le ezeket az eseményeket. Ezért is nem olvasunk arról az Evangéliumban, hogy feltámadása után Jézus megjelent volna neki, mert az ő hitének nem volt szüksége bizonyítékra. Igaz, hogy a ferences rózsafüzér egyik titka így szól: „Aki te, Szeplőtelen Szűz, midőn halottaiból föltámadott, legelőször örömmel megjelent”, de Ennek a rózsafüzértitoknak nem történetiségében, hanem lelki tartalmában van igaza, amikor azt a mélységes szeretetkapcsolatot hangsúlyozza, mely Jézust az ő szentséges Anyjához fűzte.

Szent Ferenc számára Mária anyasága is olyan misztérium, melyet követni akar. Rendjének bölcsője, az Angyalos Boldogasszony temploma, a Porciunkula is máriás hely. Ő pedig a szeretetességben egyedülálló módon anyának nevezi

magát, amikor a pápának úgy mutatja be az első testvéreket, hogy egy angol népmesét idéz, s önmagát a benne szereplő anyával azonosítja. Leó testvérnek így ír: „Úgy beszélek hozzád, fiam, mint az édesanya” (LLeó 2), és a testvéreket is arra buzdítja, hogy anyai szeretettel és gondoskodással legyenek egymás iránt: „Amennyire az Isten kegyelme engedi, mindenki úgy szeresse és táplálja testvérét, miként az anya szereti és táplálja gyermekét” (1Reg 9,11), illetve kissé módosított formában: „...ha az anya táplálja és szereti test szerinti fiát, milyen gondos szeretettel kell kinek-kinek szeretnie lélek szerinti testvérét” (2Reg 6,8). A remeteségbe készülők közötti munkamegosztást pedig a következőképpen rendeli el: „Akik szerzetesként akarnak remeteségben élni, hárman vagy legfeljebb négyen legyenek együtt; közülük kettő legyen az édesanya, és legyen nekik két vagy legalább egy fiuk.” (RegR 1) és ennek a Szent Ferenc-i anyaságnak nem csupán érzelmi és gondoskodó, szolgáló vetülete van, hanem lelki dimenziója is, akárcsak Mária esetében, aki nemcsak test szerinti Édesanyja lett Isten örök Fiának, hanem az Ige befogadása és az azon való elmélkedés által lelkileg is egyre inkább azzá vált. Rendkívül merész, eredeti és gyönyörű gondolat, amit ezzel kapcsolatban Szent Ferenc éppen a hívőknek írt levelében fogalmaz meg: mi mindnyájan anyja leszünk a mi Urunk Jézus Krisztusnak „akkor, mikor az isteni szeretet s tiszta és őszinte lelkiismeret által szívünkben és testünkben hordozzuk őt, és szent cselekvéssel, melynek példaként kell mások előtt világoskodnia, világra szüljük őt.” (1LHív 10; 2LHív 53)

Itt gyökerezik a ferencesek Mária iránti lángoló szeretete, amely nem elsősorban forró érzelmet, hanem egzisztenciális bizalmat, hűséges követést, az Úr iránti szeretetben való még nagyobb elköteleződést jelent. Az, hogy a Szent Szűzet Pátrónánknak, Égi Királynőnknek hívjuk, a görögök pedig így tisztelik: „Legszentebb Istenszülő, tisztaságos, keruboknál tiszteltebb és szeráfoknál hasonlíthatatlanul szentebb”, nem botrány és nem bálványimádás, hiszen ahogy Boldog John Henry Newman írja – aki katolikussá lévén meggyőződött arról, hogy a Katolikus Egyház sem szertartást, sem szentséget, sem szentet, még a Szűzanyát sem helyezi a lélek és Teremtője közé –: „Az angyalok és a szentek iránti áhítat az Örökkévaló közölhetetlen dicsőségét éppoly kevésbé zavarta meg, mint ahogy a barátaink és rokonaink iránt érzett szeretetünk, rokonszenveink sem összeegyeztethetetlenek a Láthatatlannak járó szívből jövő hódolattal, amely valójában nem féltékeny rombolója, hanem megszentelője és felizzítója minden eviláginak.”

10. pont ***Jézus megváltó engedelmisségével egységben, aki akarátát Atyja kezébe helyezte, hűségesen töltsék be állapotuknak megfelelő kötelességeiket az élet különböző körülményei között. Kövessék a szegény és keresztre feszített Krisztust, tanúságot téve róla még a nehézségek és üldözések közepette is.***

Ferenc egész életében azt kereste: „Mit akarsz, Uram, hogy cselekedjem?“, és a szerzetesi, illetve általában a keresztény engedelmisség lényegében pontosan ez: az Úristen akarátának a keresése. A kereszténység első háromszáz évében a remeték egyedül Istennek akartak élni, de rá kellett jönniük egy nagyon súlyos veszélyre: hogy saját sugallataikat, vagy akár az ördög kísértését is könnyű összekeverni a Szentlélek indításaival, hiszen a sötétség angyala szeret a világosság angyalának képében megjelenni. Bizonyos csoportokban ma is előfordul, hogy valami eszébe jut valakinek, és az illető azt mondja, hogy a Szentlélek súgta neki és üzeni általa az egész közösségnek. Holott egy percre sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a bűn lelki felfogóképességünket is megrongálta, úgyhogy – a szentek rendkívüli kinyilatkoztatásaitól eltekintve – egyikünk sem képes egészen tisztán felfogni az isteni üzenetet. Vagyis imádságban folyamatosan felül kell vizsgálni és meg kell tisztítani azt, amit mi isteni sugallatnak gondolunk.

A másik régi kísértés, hogy az állandó keresés, fürkészés fáradságos munkáját és felelősségét valahogy megspóroljuk, és helyette bizonyos automatizmusokat építünk be. Például úgy, hogy kimondjuk: az az Isten akarata, amit az előjáró mond. A szerzetes lemond a saját akarataról, és mindig megteszi, amit a rendi vezető parancsol neki. Ha valami nem világos, akkor megkérdezi tőle, és maradéktalanul követi az utasításait. Mert kényelmesebb infantilizálni magunkat, kényelmesebb még akár szenvedni is attól, hogy valami nehéz és fájdalommal jár, mint folyton töprengeni, lelkiismereti problémák miatt vívódni.

A Világi Rendben, ahol a mindennapi életben nincsenek olyan szoros függelmi viszonyok, mint az Első és a Második Rendben, ilyen infantil engedelmisséggel egy napig sem lehet élni. A mindennapi életben nincsenek olyan jól körülhatárolt szabályok, meghatározott napirend, mint a kolostorban, vannak viszont állapotbeli kötelességek, melyeket hűségesen el kell látni.

Vagyis lehet valaki szűz, házasság vagy özvegy, lehet igazgató vagy segédmunkás, neki ebben az életállapotban, ezek között a körülmények között kell szentté válnia, nem pedig ezektől függetlenül, vagy éppen ezek ellenére. S ha valami miatt nem érezzük jól magunkat, nem mindjárt életállapotot vagy foglalkozást kell váltanunk, hanem mindenekelőtt meg kell térnünk, és megtanulnunk megelégedni azzal, ami van. Ezt arra is értem, hogy aki a ferences közösségben kötelezte el magát, az ne akarjon mindenféle egyéb lelkeségben tobzódni, és ne hanyagolja el a családját a különféle vallási összejövetelek miatt, mint azok a szülők, akiknek gyerekei felnőve azt mondták: mi lelkeségi mozgalmi árvák voltunk, mert a szüleink minden hétfőjén valamilyen közösségbe mentek. A saját közösség, az más: aki elkötelezte magát, az minden gyűlésre járjon el, és vegye ki a részét a közös döntésekből és a közös munkából is. Az Istennek való engedelmisség sokszor megfoghatatlan, ha azonban hűségesen kitartok életállapotomban, ha becsületesen végzem a munkámat, ápolom a kapcsolatomat a házastársammal és gondoskodom a családomról, valamint ellátom a közösségben vállalt feladataimat, az az engedelmisség látható és gyümölcsöző megvalósítása.

Ezen belül van jelentősége annak, hogy hogyan fogadom az előjáró szavát. Amit ő kér, amit kifogásol, amire felhívja a figyelmet, azzal az Úristen akar tőlem valamit. Hiszen jó okom van feltételezni, hogy a miniszter nem a saját hóbortját követi, hanem a Szent Ferenc-i karizmat örzi. S az még mindig kisebb baj, ha valamiben tévedne, s én azt megteszem – kivéve persze, ha nyilvánvaló bűnt kívánna tőlem –, mintha kezdeném elhinni, hogy a Szentlélek tőlem valami egészen mást, valami rendkívülit vár, s emiatt megtagadom az engedelmisséget. Isten akarátának keresésében nagyon-nagyon fontos az engedelmisség az előjárónak és egymásnak, mely még akkor is a javamra válik, ha utólag kiderül, hogy ebben vagy abban a kérdésben nekem volt igazam.

Szent Ferenc számára az előjáró engedelmissége sem kevésbé fontos, melynek teológiai mélységét maga az Úr Jézus tárta fel az utolsó vacsorán, amikor bemutatta, hogy az Isten képes megmosni az ember lábát. Ettől kezdve nekünk keresztényeknek a hatalom azt kell hogy jelentse, hogy képesek vagyunk megtenni valamit a másik szolgálatára. A közösség tagjai általában mind a saját ügyüket, a saját szempontjaikat vélik a legfontosabbnak, az előjárónak viszont látnia kell nemcsak a fát, hanem az erdőt is. Úgy kell személyi kérdésekben döntést hoznia, hogy az egész közösség érdekét tartsa szem előtt, ugyanakkor a testvérek

személyét is tisztelje, és soha senkit ne tekintsen eszköznek, a gépezet egy alkatrészének. Úgy kell döntenie, hogy mindenkor az igazságot képviselje, de a szeretet se sérüljön. Úgy kell megnyilatkoznia, hogy a kellő pillanatban, a kellő súllyal hangozzék el az álláspontja. Mindehhez kellő élettapasztalatra, diplomáciai érzékre, kompromisszumkészségre és még sok mindenre szüksége van, de legfőképpen a Szentlélek Istentől kapott bölcsességre.

Amikor Szent Ferenc atyánk élete vége felé kijelentette, hogy nemcsak az előljárójának, hanem minden embernek, sőt az esztelen teremtményeknek is engedelmeskedni akar, ezzel felfedte az engedelmisség igazi mélységét: a latin *obœdientia* az *obaudire* igéből származik, mely magyarul azt jelenti: „odahallgat”, „odafigyel”. Vagyis az igazi engedelmisség mélyebb, mint egy kívánság vagy parancs teljesítése; valójában nem egyéb, mint hogy szeretettel odafigyelek a másik emberre, a teremtett világra, és igazodom annak rendjéhez, legbelsőbb természetéhez. Például pontosnak kell lennem, ki kell találnom a másik ízlését, el kell viselnem a gyöngeségeit. Csak önmagam sorozatos felülmúlásával, a számomra természetes és kellemes dolgok folytonos meghaladásával növekedhetek a szeretetben. Az engedelmisség végső soron megszabadít az önzéstől, nagyvonalúvá tesz, s hihetetlen módon kiteljesíti bennünk a szeretetet. Hiszen nem attól leszünk eredetiek, hogy ragaszkodunk a saját elképzeléseinkhez, a világról és az emberekről alkotott képünkhöz, hanem hogy folyamatosan fejlődünk, növekedünk a szeretetben, és egyre jobban megtanuljuk a magunk személyes és egyedülálló módján szeretni Istent és az embereket.

Az engedelmisség valójában nem más, mint a szabadság igazi útja. Többé nem ragaszkodunk görcsösen a saját elképzeléseinkhez, hanem ráhagyatkozunk Isten akaratára, aki a legjobbat, az üdvösséget akarja nekünk. Amikor mások rosszat tesznek nekünk, vagy önhibánkon kívül szenvedés ér bennünket, ebben nem pusztán a rosszat kell látnunk, hanem azt kell keresnünk, hogy Isten mit akar ezen keresztül üzeni nekünk. Jézus eledele, legbensőbb élete, mindene az Atya akarat, az Atya szeretete volt. Amikor ellenségei halálra adták, és rázúdult a szenvedés – bár emberi természetének nehezeére esett elfogadnia, hogy meg kell halnia –, ebben is az Atya akaratát kereste, és az ő örök üdvösségtervének megvalósulását szolgálta. Ezért tudott imádkozni kivégzőiért, és halálát felajánlani a bűnök bocsánatára, új, örök jövőt nyitva minden ember előtt.

11. pont ***Krisztus az Atyában bízva maga és Édesanyja számára a szegény és alázatos életet választotta, ugyanakkor a teremtett világ iránt értékelő és tisztelő figyelmességet tanúsított. A világi ferencesek igaz lelkiülettel, ragaszkodás nélkül használják az ideigvaló dolgokat, amikor anyagi igényeiknek eleget tesznek, tudatában lévén, hogy az Evangélium szerint csak kezelői a rájuk bízott javaknak Isten gyermekei javára.***

Így a nyolc boldogság szellemében, „vándorként és jövevényként” az atyai ház felé vezető Úton igyekezzenek megtisztítani szívüket minden birtoklási és uralkodási vágytól.

A szegénység Szent Ferenc központi témája. Ezen a téren igen szigorú volt önmagával és testvéreivel, valamint a Szegény Úrnőkkel szemben is. Érdekes ugyanakkor, hogy a világi rendieknek írva nem hangsúlyozza a szegény életforma fontosságát, hanem megelégszik azzal, hogy Jézusra és a Szűzanyára hivatkozik, akik *a szegény és alázatos életet választották*. Ez a különbségtétel egyrészt Ferenc realitásérzékét dicséri, másrészt rávilágít arra, hogy az ő szegénységesszéménye nem anyagi, de még csak nem is társadalmi természetű. Ő nem lemondani akart, hanem épp ellenkezőleg: Krisztusban a mindent akarta. Erre utal imádsága: „*Deus meus et omnia!*” – Istenem és minden (dolog)! Életformája nem a hatalmasokkal és a gazdagokkal szembeni tiltakozás, még csak nem is a szegényekkel való sorsközösség-vállalás, hanem annak kifejeződése, hogy neki senki és semmi nem kell Krisztuson kívül.

Meg vagyok győződve, hogy Szent Ferencnek itt is van mondanivalója a ma embere számára. Valahogyan a teremtés logikájához tartozik a szegénység, a lemondás, az önkiüresítés. Például a legnagyobb művészeknél, festőknél, íróknál, költőknél fokozatos egyszerűsödést, lecsupaszodást tapasztalunk, míg a giccs mindig gazdag, túlbujánzó, tobzódó. A szeretet is, minél igazibb, minél tisztább, annál szegényebb és egyszerűbb. Nem véletlen, hogy Jézus a gyermekeket állította elének példaképül: ők tanítanak ilyen tiszta, egyszerű szeretetre, a lelki, értsd: a Szentlélekben való szegénységre. Ezt élük meg azok a szülők, nagyszülők, akik már útra bocsátották gyermekeiket, unokáikat.

Nincs bennük elvárás, feltétel nélkül elfogadják a fiatalokat, és kapjuk mindig nyitva áll előttük. Ők azok, akiknek a leginkább közük van az emberséghez, akik legjobban megtanulták, mit jelent az emberi élet.

A szegénységnek nagyon nagy belső dimenziói vannak, melyeket újra kellene tanulnunk, mert ez a szegénység a szeretetben való élet egyik komponense, nélkülözhetetlen eleme, az Istennel való kapcsolatban és az egymással való kapcsolatban egyaránt. Jó mércéje például, ahogy a házastársak kezelik a pénzüket és vagyontárgyaikat, hogy mennyire valóban közös, amijük van. Vagy amikor a szülők a gyerekek nevére íratják a lakásukat, bízva abban, hogy azok csak nem teszik ki őket onnan. Aki ezt meg meri tenni, az valóban abban a rétegben él, ahol Szent Ferenc és a többi szentjeink. Itt nyer értelmet, amit Jézus kér az utolsó vacsorán: „Atyám, nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy mentsd meg őket a gonosztól.” Mert a gonosz pontosan a birtoklást akarja, a kisajátítást, nem pedig a szeretet, az ingyenesség, a feltétel nélküli elfogadás világát.

Ebből következik, hogy nem attól vagyunk szentebbek, hogy minél kevesebb pénzünk van. Aki a létminimum alatt, nyomorban él, és minden gondolata akörül forog, honnan teremtsen elő a napi betevőjét, s ezért esetleg a lopástól, sőt a gyilkosságtól sem riad vissza, azt aligha nevezhetjük evangéliumi értelemben boldognak. Az anyagiakban való szegénység Isten országa szempontjából annyiban előnyösebb a gazdagságnál, amennyiben jobban ösztönöz az Istenbe vetett bizalomra és az egy szükséges keresésére. A gazdagság sem bűn önmagában, hanem csak veszélyforrás, amennyiben megakadályozza, hogy az ember tovább lásson a jelennél, és felismerje az ő igazi érdekét, az üdvösséget; másodsor, amennyiben bezárja önmagába, s érzéketlenné teszi mások szüksége és szenvedése iránt; harmadszor pedig: amennyiben átveszi Isten helyét az ember szívében, és bálvánnyá lesz. Ezért mondja Jézus, hogy a gazdagnak nagyon nehéz, majdhogynem lehetetlen bejutnia Isten országába *(vö. Lk 18,24-27)*.

A kereszténység első hatszáz évében teljesen nyilvánvaló volt, hogy a gazdag vagyona, birtoka nem saját tulajdona, hanem olyan, Istentől kölcsönbe kapott eszköz, mellyel kötelessége a szegényeknek segítenie, akikben magával Krisztussal találkozhat. A gazdagnak ezért állandóan adnia kell, a hatalmon lévőnek pedig állandóan ki kell vetkőznie a hatalomból, különben egyáltalán nem is üdvözülhet. A gazdagok nem úgy adtak alamizsnát, mint akik kegyet gyakorolnak, hanem szinte könyörögtek a szegényeknek, hogy fogadja el, és ezáltal bocsánatot

nyerhessenek bűneikre. A későbbi korok nemes urai, iskola- és kórházalapító mecénásai még örökölték valamit ebből a mentalitásból, a mai milliárdosok már nem, vagy csak alig. Ma a Mammon gátlástalan uralmának korát éljük, mely milliók éhezése, gazdasági és erkölcsi kizsákmányolása árán valószínűleg néhány ezer kivételezett fényűzését. Ez ellen fel kell emelnünk a szavunkat, és mindennapi életünkben, a családban, a munkánkban nap mint nap ellene kell mondanunk a pénz, az anyagi javak bálványozásának. Egy világi rendi testvér vagy nővér szíve nem tapadhat az anyagiakhoz.

Szent Ferencről feljegyezték, hogy megtérése előtt sem tudott úgy elmenni egy szegény mellett, hogy ne adott volna neki valamit. A mi életünkben sem hiányozhat az alamizsnázkodás, ami nem azt jelenti, hogy feltétlenül sokat kell adnom, hanem hogy folyamatosan kész vagyok megosztani az anyagi javaimat csakúgy, mint a szellemieket, lelkieket. Ez a lelkiület segít bennünket megóvni két főbüntől is: a kapzsiságtól és a kevélységtől, és megmutathatja a jövő útját, mely a világon ma élő hétmilliárd ember számára egyaránt méltó életkörülményeket tudna nyújtani a javak kölcsönös megosztása által. Szent Ferenc atyánk prófétai éleslátással ismerte fel az ő korában kibontakozó európai pénzgazdálkodás hamisságát, azt, hogy valakik csupán azon meggazdagszanak, hogy mások pénzét forgatják. A pénz ellen nagyon kikelt, előfordult, hogy amikor egy testvér büszkén mutatta a rendnek adományozott pénzdarabot, a szájába vette, hogy ne kelljen kézzel megérintenie, és így ment el vele a trágyadombig, hogy ott kiköpje. Később aztán akadt olyan világi rendi ferences, aki pedig Szent Ferenc szellemében éppen a pénzzel foglalkozott: bankot alapított a szegényeknek, kezelte a pénzüket, és nem szedett kamatot. Az ilyenfajta kezdeményezés ma is példa értékű, hasonlóról itthon és a nagyvilágban is lehet hallani. A lényeg, hogy ne mi váljunk a pénz által a Mammon szolgálivá, hanem határozottan Isten uralma alá vetve fordítsuk azt testvéreink szolgálatára.

Ebből szempontból akár áldásnak is tekinthetjük az utóbbi évek pénzügyi-gazdasági válságát, mert ki kellett józanodnunk a korlátok nélküli növekedés, a mindenáron való fogyasztás és a jólét mint végső cél hazug ábrándjából. Nem baj az, hogy jobban be kell osztanunk a pénzt, és meg kell gondolnunk, hová megyünk a családdal nyaralni. Az anyagi szükség csak találcsonyabbá tesz, és ha drága külföldi nyaralások helyett több időt töltünk otthon a gyerekeinkkel, többet törődünk a közösség tagjaival, esetleg velük szervezünk olcsó, családi nyaralást valamelyik ferences plébánián, azzal emberileg kölcsönösen gazdagítjuk is egymást.

12. pont ***Miközben tanúságot tesznek a jó jövőről, és hivatásukhoz híven a szív tisztaságára törekszenek, tegyék magukat szabaddá Isten és testvéreik szeretetére.***

A családban élő világi rendiek nem tesznek szüzességi fogadalmat, de nekik is törekedniük kell a szív tisztaságára (*puritas cordis*), melyből a 6. parancs területén megnyilvánuló tisztaság (*castitas*) fakad: a házassági tisztaság, az özvegyi tisztaság, a házasságra készülők tisztasága vagy a szüzek tisztasága. Az, hogy valaki a 6. parancsolat területén nagyon tiszta, az még nagyon kevés. Lehet, hogy karrierista vagy kapzsi, hiú vagy kevély – az ilyenek Isten gyakran úgy tud segíteni, hogy előbb megengedi, hogy elbukjon, lezúljon a szexualitás területén, hogy miután itt megalázódott önmaga előtt, rájöjjön, hogy mennyire rászorul Isten irgalmára.

Tanulságos a világi rendi Cortonai Margit története. Elszegődött szolgálónak egy földbirtokoshoz, aki a szeretőjévé tette. Ő hívő keresztényként tudatában volt annak, hogy förtelmes bűnben él, de nem volt ereje szembezállni nagy hatalmú ura akarásával. Egy alkalommal Margit hiába várta haza az urat, az nem jött meg, hanem csak a kutyája. Izgatottan csaholva jelezte Margitnak, hogy kövesse, és elvezette meggyilkolt gazdája holttestéhez. A már oszlásnak indult tetem láttán Margit megrendült, és bűnbánatba kezdett: a kisebb testvérekhez ment, és hálából, hogy Krisztus kiszabadította a bűn kötelekeitől, átadta neki az életét. Egyszer, amikor bűneit siratta, megjelent neki az Úr, és így szólt hozzá: „Margit, ne sírj! Felvettelek a szüzek rendjébe.” Csodálatos kinyilatkoztatás ez arról, hogy mi is a szív tisztasága, és hogy mit jelent igazából szűznek lenni.

Amikor megkérdezik Jézustól, hogy szabad-e adót fizetni a császárnak, Jézus válaszában nem csupán arra ügyel, hogy a neki állított fondorlatos csapdát elkerülje, hanem valami nagyon fontos dologra hívja fel a figyelmüket. Odahozat egy adópénzt, és megkérdezi, kinek a képe van rajta. A császáré, hangzik a felelet. A zsidók számára bálványimádás, hogy a császár képe oda van faragva, és rögtön eszükbe jut, hogy ők meg kinek a képét hordozzák. Jézus válasza tehát – „Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené!” (Mt 22,21) – nem azt jelenti, hogy legyünk jó alattvalók, de teljesítsük vallási kötelességeinket is, hanem hogy mindenekelőtt adjuk meg az Istennek, ami az övé, akkor majd tudni fogjuk, hogy mit kell adnunk a földi hatalomnak. A császárnak joga van

mindahhoz, ami őt illeti, de semmihez sincs joga, ami nem őt illeti: önmagunkkal csakis Istennek tartozunk, senki és semmi másnak. Vagyis minden evilági teendőnk át kell hatnia Istenhez tartozásunk tudatának, s bármit is teszünk, csak a neki való teljes önátadáson belül szabad tennünk.

Szent Ferenc arra tanít, hogy ha Isten imáadására törekszünk, akkor elnyerjük a szív tisztaságát, hiszen a kettő lényegében egy. Hogy is mondja Jézus a hegyi beszédben? „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent.” (Mt 5,8) Aki eljut oda, hogy számára egyedül Isten az Isten, annak bálványtalan, vagyis tiszta a szíve, s élete Isten folytonos imádas. Tehát nem fogakat összeszorítva kell arra törekedni, nehogy bűnt kövessünk el, hanem Istenre kell tekintenünk, és őt szemlélnünk teljes valónkkal.

Csodálatosan foglalja ezt össze Eloi Leclerc atya Szent Ferencről írt kisregényében, amikor Leó amiatt panaszkodik, hogy nem elég tiszta a szíve. Amikor Ferenc megkérdezi, miben is áll szerinte a szív tisztasága, Leó így válaszol: Abban, hogy nincs olyan bűn, amit szemünkre vethetnénk magunknak. Ferenc erre azt mondja, akkor nem csodálkozik Leó szomorúságán, mert így valóban soha nem érhetjük el a szív tisztaságát. Majd így folytatja: „El kell fogadni azt, hogy szegények vagyunk. Le kell vetni mindent, ami nyomaszt bennünket, még hibáink súlyát is. És csak az Úr dicsőségét kell már szemlélni, s engedni, hogy az minket átjárjon. Isten él, s ez egyedül elég. Akkor a szív könnyűvé válik. Többé nem érzi önmaga súlyát; mintha kicserélték volna. Mint a pacsirta, megrészegül a tér tágasságától, s az ég azúrjától. Elhagy minden gondot és aggodalmat. A tökéletesség utáni vágy is megváltozik. Nem szent akar lenni, hanem egyszerűen és tisztán Istent akarja, Istent magát. Leó elmerülve hallgatta, miközben atyja előtt lépdelt. S ahogy haladtak, egyre könnyebbnek érezte szívét, és mérhetetlen békesség ölelte át.”

Ez a lelki tanít meg a világ helyes értékelésére is. Mikor Isten egészen Isten lesz az életünkben, az egyedüli, akkor benne mindent elfogadhatunk. A szegénység nem a teremtett világ megvetése, épp ellenkezőleg: az egészen Istenre hagyatkozó, bálványtalan szívű, vagyis lélekben szegény ember tud igazán örülni a természet szépségének, egy finom ebédnek, egy kedves ajándéknak. Aki viszont ezeket nem becsüli, az nem lehet Szent Ferenc-i értelemben vett szegény, hanem csak egy modern kori pogány aszkéta. *Tegyék magukat szabaddá Isten és testvéreik szeretetére.* Jézusban – akárcsak

Ádámiban a bűnbeesés előtt – nem voltak rendezetlen vágyak, a szexualitás területén sem. Bizonyára ő is érzékeny volt a női szépségre, kedvességre, de minthogy az ő élete közvetlenül a szerelem ősforrására volt „rácsatlakoztatva”, emberi szívében keresztül Isten szeretete áradt ki a környezetében lévőkre, s mindenkit azzal a szeretettel szeretett, amellyel őt az Atya szeretete. Az Evangéliumban megcsodálhatjuk, hogy mennyire nem volt komplexusa a nőekkel szemben, s hogy a korabeli zsidó rabbik szokásától eltérően szóba is állt velük, sőt néhány asszonyt tanítványává is fogadott. Velünk azonban, akiket megsebzett az eredeti bűn, bizony könnyen megtörténhet, hogy elkötelezett házasság, családos emberként egyszer csak egy hatalmas vonzalom sodrásába kerülünk. Ez még nem bűn önmagában, sőt, a házasságban a még nagyobb odaadás, a még erősebb hűség eszköze lehet, ha jól kezeljük, ha isszautasítva minden bűnt meg tudjuk köszönni és tudunk tanulni belőle, ha általa megerősítést nyerünk a házasságban való elkötelezettségünkre.

Itt is arra kell figyelni, hogy megtanuljunk szabadnak maradni és szabadon hagyni a másikat. Lehet, hogy mi nem játszunk a tűzzel, de akaratlanul is játszunk a másik emberrel. Az is előfordulhat, hogy egy kapcsolat nagyon szépnek, tartalmasnak, építőnek látszik, mégis egy ponton túl nem mehet tovább, mert az egyikünk vagy másikunk, esetleg mindkettőnk elkötelezettségét kikezdené. Ezért amikor érezzük, hogy egy kapcsolat kezd több lenni barátságánál – ehhez pedig elegendő becsületesen számba venni, hogy gondolataink, érzéseink mennyire forognak ama bizonyos „barát” és mennyit a férjünk, feleségünk körül – meg kell állni, és el kell engedni őt. Amelyik szeretetből valami is megmenthető nyilvánosan és mindenki előtt, ott valami örökkévaló van. Ha pedig egy lángoló szerelemből semmi sem vihető tovább, azt úgy menthetjük meg az örök életre, hogy teljesen szakítunk ebben az életben, s legfeljebb imádságban hordozzuk tovább egymást.

A közösség is felelős a tagjaiért, és finom, tapintatos, de határozott formában jeleznie kell, ha érzékeli, hogy valakinek az élete súlypontja kezd máshová átvándorolni a családi és közösségi életből. Ezért is fontosak az őszinte testvéri kapcsolatok a közösségen belül, melyek ilyen esetben akár életmentők is lehetnek.

13. pont **Az Atya minden emberben Fia vonásait látja, aki elsőszülött a sok testvér között, ugyanúgy a világi ferencesek is alázatos szívvel és emberségesen fogadjanak minden embert, mint az Úr ajándékát és Krisztus képe mását.**

A testvériség átérzése örvendezőkké teszi őket, s képessé arra, hogy magukkal egyenlőnek tekintsenek minden embert, főleg a legkisebbeket, akik számára próbáljanak a Krisztus által megváltott teremtményekhez méltó életfeltételeket teremteni.

Egyik intelmében ezt írja Szent Ferenc atyánk: „Szívleld meg, ó, ember, milyen nagy kitüntetésben részesített téged az Úristen, mikor test szerint szeretett Fia képére, lélek szerint pedig saját hasonlatosságára teremtett és alkotott!” (Int 5,1) Óriási meglátás: nem Jézus vette fel a mi formánkat, hanem mi az övét, s az Atya minden emberben szent Fia vonásait látja.

Szent Ferenc atyánk meglátása Boldog Duns Scotus János (1266-1308) megfogalmazásában, a feltétel nélküli megtestesülés (*incarnatio absoluta*) tanában nyer filozófiai-teológiai formát. A ferences rend mindig is a boldogok között tisztelte és a „*doctor subtilis*” (a finom megkülönböztetések doktora) elnevezéssel illette ezt a lángelmét, aki kora legnevesebb egyetemén: Oxfordban, Párizsban és Kölnben tanított (ez utóbbi helyen van eltemetve). Az *incarnatio absoluta* mellett szóló érvei közül most csak egyet gondoljunk végig.

Minden rendezett akarat (*voluntas bene ordinata*) a legnagyobb értéket mint végső célt akarja, minden kisebb értéket pedig csak mint másodlagos célt vagy eszközt. Istenben rendezett akarat van. Isten felől nézve a legnagyobb érték a világmindenségben az ő szent Fia, tehát a teremtés és az emberi történelem legfőbb célja az, hogy a Fiú megjelenjen benne, vagyis a szentséges megtestesülés. Tehát Isten mindenekelőtt és mindenekfelett ezt a végső célt akarja, és minden mást csak ebben a célban. Következésképp Isten gondolatában, a világra vonatkozó tervében „előbb” van a Megtestesülés, mint a Teremtés (ez az „előbb” természetesen nem időt, hanem a rangsorban elfoglalt helyet jelent), és a szent megtestesülés erőterében áll fenn minden, ami Istenen

kívül van: az angyalok, az univerzum és benne az ember. Ezt érezte meg Szent Ferenc atyánk, amikor Karácsonyt az ünnepek ünnepeinek nevezte, és megünneplését az öntudattal nem rendelkező állatokra, sőt az élettelen dolgokra is kiterjesztette.

Szent Pálnál olvassuk az egyik híres Krisztus-himnusz kijelentését: „...Benne teremtett minden a mennyben és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, a trónusok, uralmak, fejedelemségek és hatalmasságok. Minden általa és érte teremtett. Ő előbb van mindennél és minden benne áll fenn.” (Kol 1,16) Benne teremtett minden, azaz ő a teremtésnek nem csupán résztvevője, hanem célja is. A létezésnek nincs értelme az Istenember Jézus Krisztus nélkül (Isten Fia megtestesülése nélkül), Karácsony nélkül. Isten tehát öröktől fogva elhatározta, hogy elküldi az ő örök egyszülött Fiát, mégpedig a bűnbeeséstől függetlenül. Egyrészt azért, mert Isten nagy elhatározásait, tetteit nem mi váltjuk ki, nem mi kondicionáljuk, hanem az ő abszolút szuverén döntéséből születnek, saját maga miatt („Így tetszett neked, Atyám...” – mondja Jézus). Másrészt azért, mert lehetetlen, hogy a legrosszabb (az Isten elleni gyalázatos lázadás, mely halált és kárhozatot érdemel) hozza el a legnagyobb jót, Krisztust (a megtestesülést). Isten nyilván előre látta Ádám szabad tettét, bukását, és ezért szent Fiát megváltónak küldte el. De eljövételének legmélyebb oka nem a bűn, hanem hogy a szeretetből alkotott mindenség benne létezik, s benne nyeri el végső értelmét, célját.

Ebből a gondolatból, hogy Isten bennünk a Fiát látja, következik az ember személyi méltósága. Csak a Szentháromság kinyilatkoztatásában élő kereszténység által tudta meg a világ, hogy van személy, a pogányoknál ilyen nem létezett. (Buddha például azt tanítja, hogy el kell felejteni az én-t, meg a te-t is, mert a szeretet és a gyűlölet egyformán illúzió.) Amit ma személyiségi jogokként tisztelünk, az bizony mind a kereszténységben gyökerezik, még ha a világ nem tud is róla. És hogy minden ember egyenlő, annak sem más az alapja, mint hogy minden embernek, még az értelmi sérültnek is, van személye. Ezt nem anyánktól és apánktól kapjuk, hanem Isten közvetlenül teremti belénk a fogantatás pillanatában.

Mivel mindannyian arra teremtettünk, hogy személyes örökkévalóságban éljünk Istennel, azért még a vele való végső eggyé válás sem jelentheti azt, hogy elveszítjük önünket, hogy személyünk feloldódik, hiszen ezzel a szeretet lényeges elemei

szűnnének meg: a tudatosság, a személyes odaadás és a kölcsönösség. Személyünk az a részünk, amely által képesek vagyunk Istenre: tudunk magunkról és a másik emberről, és szabadon tudjuk viszonzszeretni Istent. Ez az, ahol jelen van bennünk Isten országa, ahol semmi más nem vagyok, mint Isten teremtménye, akit elsősorban önmagának teremtett. Isten országa nem abban a rétegben van az emberben, ahol a nemzetisége, hogy magyar, német vagy orosz, nem is abban a rétegben, ahol férfi vagy nő, ahol tehetséges vagy tehetségtelen, sikeres vagy sikertelen, gazdag vagy szegény, boldog vagy boldogtalan, ünnepezt, sokaktól rajongva szeretett vagy magára hagyott és elfelejtett, ahol gyermek, ifjú, felnőtt vagy aggastyán. Mindezek fontos emberi jellemzők – amikor Isten megtestesült, maga is vállalt ilyen tulajdonságokat. Isten országa mégis ott található bennem, ahol *creatura* vagyok, a semmiből teremtett lény, személy. Ezért amikor Isten országa teljesen kibontakozik bennem, már csak egyetlen állampolgárságom lesz: Isten gyermeke; ott nem nőülnek és férjhez sem mennek (vö. Mk 12,25), nem lesz betegség, éhség, gyász, sem elhagyatottság, de nem lesz földi értelemben vett egészség és gazdagság, siker és jólét sem, hanem Isten lesz minden a mindenben. Ez hitünk, vallásunk, keresztény életünk lényege. Fényévnyi távolságra következik ezután minden egyéb, és csakis ebből következhet.

A ferencesnek az a hivatása, hogy minden emberben lássa meg ezt a méltóságot, még akkor is, ha az illető méltatlanná vált rá. Nem a másságot kell tisztelni, az önmagában nem érték, hanem az embert, a személyt. Szent Ferenc így tett, amikor „rabló testvérként” szólította meg az útonállókat, akik őt jól meghempergették a hóban. Mindenkihez így közelített, és ez változást idézett elő bennük, mert azzal, hogy ráébresztette őket személyi méltóságukra, visszaadta az önbecsülésüket. Testvéreink a világháború idején, amikor a zsidókat üldözték, bűjtatták őket a Margit körúton, Pasaréten, Kecskeméten is. Amikor a kommunistákat üldözték, akkor azoknak adtak enni. Ferences kolostorban az első kérdés, ha belép valaki, hogy nem vagy-e éhes, nem vagy-e szomjas.

A személyi méltóság az egyenlőség alapja, de nem az egyformaságé. Mások az adottságaink, mások a szerepeink, más a küldetésünk. Ezek a szerepek életünk folyamán változhatnak, de mindnyájan arra kapjuk őket, hogy ezeken keresztül bontakoztassuk ki magunkban és egymás között Isten országát, mely a személyes és kölcsönös szeretetben áll fenn.

14. pont **H**ivatásuk arra szólítja fel őket, hogy minden jóakarátú emberrel együttműködve egy testvéribb és evangéliumibb világot építsenek, hogy eljőjön Isten országa. Annak tudatában, hogy „aki Krisztust, a tökéletes embert követi, maga is egyre emberebbé válik”, gyakorolják feladataikat hozzáértéssel és a keresztyén szolgálat szellemében.

Minden jóakarátú emberrel együtt tudunk dolgozni. Hiszem, hogy az ökumenében is nagyon fontos, hogy – miközben nem mossuk össze a különbségeket, hanem tiszteletben tartjuk a másik fél történelmi és hitbeli hagyományát, és folytatjuk a teológiai párbeszédet – ahol csak lehet, a hétköznapi és az ünnepekben, s különösen is a szeretetszolgálatban fogjunk össze, és működünk együtt. Sőt, ha éppenséggel egy ateistának vagy egy vallástól távol álló civil egyesületnek van egy jó ötlete, kezdeményezése, amellé is szabad odaállnunk.

Bátran dialogizálhatunk a világgal, minden vallással, a legkülönbébb filozófiai irányzatokkal és eszmékkel, hiszen az isteni megtestesülés alapján mélyebb és a másikat jobban felvállaló kapcsolatban vagyunk az Egyházon kívül állókkal, a másként gondolkodókkal, az agnosztikusokkal és az ateistákkal, mint amilyen kapcsolatban ők vannak saját hittársaikkal vagy elvbarátaikkal. Egyre kell csak nagyon vigyáznunk, hogy Jézus Krisztus istenemeri mivoltát, mint keresztyén identitásunk alapját nem bocsáthatjuk vitára, mert ezzel az emberszeretet egyetemességét árulnánk el. Kalkuttai Szent Teréz anya példáját említhetném, aki keresztyén hívőként, katolikus apácaként nem bocsátkozott párbeszédbe Jézus Krisztus istenségét illetően, ám az utcán heverő hindu hitű haldoklókat testvérnek tekintve kiemelte őket a szemétből és a piszokból.

Az új evangelizáció újfajta megközelítést, új eszközöket és módszereket kíván tőlünk, melyeket meg kell ismernünk, el kell sajátítanunk, és aztán bátran élni velük. Hívó, de vallásukat nem gyakorló testvéreinket nem feltétlenül valami kifejezetten vallási programra kell invitálni, hanem mondjuk egy hangversenyre, ahol szóba kerülhet a zeneszerző hite és hogy a darab mit mond Istenről, egy irodalmi estre vagy beszélgetésre, nem is feltétlenül a templomba, hanem a közösségi házba, rendezvényterembe. Óriási lehetőség van a most újjáéledő vallási turizmusban, mely a kulturális értékeken keresztül az emberek lelkét is megszólítja. Részt vettem egyszer egy egyházközségi napon, melyet

egy Balaton-parti településen rendeztek, közvetlenül a tó partján, sátrakkal, különféle programokkal, előadásokkal. Ilyen alkalmakra meg lehet hívni egy hívó orvost, pszichológust, mentálhigiénés szakembert, hogy beszéljen olyan fontos témákról, mint például a pihenés, a testi-lelki egészség összefüggései stb. Erre van érdeklődés, és fontos lenne, hogy az emberek lássák, hallják, hogy nem csak különféle ezoterikus tanok vannak, hanem az Egyháznak is vannak érvényes válaszai a mai ember kérdéseire, problémáira.

A feladatok végzése során igen fontos szempont a *hozzáértés*, melyet a Regula külön is hangsúlyoz. Sümegeen ismerek néhány olyan mestert, aki megkéri ugyan a munkája árát, de ahogy dolgozik, annak köze van a szentséghez. Amint tud, jön, láthatólag örömet leli abban, amit csinál, és nem elégszik meg a fél munkával, mindig a lehető legjobbra törekszik. Aki egyházi intézményben dolgozik, annak még inkább így kell tennie, különben az intézmény nevében az, hogy katolikus, a visszájára fordul. Ugyanúgy árt az Egyház, a keresztyénység, az Evangélium ügyének, ha egy katolikus iskola, szeretetotthon dolgozó hívők, és ott vannak minden vasárnap a templomban, de közben nem végeznek magas színvonalú, igényes szakmai munkát, mint az, ha egy iskolát, egészségügyi vagy szociális intézményt úgy vesz át egy rend vagy egy egyházmegye, hogy csak a táblát cseréli le, és felveszi egy szent nevét, de belül semmi sem változik. Nagyon kell figyelni, hogy ha egy intézményt felvállalunk, akár fenntartóként, akár működtetőként, akkor annak szakmaiságáért és szellemiségéért egyaránt felelősek vagyunk.

Nem kevésbé lényeges a másik kitétel: *a keresztyén szolgálat szellemében*. Ha keresztyénként, s főleg világi ferencesként valaki magas polcra, vezető pozícióba kerül, az fokozott felelősséget ró rá, hogy a kapott hatalmát ne csak jó célra, hanem megfelelő lelkülettel is: szolgálva, alázattal használja. De arra is vonatkozik ez az elvárás, aki jelentéktelen beosztásban dolgozik, vagy valami lenézett munkát végez: éppen a lelkülete által válhat ez a munka nemessé, értékessé. Ahogy a diákoknak, novíciusoknak szoktam mondani: „Nincs alacsonyrendű munka, csak alacsonyrendű lelkület.”

Szeretném itt felhívni a figyelmet egy nagy veszélyre is, ami épp azokat kísérti a legjobban, akik a munkájukat pontosan, nagy odaadással szokták végezni. Manapság már lehet ilyen is hallani, hogy munkaalkoholizmus, vagyis hogy valaki a munkájától kerül függőségbe, és ennek a családja, baráti kapcsolatai, testi-lelki egészsége látja kárát. Fokozottan veszélyes ez, amikor valaki úgy tudja, hogy Isten

ügyéért fáradozik, s közben tönkremegy körülötte a család, a plébániai közösség és végül ő maga is. A munka nem Isten, a legnemesebb egyházi ügy sem Isten, azt a munkát abba kell tudni hagyni, le kell tudni tenni, különben tragédia lesz a vége. Az a pap, aki azzal, hogy „mindenem a hívek”, hagyja szétszedni magát, elhanyagolja az imádságot, elmélkedést, nem fordít gondot a kikapcsolódásra, pihenésre, testi-lelki feltöltődésre, vagy szívinfarktust kap negyvenöt évesen, vagy aposztatál. Élni kell ahhoz, hogy jól tudjunk szolgálni. Be kell iktatni napokat, amikor tartózkodunk mindenféle aktivitástól: olvasgatunk, mondogatjuk a Jézus-imát vagy a rózsafüzért – ahogy öregszem, a rózsafüzér egyre kedvesebb, egyre többet jelent nekem –, rendbe rakunk egy szekrényt, kertészkedünk egy kicsit, vagy elmegyünk kirándulni. A híveknek is azzal teszünk legjobbat, ha erre odafigyelünk, és nem hagyjuk idő előtt tönkremenni az egészségünket.

A családosoknál is fennáll ugyanez a veszély, hiszen a családi életnek is megvannak a maga belső törvényei, melyeket nem lehet csak úgy büntetlenül figyelmen kívül hagyni. A hit nem pótolja azt, amit nekünk kell megtennünk, mert a kegyelem, a természetfeletti a természetesre épít. Ha tehát valaki a legnagyobb jó szándékkal, családjá javáért éjjel-nappal dolgozik, hajtja a pénzt, miközben az asszony egész nap otthon van a három-négy gyerekkel, és soha nem érnek rá beszélgetni, a férj fáradt, a feleség meg csak házi rabszolgának érzi magát, magától értetődő, hogy ez egyenes út az örökös veszekedéshez, a békétlenséghez és a váláshoz. Egyetlen kapcsolat sem terhelhető a végtelenségig, s ha nem tápláljuk, a házastársi szeretet tüze bizony kialszik, idővel még a parazsa is kihűl – idáig nem szabad eljutni. A házastársaknak bátran kell jelezniük egymásnak, ha úgy érzik, túl sok a teher rajtuk, nem kapnak elég figyelmet, visszajelzést, törődést a másiktól, ha nyomasztja őket valami, és a másiktól meghallgatást, bátorítást, megerősítést várnak. Ha pedig hirtelen élesebb lesz a hangnem, egy banális dolgon kirobban a vita, egy beszélgetés észrevétlenül veszekedésbe torkollik, akkor vegyék komolyan ezt a jelzést, mely azt mutatja, hogy itt az ideje félretenni a munkát, kilépni saját világukból, a másik felé fordulni, és egy kicsit csak őrá figyelni. Szakemberek mondják, hogy hetente egy estét, havonta egy hétvégét, évente egy hetet a házastársaknak kettesben kell tölteniük ahhoz, hogy a kapcsolatuk megújuljon, megerősödjön – ebből aztán táplálkozhatnak a gyerekek, s a munka is más értelmet, távlatot kap.

15. pont ***Egész életük, bátor egyéni és közösségi kezdeményezéseik által legyenek jelen és vegyenek részt az igazságosság előmozdításában, különösen a közélet területén, és ne habozzanak ezért elkötelezni magukat konkrét, és hitükkel összeegyeztethető formában.***

Ez a pont is nyilvánvalóvá teszi, hogy egy regula nem csupán jogi, normatív szöveg, hanem prófétai is: nem írja elő pontosan, de felszólítja a világi rendieket, hogy egyénileg és közösségileg egyaránt merjenek kezdeményezni. Ahogy Szent Ferenc maga mondta – Szent Bonaventúra őrizte meg ezt a mondatot –: „Én megtettem a magam dolgát, ti is tegyétek meg a magatokét.” Nem másolni kell Szent Ferenc atyánkat, nem arra kell figyelniük, hogy szalmazsákon feküdjünk és télen-nyáron mezítláb járkáljunk, hanem hogy érzékenyek legyünk a környezetünkre, a körülöttünk lévő emberek gondjaira, a társadalmat feszítő kérdésekre, és állandóan készletve érezzük magunkat, hogy előmozdítsuk az igazságosságot.

Így jött létre nálunk a Szegénygondozó Nővérek rendje a két világháború között. Oszvald atya látta Egerben, hogy milyen sok ráérő katolikus lány és özvegyasszony van, köztük sokan harmadik rendiek is, akik részt vesznek a litánián, de utána csak jönnek-mennek, beszélgetnek – összegyűjtötte hát őket, és kiküldte a szegényekhez, betegekhez, akik piszokban, nyomorult körülmények között éltek, segíteni. Ők meg kimeszeltek, kitakarítottak, a városi hatóságokkal együttműködve tüzelőt, élelmet szereztek a rászorulóknak – ebből lett az „Egri Norma”, s ebből született egy új szerzetesi közösség. A korabeli német újságok arról cikkeztek, hogy ahol ezek a barna ruhás nővérek megjelennek Magyarországon, ott a városok tereiről eltűnnek a koldusok.

Nekünk hasonlóképpen meg kell látnunk a mi korunk, a mi társadalmunk ínségét, és arra válaszolni. Ezért is kellett megújítani a Ferences Világi Rendet, hogy ennek a küldetésének meg tudjon felelni, mint ahogy a rendszerváltáskor a szerzetesség sem folytathatta ott, ahol 1950-ben abbahagyta. Az új körülmények között az új kihívásokra kell felelnünk a hősiességig menő odaadással. A mai világ körülményei között, de ugyanazzal a lelkiülettel, ugyanúgy teljes szívvel, mint a saját korában Szent Ferenc tette. Gondoljunk csak Csaba testvér munkájára az árva, mélyszegénységben élő gyerekek között! az Úr Jézus megmondta, hogy „szegények mindig lesznek veletek”, amiből az is következik, hogy minden

korban meg kell találnunk a módját, hogyan segítsünk a leginkább rászorulókon, hogyan enyhítsük a szegénységet, hogyan igyekezzünk kisebbiteni a gazdagok és szegények közti szakadékot. Nem kell feltétlenül nagy dolgokra gondolni. Hogy is mondja Teréz anya? „Nagy dolgokat tenni nem tudunk, csak kicsiket, nagy szeretettel.” Így lett leánygimnáziumi tanárból és igazgatóból a haldoklók és szenvedők felemelője, a „Szeretet Misszionáriusainak” megalapítója.

De nem csupán konkrét segítségnyújtásra, szociális tevékenységekre, jótekonysági akciókra gondolhatunk, hanem a közéletben való szerepvállalásra is. Soha ne hagyjuk, hogy az a felfogás váljék uralkodóvá, hogy a hit magánügy, a vallást a templomban kell gyakorolni, illetve otthon, szűk családi körben. Nem, a hitünkől igenis olyan tetteknek, elkötelezettség-vállalásnak kell fakadnia, melynek hatása van a közéletre, a környezetünkben élő emberek mindennapjaira is. Egy világi rendi testvér vagy nővér benn lehet egy falu vagy város önkormányzati képviselő-testületében, beléphet egy keresztény értékeket felvállaló pártba, lehet politikus, országgyűlési képviselő, részt vehet kisebb és nagyobb horderejű döntések előkészítésében és meghozatalában, vagy éppenséggel szervezhet civil mozgalmat, egyesületet, illetve összefoghatja a különböző civil szervezetek munkáját. Morus Szent Tamás – a politikusok védőszentje, harmadik rendi ferences – élete és vértanúsága által jó eligazítást ad abban a tekintetben, hogy mit jelent a „hitükkel összeegyeztethető formában” történő politikai szerepvállalás. Morus Tamás Anglia lordkancellárja volt, mindhalálig lojális törvényes uralkodójához, de azonnal lemondott hivataláról, amikor a király olyan hűségesküt követelt tőle, amely összeegyeztethetetlen volt a lelkiismeretével, sőt kész volt birtokait, szabadságát, sőt még életét is elveszíteni azért, hogy Isten iránti hűségén ne essék csorba. Halála nem kényszerű vereség, alulmaradás volt a királlyal szemben, hanem a legnagyobb erejű politikai tett, erkölcsi győzelem, és az üdvösség elnyerésének eszköze.

Minden hivatásban, pozícióban előadódhat olyan döntéshelyzet, ahol a hitünk szerint kell eljárunk, különben bűnt követünk el. Gondolok itt a korrupció legkülönfélébb lehetőségeire, és még inkább olyan kérdésekre, amikor más emberek életéről is szó van. Például egy szülész-nőgyógyász orvos számára ilyen helyzet az, amikor egy állapotos nő azzal keresi fel, hogy nem akarja megtartani a gyermekét. Egy pszichológus számára, ha egy páciense érzelmileg egészen belékapaszkodik. Egy családos egyetemi oktatónak, ha diákjával vagy munkatársával a szakmai kapcsolat kezd érzelmi

kapcsolattá válni. Ezek és a hasonló helyzetek próbára teszik hitünket, keresztény elkötelezettségünket. Ilyenkor a Szentlélek segítségét kérve legjobb lelkiismeretünk szerint kell cselekednünk. Általában nem is az a nehéz, hogy a helyes választ megtaláljuk – ha efelől kétségünk lenne, kérdezzük csak meg Jézustól: „Uram, te mit tennél most a helyemben?”, és rögtön fogjuk tudni a választ –, hanem hogy ezt kövessük is, következetesen képviseljük, akkor is, ha hátrányunk származik belőle.

Szentelek példájának sora mutatja, hogy az Istenbe merült, imádságos élet és a közjó előmozdításában való tevékeny részvétel nemcsak hogy nem zárja ki egymást, hanem mélyen összetartozik. Ennek két oka is van: az egyik, hogy az Istennek átadott életű, a szentség vonzásában élő emberek látják helyesen a világ dolgait, a maguk valós arányai és jelentősége szerint; a másik pedig, hogy a szentségben akkora erő van, hogy kihat a társadalmi-politikai szférára is. Míg a világ fiainak szeme elől sok-sok teendő eltakarja a lényegét, az a lélek, amely az egy szükségesre figyel, annak fényénél is látja a dolgokat, a maguk mélységes, Istenre mutató valóságában. Így tudhatott Árpád-házi Szent Margit világtól elzárt apáca létére tanácsot adni apjának az ország ügyes-bajos dolgaiban. Így lehetett Svájc egyesítésének vezéralakja Flüe-i Szent Miklós, aki élete nagy részét remeteségben töltötte. (Igaz, ő korábban közéleti szerepet is vállalt: miközben egyszerű parasztemberként trágyát lapátolt és tíz gyermeket nevelt, ellátta a falu bírói tisztét, s a község nevében egy ízben saját plébánosa ellen is fellépett, az igazság érdekében.)

A keresztények társadalmi szerepvállalása nem lehet pótcselekvés vagy merő ügybuzgalom, hanem ugyanabból a Krisztus iránti mélységes ragaszkodásból kell hogy fakadjon, amelyből imaéletük és szeretteikkel való kapcsolatuk is forrászik. Abból lehet látni, hogy egy keresztény hívő valóban a szentség útján jár, hogy nem hagyja magát szétszedni, s bármennyi feladata van is, mindenre jut ideje, különböző kötelességei nem ütköznek egymással. És ez nem valami zseniális időgazdálkodás eredménye, hanem annak gyümölcse, hogy az Istennel való bensőséges kapcsolatból nem hagyjuk magunkat kizökkenteni a felszínen zajló események által, jóllehet részt veszünk bennük, reagálunk rájuk. Az ilyen ember megtanulta Krisztus szívével szeretni az embereket, egészen felvállalva őket, és mégis tökéletesen szabadnak maradván.

16. pont **Úgy értékeljék a munkát, mint ajándékot és mint eszközt, amely által részt vehetnek a teremtésben, a megváltásban és az emberi közösség szolgálatában.**

A fizikai munkát a Biblia alapján általában fáradságos és szenvedésteli feladatnak szokás tartani, holott nem maga a munka az Isten büntetése, hanem az, hogy az ősbűn óta Istentől elszakadva dolgozik az ember, és ezért nem mindig látja a munka értelmét. Szent Ferenc viszont „a munka kegyelméről” (2Reg 5,1) beszél, illetve arra szólítja fel a testvéreket, hogy „dolgozzanak hűségesen és odaadással”, vagyis visszanyúlik a munka eredeti, bűn előtti állapotáig. Felismeri, hogy a munka részvétel Isten teremtő művében, de a megváltásban is, hiszen szeretetből dolgozunk Isten dicsőségére és mások javára, felajánlva értük fáradságunkat, illetve a munkánk végeredményét. A szeretetesség története gyönyörű példája ennek. A mi rendünkben is voltak testvérek, akik festettek, faragtak, csodálatos szép barokk oltárokat készítettek. Én magam is láttam laikus testvéreket, ahogy Esztergomban a Prímás-szigeten dolgoztak. Példát adtak arra, hogy a munka hogyan lehet maga is imádság, hogyan lehet a munka által megszentelődni.

Hiszen mind a szemlélődés, mind a munka részvétel Isten belső életéből, s ennek az első ember részese volt büntelen állapotában. Ma is úgy tudjuk csak helyreállítani a munka méltóságát, ha visszavezetjük Isten tervében elfoglalt eredeti helyéhez. Amikor valami nyugtalanít bennünket, és próbáljuk megkeresni az okát, minden egyes esetben arra a végkövetkeztetésre jutunk, hogy a szívünk megosztott. Ádám és Éva az ő Teremtőjét a maga módján osztatlan szívvel szerette. Így szemlélődésük és munkájuk nem állt ellentétben egymással. A bűn ezt megrontotta, a megváltással azonban Isten nemcsak csodálatosan helyreállította az eredeti állapotot, hanem még csodálatosabban újjá is alkotta. A Jézus Krisztusba vetett hit és keresztség által megigazultunk, Isten előtt igaz állapotba kerültünk, és ugyanakkor valami többet is kaptunk, mint Ádám és Éva. Igaz, hogy a hit és a keresztség után is megmaradt bennünk egyfajta egyensúlyvesztés, s így a szemlélődés és cselekvés egysége állandóan veszélyben forog, de mi már ismerjük a Szentháromságot, ismerjük Isten belső életét és eljövendő feltámadásunk valóságát Krisztusban.

A keresztény szemlélődés és a cselekvés a mélyben összetartozik, s leglényegesebb elemeik azonosak. Mindenekelőtt mindkettőben közös a figyelem. A munkában a konkrét, szemünk előtt lévő valóságra kell figyelni, a szemlélődésben pedig

a végső valóságra. Ha a munkánk során lankad a figyelmünk, hibázunk, és selejtet hozunk létre. Ugyanígy, ha az imádság idején nem figyelünk, akkor imádságunk is selejtes lesz, ha pedig a szeretetből spóroljuk ki a figyelmet, az katasztrófához vezethet. Tehát például a latin szavakat és ragozást úgy kell tanulni, hogy z közvetlenül munkálja Isten szeretetét és a szemlélődést (nem azért, hogy jelest kapunk, az mellékes), hogy általa kiműveljük figyelőképességünket. Ez az egyik legmagasabb emberi tevékenység, amely nélkül a szeretet nem szeretet, az imádság nem imádság, és a munka nem munka.

Mi sokszor éppen a figyelmet szeretnénk kispórolni a tanulásból, vagyis a figyelem kiművelését, pedig csak az lehet intelligens, aki tud figyelni, s nem az, akinek az agya minden adatot válogatás nélkül rögzít. Merjünk botrányosan nem tudni dolgokat; sok adatot egyszerűen meg kell nézni a könyvtárban vagy előhívni a számítógép memóriájából, de figyelni tudni kell. Igaz, hogy a munka egy alsóbbrendű figyelmet művel ki bennünk, de ha az beindul az imádságnak és a szeretet cselekedeteinek perceiben, akkor valóban elkezdünk imádkozni és szeretni. S ha bátran szembenézünk elvégzett munkánk, szellemi alkotásunk vagy fizikai művünk gyatraságaival, középszerűségével, az talán többet használ, mint egy félresikerült lelkiismeret-vizsgálat, mert jobban rányitja a szemünket arra, hogy hol hagyott ki a figyelmünk.

Mind a szellemi, mind a fizikai munkában van egyfajta csendes várakozás is, amely nagyon hasonlít a szemlélődésre. Szent Lukács evangéliumában a keresztény ideál nem az a szolga, aki egész nap szorgalmasan dolgozik ura birtokain, annak hazatérő ura csak ennyit mond: „Csak azt tette, ami a kötelességed, most szolgálj ki”, hanem az a szolga, aki éjszaka virrasztva vár az urára. Amikor ura hazaér, ő maga fog felszolgálni neki (vö. Lk 12,37). Istent nem hatja meg a mi sok munkánk, de meghatja várakozásunk, illetve munkánkban is a figyelő várakozás. Hiszen a munka elhibázott és keserves lesz, ha illúziókat kergetünk. Egy feltaláló attól zseni, hogy úgy tud figyelni, hogy egyszer csak meglátja a dolgokat a maguk rejtett valóságában, titokzatos összefüggésében.

Ehhez az is szükséges, hogy a kisebb valóságokat a végső valóságban lássuk, és munkánkra ráragyogjon a szemlélődés világából a teljes világosság. Az igazi cselekvés szemlélődő cselekvés, mert a hívő ember, munkáját Isten dicsőségére, övéi iránti szeretetből végzi, vagyis szemlélődik. Úgy dolgozik, hogy a kicsiben is hűséges legyen, hogy aztán Isten nagyot bízson rá az utolsó

napon. Hálát szoktál-e adni azokért az órákért, napokért, esetleg hetekért, amikor a munka egyszerűen sodor magával, elfelejtéd önmagadat, s szeretetből tudsz dolgozni? Ennél fönségesebb, mennyeyebb tapasztalat alig van a földön. A kertész képében megjelenő feltámadott Krisztussal lehettünk együtt, az igazi Ádámmal, aki műveli és őrzi a kertet, vagyis az egész kozmoszt. Hányszor megértem ilyen órákat a szülői házban, amikor mindenki a helyén volt, és mintegy liturgikus áhítattal tette, amit tennie kellett. Visszaemlékszem: a szőlő, ahol dolgoztunk, egyfajta istentisztelet helye volt, valami örök liturgiáé és teofánikus ragyogásé. Szintén a legszebb emlékeim közé tartoznak azok a napok a kolostorban, amikor közösségileg ízleltük meg a munka édességét. Ezt meg kell kóstolni, hogy azután odafigyeljünk arra, hogy a bűnbe esett embernek, vagyis nekünk milyen kemény és szenvedéssel teli a munkánk.

Nagyon fontos, hogy egy keresztény ideig-óráig lehet munkanélküli, de dologtalan soha. Az Apostol ezt írja: „Aki nem akar dolgozni, ne is egyék.” (2Tesz 3,10) Szent Ferenc atyánk pedig az olyan rendtagot, aki csak jól érezte magát, de dolgozni nem akart, elzavarta: „Légy testvér, menj máshova, mert testvéreid munkáiból élsz.” Más a beteg és szenvedő ember helyzete. Annak éppen az a dolga, hogy jó beteg legyen, s elfogadja, hogy most nem tud megdolgozni a megélhetéséért, hanem másokra szorul. Ha nem tudjuk a betegség idején sem abbahagyni a munkánkat, akkor kiderül, hogy azt istenítettük, nem voltunk szemlélődők. Ugyanígy, ha a szemlélődésünket megszakítja a munka parancsszava, mi pedig morgolódunk, akkor sem vagyunk szemlélődők, csak műkedvelő köldöknézők, akik nagyon távol járnak a názáreti háztól.

Az öncélú munka és az öncélú szemlélődés egyaránt csapás és átok. Ugyanígy az Úr Jézus mondta, hogy „Szüntelenül kell imádkozni, és nem szabad belefáradni” (Lk 18,1), mint azt, hogy „Atyám is munkálkodik, én is szüntelenül munkálkodom” (Jn 5,17) – végül ez is közös az imádságban és a munkában. Itt érlelődik az emberi állhatatosság. Az igazi munka, mely nem alacsonyítja géppé vagy rabszolgává az embert, a szemlélődésbe nyúlik: miközben az eszemmel ott kell lennem a munkám közvetlen lebonyolításánál, az értelmemmel, a szívemmel Istennél időzöm. Végző soron imádság és munka a szeretetben, a szerető figyelem aktusában válik eggyé, amikor a szemlélődés és a cselekvés által egyaránt Isten szentháromságos, belső életében veszek részt, Krisztus által a Szentlélekben.

17. pont **Családjukban a békesség, a hűség és az élet tiszteletének ferences szelleme szerint éljenek arra törekedve, hogy mindezekben a Krisztusban már megújult világ jele legyenek.**

Különösen a hitvesek, akik a házasság szentségének kegyelmeiből élnek, tegyenek tanúságot a világban Krisztusnak egyháza iránti szeretetéről. Minden gyermekük egyéni hivatására figyelve, nyitott és egyszerű keresztény nevelés által, örvendezve járják végig velük együtt emberi és lelki fejlődésük útját.

Így válhat a család igazán *ecclesiolává*, az Egyház alapsejtjévé, a krisztusi szeretet megtapasztalásának és továbbadásának első számú helyévé és eszközévé, hiszen ez az a legkisebb közösség az Egyházon belül, ahol együtt vannak a keresztények, ahol imádkoznak, szeretnek, ahol odaadják az életüket a másikért, és a szentségekből élnek. Ezért sürgette XVI. Benedek pápa, hogy a családnak egyházzá, az Egyháznak pedig családdá kell válnia. Ez a szemléletmód nagyon határozottan jelen van Szent Ferenc életében is. Amikor ő testvérnek és nővérnek nevez minden embert, sőt még az élettelen teremtményeket is, az nem csupán szép nyelvi formula, hanem ennek a látásmódnak a megnyilatkozása.

Az olyan családban, ahol a szülők Istenbe kapaszkodnak, ott a gyermekek bátran rájuk mernek hagyatkozni, mint ahogy Jézus ráhagyatkozott Józsefre és Máriára. Csak a szeretetnek és elfogadásnak ebben az isteni szeretetből fakadó légkörében felnövekedvén fedezheti fel magában is a gyermek, majd a serdülő és az ifjú az isteni jelenlétet, mely őt a narcisztikus monológból a szeretet dialógusába vezeti át, s birtokló, önközpontú énjét mások felé kitérő énné alakítja. A nevelés nagy, ha nem legnagyobb feladata, hogy hozzásegítse a fiatalot ahhoz a felismeréshez, hogy énje nem önmagában, hanem a nagy Te, vagyis Isten felé fordulva létezik.

Nagyon szép gondolat, hogy „minden gyermekük egyéni hivatására figyelve, ... járják végig velük együtt emberi és lelki fejlődésük útját”. Mélységes tisztelettel kell viseltetni minden egyes gyermek egyénisége, Istentől kapott

adottságai és a bensejében megszólaló isteni hang iránt, nem pedig saját elképzeléseinket rájuk erőltetni. Nagy-nagy nyitottságot, belső szabadságot, Istennel való folyamatos párbeszédet igényel ez a velük együtt való úton levés. Nem az a dolgunk, hogy saját meg nem valósult álmaink beteljesítését várjuk tőlük, hanem az, hogy példát adjunk. Hiszen önkéntelenül is mintát adunk nekik, sokszor abban leginkább, amiben nem is akarunk. Persze ez nem azt jelenti, hogy mindent tökéletesen kell csinálnunk, sohasem hibázhatunk, de azt igen, hogy ha valamiben tévedtünk vagy nem helyesen jártunk el, akkor merjük ezt megvallani és bocsánatot kérni tőlük. Ezzel nem gyengül, hanem ellenkezőleg, csak erősödik a tekintélyünk, mert így leszünk hitelesek.

Minden gyermek végtelenül értékes. Kimagasló tehetsége nem mindegyiknek van, de mind képes a szeretetre, és ez a legnagyobb zsenialitás, mert ez Isten Lelkének műve bennünk. Ezt a csodálatos képességet kell segítenünk kibontakoztatni bennük minden más tevékenység: tanulás, munka, művészet, sport és játék által. Ugyanakkor a gyermek sem ártatlan, ne higgyünk a ma is divatos rousseau-i felfogásnak a természet romlatlan gyermekéről, aki mindenestül jó, csak a társadalom tanítja meg a rosszra. Igenis a legédesebb kisgyermekben is ott van a rosszra való hajlam, melyet csak következetes neveléssel, az önközpontúságból a másokra való odafigyelés, a többiekkel való osztozás, a család, a közösség javára végzett szolgálat világába való fokozatos bevezetéssel lehet leküzdeni. Ezért is tartom nagy hibának, amikor egy szülő visszaemlékezve arra, hogy neki milyen nehéz volt gyerekkorában, meg akarja kímélni gyermekét a fizikai erőfeszítéstől, a házimunkában való részvételtől. Ezzel inkább árt neki, mert a gyerek nem tanul meg dolgozni, küzdeni, de megfosztja őt a jól végzett munka örömétől is. Életre szóló jelentősége van a közös imádságnak, annak a légkörnek, családi miliónek, amelyben Isten áll a középpontban, ahol esténként megköszönjük neki az eltelt napot, bocsánatot kérünk tőle és előtte egymástól az elkövetett bűneinkért, mulasztásainkért, és oltalmát kérjük az éjszakai nyugodalom idején. Ez az esti rítus biztonságot ad a gyerekeknek, és olyan erőforrást jelent, melyből később, nehéz élethelyzetekben is bátran meríthetnek.

18. pont ***Tiszteljének minden élő és élettelen teremtményt, mert azok „jelentést hordoznak a Fölséges Istenről.” Azon legyenek, hogy a velük való visszaélés kísértését elkerülve eljussanak az egyetemes testvériség ferences felfogására.***

Szent Ferenc természetfelfogása mindenestül az ó- és újszövetségi kinyilatkoztatás alapján áll, és semmi köze a ma divatos panteista és ezoterikus szemléletmódhoz. Ő oly módon érezte át és fogalmazta meg – alighanem elsőként Európában – a természet szakralitását, hogy közben mindig világosan megkülönböztette a teremtést a Teremtőtől, és távol állt tőle a természet mindenfajta istenítése. Az ő szemhatára sokkal tágasabb, kérdésselvetései pedig sokkal mélyebbek ennél. A Naphimnuszban sem a napot, a holdat és a csillagokat dicsóíti, hanem Istennek ad hálát értük és általuk. Legyünk óvatosak: ahol és amikor panteisztikus szemléletmóddal találkozunk, biztosak lehetünk benne, hogy az a tanítás, mozgalom nem a krisztusi hit talaján áll, és – minden keresztény hivatkozás, szimbólum vagy rítus használata ellenére – semmi módon nem egyeztethető össze a Krisztusba vetett hittel.

Amikor a múlt század hatvanas éveiben a teológián a gnosztikusokról tanultunk, és ásítozva végigszenvedtük Valentinosz és a többiek agyafúrt rendszereit a világfákról, az istenség meg a világ egységéről, nem gondoltuk, hogy évtizedek múltán ismét ezzel találkozunk a New Age égisze alatt. Végül is a materializmus sem volt egyéb, mint egy szégyenlős gnosztikus vallás, amely az anyagot abszolutizálta, a mostani valláspótlékok pedig a kozmikus energiát teszik az abszolútum helyére. Abban mindenestre közösek, hogy nincs bennük Isten-keresés, megtérés, megváltás, személyes túlvilág, hanem leginkább arra való, hogy elhitessék velünk, hogy megkönnyítik a földi életünket (amelyet, ha mégsem sikerült elég jól, halálunk után megismételhetünk). Érdemes lenne utánanézni, kik és honnét finanszírozzák a különféle ezoterikus természetgyógyász és meditációs kurzusokat, illetve kik gazdagszanak meg belőle.

Az egyetemes testvériség gondolata nagyon mély, de csak akkor van értelme, ha egy személyes Istenben gyökerezik, mert a testvéreknek kell hogy legyen egy közös Atyjuk. Minden más testvériség hazug ideológia, mely előbb-utóbb le is lepleződik, és a „testvérek” hamarosan egymás életére törnek, mint ahogy Káin megölte Ábelt. (Gondoljunk csak a francia forradalom harmas

jelszavára, s arra, hogy mi lett belőle!) a bűn óta ugyanis mi nem az egyetemes testvériség jegyében jövünk a világra, hanem – a Szentírás szava szerint – a harag gyermekeiként. Csak Krisztusban, az ő megváltása által lettünk ismét Isten gyermekei, s Isten Fiának és egymásnak testvérei.

Az egyetemes testvériség ugyanakkor nem jelenti azt, hogy minden embert egyformán kell szeretnünk (ez egy „katolikus eretnokség”, melybe lépten-nyomon beleütközöm). Imádságunkba minden embert bele kell foglalnunk, de a másik ember iránti szeretetünknek az érte viselt felelősséggel kell arányosnak lennie: ez természetszerűleg nagyobb a házastársunk és gyermekünk, mint a szomszéd vagy pláne egy távoli földrészen élő idegen esetében. Az más, ha valaki – akár egy idegen is – bajba kerül, és én ennek tanúja vagyok, mert akkor ő a legelső, akkor feltétel nélkül segítenem kell rajta (ahogy Jézus az irgalmas samaritánusról szóló példabeszédben tanítja). Minden ember egyenlő, Istentől kapott halhatatlan személye miatt végtelenül értékes, de nem egyformán, nem is egyenlően kell szeretnem őket, hanem mindegyiket úgy, ahogy a felelősség, a viszonyulások és a lehetőségek megkövetelik.

A növény- és állatvilág viszont nem ugyanazon a szinten van, mint mi. Egy értelmi fogyatékos ember és egy intelligens csimpánz között áthidalhatatlan szakadék van, mert a csimpánz csak állat, nincs személye, az ember viszont, még a pszichésen sérült is, az örökkévalóságra nyitott, halhatatlan személlyel rendelkezik van. (Viktor E. Frankl, a logoterápia atyja éppen azzal gyógyította – sikeresen – ezeket a betegeket, hogy beszélgetéseket folytatva velük ráébresztette őket arra, hogy személyükben épek és képesek a végtelenre, az Istenre.) az állatot mint állatot, a növényt mint növényt kell szeretni. Az állatról gondoskodni kell, nem szabad kínozni, de tyúkot, disznót azért tartunk, hogy levágjuk és megegyük, virágot azért ültetünk, hogy leszakítsuk és vázába tegyük, és ezzel nem vétünk ellenük, hiszen egyiknek sincs sem éntudata, sem haláltudata. Szent Ferenc mindenesetre megdöbbenne azon az aránytévesztésen, hogy korunkban, miközben az állatok jogait védik – bizonyos helyeken még miséznek is értük, illetve nekik! –, gátlástalanul ölik meg magzatok millióit.

Ferenc bizonyosan rámutatna arra is, hogy a környezet szennyezése az ember szívéből indul ki. Azzal ugyanis, hogy az ember elszakadt, Istentől, elveszítette a végső célt, s ezzel a természet is céltalanná vált (lásd Róm 8,19-25). Ezen a szinten nem segít sem a tudomány, sem a technika, sem pedig a környezetvédelem, csak

a jézusi megváltás, mely által már kezdetét vette az új teremtés, ahol a természet is kiszabadul alávetettségéből. Ezért a világért azok tudnak a legtöbbet tenni, akik hisznek Krisztusban, és életüket az ő uralma alá vetik. Szent Ferenc atyánk nyomdokain járva mi sem érhetjük be sopánkodással, sem azzal, hogy divatos jelszavakat ismételtünk, hanem úgy is kell élnünk a mindennapokban a teremtett világhoz viszonyulnunk, hogy az a környezetünkben élők számára példa lehessen.

„Minden élő és élettelen teremtmény tisztelete” azt követeli tőlünk, hogy a hasznosság szempontját meghaladva, Istenhez való viszonyunkban, teremtettségük titkában szemléljük a létezőket. Ebben is példa számunkra Szent Ferenc, aki a kertész testvérnek megparancsolta, hogy a kert végében hagyjon egy kis helyet a gaznak is, mert az is Istentől való. A Szent Ferenc-i engedelmisség magában foglalja azt is, hogy minden teremtett dolognak ismerni kell és tiszteletben kell tartani a természetét. Ez az egyik fő mondanivalója a gubbiói farkas megszelídítéséről szóló történetnek, de ez a gondolat indította el az első természettudományok kutatásokat is a korabeli egyetemeken.

Ide tartoznak a szerzetesi hagyománynak olyan ősi elemei, melyek mára teljesen kikoptak a mindennapjainkból, pedig mélységes üzenetük ma is igen aktuális. Régen például ha valaki összetört egy tányért vagy egy csészét, akkor oda kellett mennie az előjáróhoz, letérdelve előtte meg kellett csókolnia a kordáján az engedelmisségi csomót, és hibáját megvallva penitenciát kellett kérnie. Szóba sem jöhetett az ostoba mentegetőzés, amit ma oly gyakran hallunk: nem akartam, véletlen volt. Még szép, hogy nem szántsándékkal tette, de ez nem jelenti, hogy vétlen is volt. Egy csésze elejtése ugyan nem erkölcsi bűn, de mélységes köze van a bűnhöz, mert kihagyott a figyelmünk, és ebből akár emberi tragédiák is adódhatnak (például közlekedési baleset, tömegszerencsétlenség). A figyelmetlenség a szeretet hiányára utal. Esztergomban nagyon sokszor mondtam a végzős diákoknak, amikor csak úgy becsapták az ajtót, berúgták az asztal alá a széket, hogy nem csodálkoznék, ha évek múltán ugyanilyen vadul, figyelmetlenül, agresszíven bannának majd a feleségükkel, gyerekeikkel is. Hiszen csak egyetlen énünk van, s ahogy a nálunk alacsonyabb szinten lévő létezőkkel szemben viselkedünk, az megy át emberi kapcsolatainkba is.

19. pont **M**int a béke hordozói, érezzék kötelességüknek azt újra meg újra megteremteni. Keressék párbeszédben az egység és a testvéri egyetértés útjait, bízva az emberben élő isteni mag jelenlétében, valamint a szeretet és a megbocsátás átalakító hatalmában.

Mint a tökéletes boldogság hírnökei, minden körülmények között azon fáradozzanak, hogy másoknak örömet és reménységet adjanak.

A feltámadt Krisztus adja meg nővérünknek, a halálnak, igazi értelmét; mint a Feltámadott tagjai, derűs lélekkel várják az Atyával való végső találkozást.

Csak az lehet békességszerző, akinek szívében Krisztus békéje lakik, aki kiengesztelődött Istennel, önmagával, a többi emberrel és az egész teremtett világgal. Szent Ferenc ezért tudott, ahol csak megjelent, békét szerezni a szembenálló felek: például két egymással régóta harcban álló város között. Már halála közeledtét érezve szerezte a Naphimnusz utolsó versszakát: „Áldott légy, Uram, minden emberért, ki szerelmedért másnak megbocsát, s aki tűr gyötrelmet, nyavalyát...” – és elküldött két testvért, hogy lantkísérettel énekeljék el a püspöknek és a podesztának, akik haragosai voltak egymásnak, s ők az éneket hallván kölcsönösen megkövették egymást, és kibékültek.

A ferences testvérek és nővérek is mindnyájan arra kaptak hivatást, és Szent Ferenc példája nyomán ösztönzést is, hogy békességet vigyenek oda, ahol vita, széthúzás, ellenségeskedés van. Erre pedig csak úgy lehetnek képesek, ha ők maguk az isteni irgalom világában élnek, és Isten atyai szeretetében részesednek. Ha egy ellenséges helyzetben megjelenik ez a fajta irgalmas szeretet, vagyis ha testvéreim elfogadják azt, hogy én ellenségeiket is fiaimnak tekintem, ezzel ők maguk, új testvéri viszonyba kerülnek egymással, én pedig mindkét félhez hűséges maradhatok. Ez az ellenségszeretet magyarázata is, hiszen a bűnös, tékozló fiú számára a végső menedék a megbocsátó atya,

akitől nem foszthatunk meg senkit sem testvéreink közül. A tékozló fiúról szóló példabeszéd sajátos üzenete, hogy amennyiben atya vagy, rajtad múlik, hogy a rád bízottak megtapasztalják-e az isteni irgalmat, hogy találkoznak-e rajtad keresztül a mennyei Atyával.

Minden igazi, mély emberi találkozás lehetőséget ad, hogy a „megbocsátás városába” lépünk, hiszen két ember találkozása, tiszta, érdek nélküli közeledése máris egyfajta testvéri, baráti szövetség felajánlása lehet. Pontosán erre az első tapasztalatra alapozva jelenthjük ki, hogy igenis lehetséges itt a földön két ember, illetve két csoport között olyan testvéri találkozás, amely egy új világba emeli fel őket és kapcsolatukat. Ez az, aminek egyedülálló voltát a pogány római világ is megérezte és meg is csodálta az őskeresztényekben: „Nézzétek, hogy szeretik egymást!” Ezt nem látták addig a földön, mert ez nem a testen és véren, nem is a rokonszenven alapuló, alulról felfelé bontakozó szeretet csupán, amely csak sóvárog, de be nem teljesedik, hanem Isten szentháromságos élete bennünk.

Hiszem, hogy a harmadik évezredben nem lehet az Egyháznak fontosabb feladata, mint hogy Isten atyai szeretetét közvetítve az új, örök közösséget építse ember és ember között. Ferenc pápa megnyilatkozásai, gesztusai mind ebbe az irányba mutatnak, s nekünk, Szent Ferenc lelki örököseinek különösen is az a küldetésünk, hogy az isteni irgalomból élő közösség legyünk, amely ebben az erőszaktól fenyegetett világban nem is annyira szavával és tevékenységével, hanem elsősorban létevel hirdeti Krisztus Evangéliumát, felkínálva ezt az isteni bocsánatot a körülöttünk élő embereknek.

Szent Ferenc a testi, biológiai halált is nővérnek nevezi, ami ismét nem költőieskedés a részéről – hiszen hozzáteszi: „aki elől élő ember el nem futhat” –, hanem a kiengesztelődött ember megnyilatkozása. Minden emberre két halál vár: egy testi és egy lelki. Akik nem hajlandók meghalni önmaguknak, az önzésüknek, azok egyrészt egész életükben rettegnek a haláltól, másrészt pedig testi haláluk után a még rettenetesebb lelki halál, az örök kárhozat leselkedik rájuk. Szent Ferenc halálából azért hiányzik a szorongás, az agónia, mert a lelki halált, az önmagának való meghalást előrehozta az életében, amikor megtérésében eljutott odáig, hogy többé nem akart valamivé válni és nagyot alkotni, hanem egészen Istenre bízta magát. Így, mire halála órája elérkezett, számára már befejeződött a halálos küzdelem: nemcsak meghalt Krisztusban, de el is temetkezett Benne, s ezért Isten új életet adott neki.

Láttam testvéreket imádkozva meghalni. Alig várták már, hogy feladják rájuk a szent ruhát, és értük jöjjön az Úr. Egy idős néni mesélte, hogy férje a halálos ágyán fekve csodálkozva tárta szét karjait és többször kérdezte, majd kijelentette: – Hol a halál? Hol a halál? Nincs halál, nincs halál! – Majd odaérkező gyermekeinek megfogta a kezét, és elaludt az Úrban. Boldog John Henry Newman csodálatos műve, a *Gerontius álma*, mely voltaképpen egy látomásszerű elmélkedés a halálról és az isteni ítéletről, rendkívül érzékletesen írja le, ahogyan a *commendatio animae*, a haldokló felett mondott hivatalos egyházi imádság után az elhunyt ember lelke megy Isten felé, s közben fokozatosan megtisztul, s a kezdeti félelem után mind mélyebb vágyakozással várja, hogy megjelenjék az Úr színe előtt.

A jó halál isteni kegyelem, melyet azoknak ad meg az Úr, akik Szent Ferenchez hasonlóan nap mint nap gyakorolják az önmaguknak való meghalást és az Isten irgalmára hagyatkozást. A halál elővételezése nem egyszerre, hanem apró részletekben történik, hogy túlságosan ne fájjon, s annyi lehetőségünk nyílik rá, ahány helyzet, megoldásra váró feladat adódik az életünkben: amikor a ránk bízott feladatot önzetlenül, a legteljesebb odaadással végezzük; a munkában pontosak és kitartóak vagyunk, és a lehető legtökéletesebbre törekszünk, de egyedül Isten dicsőségére; nem engedünk a test pillanatnyi, önző vágyainak; elviseljük az igaztalanságot, bántó szót, tekintetet; megbocsátunk azoknak, akik megbántottak minket, szeretetből készek vagyunk lemondani tervekről, szép elképzelésekről, illetve elviseljük, hogy valami jó nem általunk, nem a mi szánk íze szerint valósul meg; stb. De nem elég az apró meghalások által meghalni az Úr Jézus Krisztussal, hanem el is kell temetkezni vele: lemondani a csillogásról, a harsány és hangos életről; áttetszővé válni, mint a levegő, melyből mások úgy élnek, hogy észre sem veszik; elviselni, hogy elfelejtenek és semmibe vesznek; végül pedig úgy elköltözni ebből a világból, hogy ne mi hiányozzunk szeretteinknek, hanem maga Krisztus – mindezek által lehet a halálunk Szent Ferenc atyánkéhoz hasonló *tranzitus*, örömteli átköltözés ebből a világból a boldog örökkévalóságba.

A közös zsolozsmázás is a halál és az örökkévalóság misztériumába avat be bennünket, nem az értelem síkján, hanem annál sokkal mélyebben. A versek közepén tartott szünetre gondolok, mely zsolotározás békességet adó ritmusát, a zsolozsmaéneklés nyugodt hullámozását adja. Ez a szünet nagyon fontos, mert a halál titkát jelzi: előre vetíti utolsó leheletünket, mely után nem lesz

több levegővétel... az európai ember zihálva, kapkodva lélegzik, nem pihen meg a ki- és belélegzés között, mintha nem akarná elfogadni saját halálát. Zsoltáréneklés közben, amikor a * jelzésnél megállunk és mély levegőt veszünk, halálunk titkával békülünk ki öntudatlanul, ugyanakkor azt is kifejezzük, hogy hiszünk Isten Leheletének, a Szentléleknek örökkévalóságra újjáteremtő erejében.

20. pont **A Ferences Világi Rend különböző szintű testvéri közösségekből áll: helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi csoportokból. A testvéri közösségek mindegyike erkölcsi személynek számít az egyházon belül. Az ebben a regulában és a konstitúciókban előírt normák szerint kapcsolódnak egymáshoz és alkotnak egységet a különböző szintű testvéri közösségek.**

Az elején már volt róla szó, hogy a Ferences Világi Rend nem lelkeségi csoport, jámbor társulat, hanem *ordo*, vagyis rend, mely önálló karakterrel és jogi személyiséggel rendelkezik az Egyházon belül. Ferenc korában az Egyház álláspontja az volt, hogy nem kell tovább szaporítani a szerzetesrendek számát, az újonnan alakult közösségek vegyék át egy már meglévő rend szabályzatát. Ferenc maga nem is akart szerzetes lenni, hanem csak egy megtérő, aki életét Krisztus nyomdokainak szorosabb követésére szenteli. Közösséget sem akart alapítani, de az, ahogyan élt, hamarosan elkezdett másokat is vonzani, ő pedig elfogadta, hogy a pápa jóváhagyásával egy új rend jöjjön létre körülötte. Így lett Szent Ferencé az utolsó jóváhagyott regula a IV. lateráni zsinat előtt, mely kimondta, hogy újabb rendet nem lehet alapítani. (Persze a történelmet ezzel nem tudták megállítani, és az újabb korok kitermelték a maguk újabb szerzetesközösségeit, de például a jezsuiták nem klasszikus értelemben vett rend, hanem *societas*, társaság, ami persze nem jelent rangbeli különbséget.) Szent Ferenc rendje ebből a szempontból még az első ezer év hagyományát folytatta, amelynek nagyon szép megnyilvánulása, hogy amikor a szerzetes testvér leteszi az örök fogadalmat, az előljáró ezt mondja neki: „...és én, ha mindezeket megtartod, Isten részéről (*ex parte Deo*) ígérem neked az örök életet.” Ebben az értelemben a Rendhez való tartozás az üdvösség útja mindazok számára, akik életre szólóan elkötelezik magukat benne.

További fejlemény volt, hogy az assisi nemes kisasszony, Klára is csatlakozni akart a kisebb testvérekhez. Abban a korban elképzelhetetlen lett volna, hogy egy vallási közösségben férfiak és nők együtt élnek, együtt mennek ide-oda, ezért Ferenc kezdetben a bencés nővérek gondjaira bízta Klárát, majd pedig a San Damianó-i templom melletti kicsiny monostorban telepítette le, ez lett a Szegény Úrnők rendjének bölcsője. Amikor azonban egyre több házas férfi és asszony is jelentkezett, hogy Ferenc módjára kövesse a szegény és alázatos Krisztust, ő józanul belátta, hogy nem az a megoldás, hogy a házastársak közös megegyezéssel kolostorba vonulnak, a férfiak az Első Rendbe, a nők a Második endbe, hanem

hogy a világban maradván, a házassági köteleket fenntartva éljen az Evangéliumot. Így született meg a Harmadik Rend, melynek reguláját sokáig hiába keresték, míg Kajetan Esser ferences kutató kimutatta, hogy a Világi hívőköz írt levél lehetett az, mert a második változat (*2LHív*) címezésében szereplő *religiosus* szó nem azt jelenti, hogy „vallásos”, hanem hogy „szerzetes”.

Ferenc tehát megtalálta a módját annak, hogy bármely életállapotban van valaki, úgy követhesse Krisztust, ahogy ő követi, s ezek az emberek egy nagy családot alkossanak, melynek fő összetartó ereje nem annyira a hármass fogadalom, mint az a radikális Krisztus-követés, melynek jellegét, stílusát alapítónk, Szent Ferenc Krisztus-követése határozza meg.

Ennek a Szent Ferenc-i stílusú Krisztus-követésnek egyik fontos eleme, hogy a rendi közösség nem szigorúan hierarchizált szervezet, hanem *fraternitas*, testvériség. A középkorra a különböző rendű és rangú személyek és társadalmi csoportok hűbéri alapú alá-fölé rendeltsége volt jellemző, és ez leképződött az Egyházban is: legalul a hívek, majd az alsópapság, püspökök, érsekek, bíborosok, és legfelül a pápa. Ugyanakkor éppen Ferenc korában jelentkezik az igény a városi polgárság körében, hogy szakítva a hierarchikus berendezkedéssel, egyenlőségben éljenek. Elkergették a földesurat, akinek addig hűbéresei voltak, és kikiáltották a szabad városállamot, melynek társadalmi berendezkedése a *confraternitas*, a közös testvériség volt. Az ifjú Francesco maga is nagyon lelkesedett ezért az eszményért, s a Rocca Maggiorén részt vett a földesúri vár falainak bontásában. Az egyenlőség azonban csak üres jelszónak bizonyult: hamarosan a gazdagok vették át az irányítást, a szegény továbbra is szegény maradt, és éppúgy nem szólhatott bele a város ügyeibe, mint annak előtte. Egymás után keletkeztek az egyházi hierarchia ellen lázadó eretnek csoportok is – valdiak, katharok, albigensek –, melyek többé-kevésbé jogos követeléseiket zavaros tanokkal igyekeztek alátámasztani. Ferenc zsenialitása abban állt, hogy átértékelte az ezekben a politikai és vallási mozgalmakban megfogalmazódó, testvériség utáni mély vágyat, és visszanyúlva az evangéliumi gyökerekhez autentikus választ tudott adni rá. Ez magyarázza, hogy annyian akartak csatlakozni hozzá, és még életében olyan robbanásszerűen kezdett terjedni a rend egész Európában.

Az Úr Jézus nem volt hierarchiaellenes, de a szent rangsort ő fordítva akarta megvalósítani az Egyházban, s erre is mutatott példát az Utolsó vacsorán: „Aki első akar lenni köztetek, az legyen mindenkinek a szolgája.” (*vö. Mk 9,35*)

Ezért is nevezte magát Nagy Szent Gergely óta minden pápa úgy, hogy *servus servorum Dei*, „Isten szolgáinak szolgálója”, ám ezt életre váltani nem könnyű. Szent Ferenc jól tudta ezt, ezért határozott kívánsága volt, hogy közösségét Kisebbségi Testvérek Rendjének nevezzék. Jellemző, hogy ő, aki nemegyszer így írt: „Lábatokat csókolva kérlek benneteket...”, ezúttal az erőteljes *volo* („akarom”) ígét használja, mert itt nem a saját kéréséről, hanem Isten akaratáról van szó. Azt is megtiltotta, hogy az előljárót apátnak (az *abbas* szó atyát jelent) vagy priornak (ami „elsőt” jelent) hívják, hanem *minister*nek (azaz szolgának) – innét került át később ez a megnevezés a polgári szóhasználatba is. (Élete vége felé már ezzel sem elégedett meg, hanem úgy nevezte magát, hogy *minister et servus*, mert a *servus* szó a legalantasabb munkákat végző szolgát jelölte.)

A testvéri közösség elfogad engem hibáimmal, gyarlóságaimmal együtt, de a fogadalmak által nekem is át kell adnom magam nemcsak Istennek, hanem a közösségnek is. Azzal, hogy ebbe a közösségbe beléptem, arra is elköteleztem magam, hogy itt, ezek között a testvérek és nővérek között, az ő segítségükkel akarom megélni a keresztségben kapott és a rendi fogadalmak által megerősített hivatásomat. Eszembe jut egy laikus testvér, aki nagyon sokat dolgozott, megtartotta a fogadalmakat, de nagyon goromba természetű volt, és sokszor megbántotta a többi testvért. Egyszer valaki szemrehányást tett neki: „Szerzetes létedre hogy lehetsz ilyen szeretetlen?”, mire ez a jó testvér indulatosan így felelt: „Nem a szeretetre tettem fogadalmat!” Pedig dehogynem, pontosan arra tett ő is, mi is fogadalmat! a fogadalmak mit sem érnek, ha nincs bennünk szeretet. Csak a szeretetből vállalt és szeretetben megélt szegénységnek, engedelmességnek, szűzi vagy házastársi tisztaságnak van értelme. Azért is jó a közösség, hogy segítsen minket megtanulni igazán szeretni, olykor éppen azáltal, hogy szembesít a szeretetlenségünkkel.

A „helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi” csoportok olyan szintek, mint az Egyházban a plébánia, az egyházmegye, a magyar egyház és a világegyház. Ezek közül mindig a legközelebb lévők, a legkonkrétabban legyen a hangsúly. Mindenekelőtt a helyi közösségben kell a megújulást keresni. Ferences életünk annyira vonzó, amennyire a Szent Ferenc-i stílusú Krisztus-követést igyekszünk élni és sugározni, és annyira visszatetsző, amennyire ettől eltérünk.

21. pont **K**ülönböző szinteken a testvéri közösséget a tanács és a miniszter (vagy elnök) vezeti, ösztönzi, buzdítja, akiket fogadalmak tagok választanak a Konstitúciók szerint.

Ez a szolgálat egy meghatározott időre szól, és a rendelkezésre állást, a testvéri közösség és minden egyes tag iránt a felelősség vállalását jelenti.

A testvéri közösségek maguknak adnak belső szerkezeti felépítést tagjaik és a vidék igényeihez igazodva, a Konstitúciókban meghatározott normák szerint, az illetékes tanács irányítása mellett.

Ez a pont az előljáró három feladatát emeli ki, melyek azt is feltételezik, hogy a testvérek engedik magukat vezetni, ösztönözni és buzdítani. *Obœdientia et pax* – „Engedelmesség és béke” – ez volt a világi rendi testvérünknek, Boldog XXIII. János pápának a jelmondata. Ahol nincs engedelmesség, ott nincsen szeretet, és nem lehet békeség sem.

A vezetés ugyanakkor nem azt jelenti – a II. vatikáni zsinat óta különösen nem –, hogy az előljáró(k) elhatároz(nak) valamit, a közösség tagjai pedig szó nélkül megteszik, amit mondanak nekik. A vezetéshez hozzátartozik a testvérek véleményének kikérése, bizonyos kérdések megvitatása, szavazásra bocsátása is. A közösség tagjai maguk is kezdeményezhetnek, észrevételt tehetnek, kiegészítő információkkal láthatják el az előljárót, mindezzel segítve őt a döntéshozatalban. A végső döntés azonban a mindenkor előljáróra tartozik, és azért neki is kell viselnie a felelősséget.

Nem kevésbé fontos feladata az előljárónak az ösztönzés. Ez talán a legnehezebb: olyan motivációt találni, amely vonzóvá teszi a tagok számára ezt vagy azt a dolgot, és mozgósítja az egész közösséget. Itt nagyon sok múlik azon, hogy az előljáró mennyire kreatív, mennyire tud kezdeményezni, illetve mások kezdeményezéseit felkarolni. Arra is ügyelni kell, hogy a közösségen belül ki milyen beállítottságú, kinek mihez van affinitása, mert ez alapján lehet motiválni. Nem biztos, hogy a többséget kell megnyerni, lehet, hogy elég csak néhány alulmotivált, ezért általában kritikus

testvért és nővért jól megszólítani, s ők majd belelkesítik a többieket. Persze a testvérek részéről is várható az alapvető nyitottság az új kezdeményezések iránt. Ez a Szent Ferenc-i karizma része: egy ferenceshez az illik, hogy tud lelkesedni.

A buzdítás az ösztönzés egy válfajának is tekinthető. Arról van szó, hogy az előjáró különféle módokon – exhortációkat, beszédeket tartva, esetleg körlevélben – hívja fel és biztassa a közösség tagjait a fogadalmak szerinti életben való kitartásra, a ferences lelkületben való elmélyülésre. Például Szent Ferenc atyánk írásait, a hivatalos rendi dokumentumokat, vagy a Világi Rendnek írt pápai dokumentumokat elővéve, azokból kiindulva tartson exhortációt, buzdító beszédet, amit követhet csoportos megbeszélés, megosztás.

Nagyon fontos, és a korabeli szerzetesi hagyománnyal való gyökeres szakítás az, hogy a ferences előjáró feladata *szolgálat*, illetve *egy időre szóló megbízatás*. A régebbi rendekben az apát élete végéig hivatalban maradt. Olyan volt, mint a családban az apa: amíg csak tudott, gondoskodott a rábízottakról. De még ha megöregedett is, a közösség élete ment tovább, hiszen a regula pontosan szabályozott mindent. Gyönyörű, szent képlet ez, azonban a miénk más: a megválasztott testvérek és nővérek egy meghatározott időre veszik magukra az előjáróság szolgálatát, melynek az az igazi rangja, hogy ezáltal annak a testvérnek, nővérnek több köze lehet az egész közösséghez, és az egyes tagokhoz is. És hogy az Úr Jézus és Szent Ferenc példájára moshatja a többiek lábát. Aki másért akar előjáró lenni, illetve aki megsértődik, ha nem választják be a tanácsba vagy nem választják újra, az még nem igazán ferences. De az is könnyen lehet a gög jele, s nem az igazi alázaté, ha valaki nem akarja elvállalni a szolgálatot, amelyre megválasztották. A ferences élethez az is hozzátartozik, hogy alázattal el kell fogadni az előjáróságot, még akkor is, ha nem tartom magam alkalmasnak rá. Hinnem kell, hogy a Szentlélek az én gyatra szolgálatomon keresztül is képes vezetni a közösséget. Aztán majd a hivatali idő letelte után megkönnyebbülve felsóhajthatok, hogy hála Istennek, mostantól a másik testvér vagy nővér csinálja. Vannak persze kivételes esetek, olyan körülmények, amelyek valóban indokolják, hogy valaki ne vállaljon előjáróságot, például ha ő maga olyan beteg, vagy más beteg van a családjában, aki ápolásra szorul, illetve ha kisgyerekei vannak. Mert a közösség gondja, a folyamatos *rendelkezésre állás* bizony időt, energiát igényel.

Annál is inkább, mert társadalmi szinten egyre inkább individualizálódunk, s az egymással való törődés, a másikért való felelősségvállalás kezd kikopni

a mindennapjainkból. Nem jó, ha azon a címen, hogy tiszteletben tartjuk a testvérünk szabadságát, soha nem hívjuk fel, nem nyitjuk rá az ajtót. Szent Ferenc épp ellenkező értelemben volt individualista: ő sohasem csoportban, nagy egészben gondolkodott, hanem mindig az egyes embereket nézte, akik a közösséget alkotják. Minden egyes testvért, sőt minden egyes teremtményt a maga egyedülvalóságának, megismételhetetlenségének titkában szemlélt. Egyszerűen érzéke volt ahhoz, hogy minden, ami egyedi, az valamiképpen a szentség hordozója. Ezért tudott megállni és megcsodálni, ahogy a pók a hálóját szötte, s ezért tudott éjnek idején fölkelni és együtt enni azzal a testvérrel, aki nagyon szenvedett a böjtölés miatt.

A miniszternek így kell minden egyes testvérért és nővérért felelősséget viselnie a közösségben. Mindenekelőtt imádságban hordozva mindegyiküket, ahogy Szent Pál is tette, aki leveleiben mindig név szerint köszöntötte azokat a testvéreket és nővéreket, akiket az adott közösségből ismert, és ahogy írja, hálát adott értük Istennek, s imádságában szüntelenül megemlékezett róluk. Az előjáró, aki rendszeresen imádkozik a közössége tagjaiért, sokkal többet tesz, mint ha ügyesen lavírozna a különféle egyéni és csoportérdekek között, s hasonlíthatatlan tapasztalatot szerez a testet és vért meghaladó családról, testvériségről, atyaságról, anyaságról. Ugyanígy, a közösségnek is imádkoznia kell a miniszter testvérért vagy nővérért, és támogatnia a szolgálatban, melyet az egész közösség és az egyes tagok javára végez.

Előfordul, hogy az előjárónak figyelmeztetnie kell vagy meg kell feddenie egyik vagy másik testvért, nővért. Ilyen esetekben úgy kell eljárni, ahogy Szent Ferenc atyánknak az egyik miniszternek írt levelében meghagyta: „Miután szemedet látta, ne kelljen irgalmad nélkül távoznia.” (vö. *LMin 9*) Úgy kell tekinteni az illetőt, ahogy az Úristen előtt áll: személyének végtelen értékességében. A miniszter mondja is el neki, hogy mi mindent értékel benne, s csak ezután nevezze néven a hibát, ami miatt figyelmeztetnie kell, de úgy, hogy közben fejezze ki, hogy magát a testvért, nővért nem azonosítja a hibájával. Nem szabad megragadni a felszínen, hogy mit mondott, mit tett, hanem meg kell ismerni az indítékait, s ha lehet, a szíve mélyén élő vágyát is. Így okozunk a lehető legkisebb fájdalmat neki, és indíthatjuk leginkább a jóra, biztatva őt, hogy együttműködve a kegyelem erejével milyen jó dolgot hozhat ki az adott helyzetből, akár mások javára is. Az Evangélium ezt a bánásmódot követeli tőlünk, de azt hiszem, a pusztá emberség is ezt diktálja.

22. pont **A helyi testvéri közösséget hivatalosan kell megalapítani, amely az egész Rend alapsejtje lesz, és látható jele az Egyháznak, amely szeretetközösség. Ez a közösség legyen a tagok számára az egyházas érzület elmélyítésének és a ferences hivatás kibontakoztatásának kiváltságos helye, és legyen a világban való apostolkodásuk éltetője.**

A hivatalos megalapítás jogi forma, melyről a Konstitúciók rendelkeznek. Már volt róla szó, hogy a legkisebb egység, a helyi közösség miért is olyan fontos. Ahogy a vérségi család is, úgy a helyi közösség is az Egyház alapsejtje, melynek látható formában is meg kell jelenítenie az Egyházat az őt alkotó testvéri kapcsolatok által. De azt is jelenti, hogy például a világi rendieknek a szentmiséken, a körmenetekben, a vállalt feladataikban is mint közösség kellene megjelenüniük, mert így tudnak látható jele lenni az Egyháznak.

A Regula ebben a pontban XII. Piusz pápa 1956-ban a Harmadik Rendiekhez intézett beszédéből idéz, kiemelve három elemet, melynek a helyi közösség otthona és műhelye kell hogy legyen. Az első a *sensus catholicus*, az egyházas érzület elmélyítése. Ez bizony nagyon fontos, mert elég gyakori jelenség, hogy úgy bíráljuk az Egyházat, mintha az valami idegen, rideg intézmény lenne, s közben mi magunk vagyunk az, minden megkeresztelt ember; illetve egyoldalúan csak történelmi, jogi formációnak tekintjük, és megfélemezünk róla, hogy mindenekelőtt Krisztus Titokzatos Teste. Nyugaton láttam nem egy antiklerikális papot, aki soha nem járt reverendában, és gyűlölt mindent, ami a papsághoz tartozott. Hivatalnok-menedzser volt, aki úgy nézett Krisztus Egyházára, mint egy nagy vállalat alkalmazottja.

Mi nem engedhetjük meg magunknak, hogy a kívülálló szemével tekintsünk az Egyházra, amikor Krisztus drága vére árán annak tagjai, méghozzá nélkülözhetetlen és pótolhatatlan tagjai lettünk. Még csak a magunk szemével sem nézhetjük, hanem csakis Isten szemével, aki a Szentírásban kinyilatkoztatta, hogy mit gondol az Egyházzal. Az Egyház mindenekelőtt *szent nép*, ami nem azt jelenti, hogy bűn és hiba nélkül való, hanem hogy mindenestül az egyedül szent Istenhez, illetve Krisztushoz tartozik, az ő tulajdona. Azután *nyáj*, amelynek Krisztusban maga Isten a pásztora, aki vezeti, táplálja és védelmezi juhait. Előbb ezt a kettőt kell megtanulnunk, hogy azután megértsünk egy nehezebb

és kevésbé megszokott képet: a szőlőtőből kihajtó szőlővesszők metaforáját, amely nyilvánvalóvá teszi, hogy az Egyház gyökerei a Szentháromságba nyúlnak – Jézus Krisztus mint szőlőtő által életességben vagyunk az Atyával a Szentlélekben. És végül a negyedik, a legtitokzatosabb és legmélyebb értelmű kifejezés: az Egyház Jézus Krisztus *jegyese*, sőt, misztikus hitvese. Ez annyiban több az előzőeknél, hogy itt az önátadás kölcsönös: Isten egy szerelmes ember módjára szeret és vágyakozik Egyházára. Minket, egyes embereket is az Egyház, vagyis szent Fia Titokzatos Testének tagjaként szeret, mert ez a legmélyebb identitásunk: „Fiában választott ki minket a világ teremtése előtt.” (vö. *Ef 1,4*) Mindnyájunkat, az egész emberiséget az Egyházban képzelt el és az Egyházon keresztül akar üdvözíteni: vagy úgy, hogy a keresztség által már tagjai vagyunk, vagy úgy, hogy az igazságot keresve e Titokzatos Test felé tartunk.

Szent Ferenc szavát meghallva végre fel kellene ismernünk méltóságunkat, és megerősödni ebben az egész életünket meghatározó identitásban. Végre azzá kellene lennünk a mindennapokban is, amivé lettünk Krisztus kegyelme által. Mint ahogyan embernek születünk, de ahhoz, hogy felnőt, teljes emberré váljunk, előbb meg kell tanulnunk beszélni, viselkedni, szert kell tennünk tudásra, műveltségre stb. Ugyanígy a keresztségben mi Isten gyermekei lettünk, de folytonos erőfeszítés és küzdelem árán leszünk igazán azok.

Az egyházas érzület éppen olyan, mint a családi érzés: csak az tanulhatja meg, aki családban él, részt vesz a család hétköznapijaiban és ünnepeiben. Az egyházas érzületet – mely nem más, mint az az érzék, hogy mindenkor képesek vagyunk együttérezni az Egyházzal –, a legjobban az műveli ki, ha szeretjük a liturgiát, és a mélyére tekintünk a legnagyobb ünnepeink: Karácsony, Nagypéntek, Húsvét, Pünkösöd titkának. Azután ha a Katekizmus tanítását rendszeresen tanulmányozzuk, lehetőleg közösségben. Nálunk, Sümegen a keddi mise után, a Szent Antal-ájtatosságot végezzük, de nem hagyom, hogy csak népi jámborság legyen: Szent Antal nemcsak az elveszett tárgyak megtalálója, hanem teológiai tanár és egyháztanító is volt, úgyhogy minden alkalommal olvasunk egy kicsit a Katekizmusból, ezzel is elmélyítve a hitünket és az egyházas érzékünket.

A következő, amit Piusz pápa említ: *a ferences hivatás kibontakoztatásának kiváltságos helye*. A hivatás nem egy statikus valami, hanem folyamatosan fejlődik. Ehhez azonban táplálékra, gondozásra van szüksége, különben fejlődése lelassul, megáll, majd rövid stagnálás után pusztulni kezd. Ezért kellene

a továbbképzések, lelkigyakorlatok, önképzés, a ferences iratok tanulmányozása, a ferences szentek életének olvasása.

S végül a harmadik: *a világban való apostolkodásuk éltetője*. Az Úr is kettessel küldte el tanítványait, nem egyenként, magányosan. Nekünk is közös erővel kell részt vennünk a Boldog II. János Pál pápa által meghirdetett új evangelizációban. Nem baj, ha kevesen vagyunk, ha van bennünk lelkesedés és elkötelezettség. Legyen bátorságunk kezdeményezni, például hogy Szent Ferenc ünnepéhez kapcsolódóan legyen egy alkalom, ahol bemutatkozik a közösségünk a plébánia híveinek és a városból érkező érdeklődőknek, vagy ferences zsolozsmát, imaórát tartunk, esetleg egy, a ferencességhez kapcsolódó témában előadót hívunk, beszélgetést szervezünk.

Egy ferences világi rendi testvér vagy nővér a plébániai közösségben is vállalhat feladatokat, tisztségeket, ügyelve arra, hogy ez ne menjen a ferences közösségi élet és lelkiség rovására. Újmisés koromban az egyik plébánián, ahová meghívtak, megkérdeztem, hogy vannak-e még itt harmadik rendi testvérek. A plébános azt felelte, kérdezzem meg a Rozit, ő biztosan tudja, mert minden társulatban, körben, egyetben benne van, ami csak létezik. Erre vigyázzunk, mert ha valaki túl sok csoportban van jelen, akkor egyikben sincs jelen igazán, és a közösségi élete könnyen öncélúvá válik. Az sem jó, ha valaki úgy beleveti magát az apostolkodásba a plébánián vagy egy lelkiségi mozgalom keretein belül, hogy elhanyagolja rendi kötelezettségeit. Az ilyen testvérral, nővérral el kell beszélgetni. Ha hisszük, hogy Isten hívott meg erre az életformára, akkor azt is hinnünk kell, hogy itt, ehhez a családhoz, közösséghez tartozva akar üdvösségre vezetni, és nem vár tőlünk olyan tevékenységet, olyan elköteleződést, amely megakadályozza itt vállalt szolgálatunk, kötelezettségeink teljesítését.

23. pont

Aki felvételét kéri a *Ferences Világi Rendbe, forduljon a Helyi Testvéri Közösséghez. Az új testvérek felvétele a tanácsra tartozik.*

A Rendbe való belépés lépcsőfokai: *initiatio (befogadás), azután a legalább egyéves képzés ideje, majd ígértétel (fogadalom) a Regula szerinti életre. Ennek a haladásnak és fejlődésnek egyébként nyomot kell hagynia az egész testvéri közösség életmódján is. Ami a fogadalomhoz megkívánt korhatárt és a Rendhez való tartozás külső jelét illeti, a helyi Statútumokban rögzített normákhoz tartsák magukat.*

A fogadalom természeténél fogva örökös.

Azok a testvérek és nővérek, akik sajátos nehézségekkel küzdenek, testvéri párbeszédben tárgyalják meg ügyeiket a helyi közösség tanácsával. Ez a tanács az illetékes a közösség tagjainak felvételét, illetve elbocsátását illető minden kérdésben a Konstitúciók előírásai szerint.

Szent Ferenc korában még nem voltak a Rendbe való belépésnek, elköteleződésnek ilyen lépcsőfokai, ezeket az élet kényszerítette ki fokozatosan a történelem folyamán. Kezdetben aki belépett, azt rögtön beöltöztették, s ezzel ő életre szólóan elkötelezte magát ebben az életformában. De már Ferencnek is szembesülnie kellett azzal, hogy nem mindenki esetében olyan egyértelmű az isteni hívás, illetve hogy meg kell rá érnie az embernek, hogy válaszolni tudjon rá. Ma pedig, amikor a személyi érettség kialakulása egyre későbbi életkorra tolódik ki, még inkább indokolt a fokozatosság betartása.

Az alapvető emberi érettség mellett nagyon fontos a keresztény, hitbeli érettség. Lehet valaki nagyon jó ember, nagyon lelkes, de ha csak egy-két éve tért meg, akkor nem szabad sietni a felvételével. A neofitákat, újonnan megtérteket az ősegyházban sem szentelték pappá, nem választották felelős szolgálatokra, mert erre is meg kell érni. Én magam is tapasztaltam, hogy az a novícius,

aki nemrégén jutott hitre, nem tud ilyen rövid idő alatt „akklimatizálódni”, nem tudja befogadni azt a rengeteg újat, amit a kereszténység hitben, kultúrában, hozzáállásban jelent. Főleg, ha azelőtt reiki beavatásban részesült, horoszkópokban hitt, ezoterikus dolgokkal foglalkozott. Az ilyen jelentkezőnek először a katolikus keresztény hitben kell megerősödni. Nem kell elutasítani az érdeklődését, meg lehet hívni az ünnepeinkre, programjainkra, de a befogadásával várni kell.

Az emberi és keresztény érettségre jutott jelentkezőt fel lehet venni, és kezdetét veheti a sajátosan ferences képzés, melynek tartalmasnak, igényesnek kell lennie. Jelentőségteljes ez a mondat: *Ennek a haladásnak és fejlődésnek nyomot kell hagynia az egész testvéri közösség életmódján is.* A nevelés, képzés folyamata sem egyoldalú, annak a befogadó közösségre is hatással kell lennie. Nem elég, ha szépeket hall tőlünk az új testvér vagy nővér, még fontosabb, hogy mit lát. Persze nem az ő kedvéért kell szépen élnünk, nem kirakatot kell csinálnunk, de át kell éreznünk annak felelősségét, hogy az ő hivatásának ügye az egész közösség ügye. Ugyanakkor az ő igyekezete, buzgósága elkötelezettségünk elmélyítésére, a kezdeti kegyelmek ismételt felszítására sarkall minket, s ezáltal segítjük egymást, illetve az egész közösség megújulását.

Ami a fogadalmat illeti: ma annak vagyunk tanúi, hogy az emberek jelentős része fél elköteleződni. Vágyik egy kis ólmelegre, elvárja, hogy törődjenek vele, de megriad attól, vagy eszébe sem jut, hogy „lekösse magát” egy másik ember mellett vagy egy közösségben, életformában. E jelenség hátterében egy összetettebb probléma húzódik. Jézus az egyik példabeszédében a nagyon értékes kincset találó emberről beszél, aki örömeiben eladja mindenét, hogy azt a földet, amelyben a kincset találta, megszerezze. A mai embernek alighanem az a baja, hogy túl sok mindene van, és ezért nem találja vagy talán nem is keresi azt a kincset, amiért érdemes lenne mindent odaadnia.

A határozott és végérvényes döntés minden keresztény életében elengedhetetlen. Ahogy a régiók mondták: „Tartsd meg a rendet, s a rend megtart téged!” Azzal, hogy valaki leteszi ezt az örökfogadalmat, hogy férjhez megy vagy megnősül, pappá szentelik vagy egy szerzetesi közösség teljes jogú tagja lesz, az életét még nem élte le, még nincs élete végéig bebiztosítva, ám e döntés nélkül, még ha nem követ is el nagy bűnöket, óhatatlanul maga körül forog, s nem tud megkapaszkodni a létezésben. A családos testvéreknek és nővéreknek, akik házassági esküjükkel egyszer már életre szólóan elkötelezték magukat, a rendi örökfogadalom,

melyben a keresztségi fogadalmukat teljesítik ki a világi rendi közösségben és életformában, egy újabb kapaszkodót, mankót ad a keresztény életszentség útján. Mert csak egy életszentség van: a konok hűség. Láttam cédrusokat kidőlni, zseniket elsivárosodni, csillagokat lebukni az Egyház egéről – egyre jobban szánom őket. Láttam ugyanakkor jóval szerényebb képességű, egyszerű papokat, szerzeteseket, híveket is ragyogó hűségben. Ők azok, akik engedelmességük, áttetsző életük által fenntartják az Egyházat a világ végezetéig.

Szorosan ide kapcsolódik a Rendhez való tartozás külső jelének kérdése. Nem a konkrét jelről akarok beszélni, azt a Statútumok szabályozzák, hanem arról, hogy miért fontos, hogy legyen ilyen, és hogy viseljük is. Az elmúlt évtizedekben divatba jött a szerzetesek között a rendi ruha mellőzése, mondván, hogy az olyan „klerikális”, meg hogy „nem a habitus teszi a szerzetest”. Az igaz, hogy nem a habitus viselésétől lesz valaki szerzetes, de hogy a szerzetesi öltözék hozzájárul a szerzetesi identitáshoz, az biztos. És ahol megváltak tőle, ott legtöbbször a szerzetesi élet ellaposodott, az elkötelezettség meggyöngült, utánpótlás nincs. Érdekes kérdés, hogy a buddhista szerzetest vagy a hívő muszlimot, zsidót tisztelni tudjuk, amiért külsőleg is vállalja vallási hovatartozását, elkötelezettségét, csak épp a rendi ruhát viselő katolikus szerzetes lenne anakronisztikus jelenség a mai világban? Tágítva a kört: más vallások szent jelképeit tiszteletben tartjuk, csak a magunkéit szégyelljük? Érdemes ezen elgondolkozni.

A Regula itt tesz említést az elbocsátásról, amely szomorú dolog, de bizonyos esetekben szükség van rá, Szent Pál is gyakorolta. Persze ilyenre csak akkor kerülhet sor, ha már minden mást megpróbáltunk, és nem jutottunk eredményre. A sajátos nehézségekkel küszködő testvért, nővért mindenekelőtt próbáljuk megérteni, beszéljünk vele, imádkozzunk érte, segítsünk neki, amiben csak lehet. Lehet, hogy hitbéli, hivatásbéli krízist él át, melyet ha sikeresen küzd végig, megerősödik hivatásában, megújul elkötelezettségében. Az azonban hazug szeretet lenne, ha valami súlyos dolgot, botrányt, ami mérgezi a közösség életét, próbálnánk elkendőzni, csak hogy őt meg ne bántssuk. Ha nem rendeződik a dolog, eljuthatunk odáig, hogy ki kell mondani: „Ez így nem mehet tovább, saját üdvösséged és a közösség érdekében el kell búcsúznunk egymástól.” Az, hogy valakit elbocsátanak, nem jelenti azt, hogy ki van közösítve az Egyházból. Továbbra is normális emberi kapcsolatban maradhatunk vele, ha bajba kerül, segítsünk neki, és rendszeresen imádkozzunk érte.

24. pont ***H***ogy a Rend tagjai között megerősödjék a közösség, a tanács rendszeresen szervezzon összejöveteleket és gyakori találkozásokat nemcsak a Világi Rend, hanem más ferences csoportok tagjaival is, főleg a fiatalokkal. Keresse a legmegfelelőbb eszközöket, hogy a tagok fejlessék ferences és egyházi életüket, és egyre testvéribb életet éljenek. Ez a *communio* (közösség) az elhunyt testvérekkel és nővérekkel is főnáll, az értük felajánlott imádságok által.

Ahogy egy család is széthullik, ha elmaradnak az élő, személyes találkozások, ha csak úgy elmennek egymás mellett a családtagok, úgy a Ferences Családon belül is nagyon fontos mind az egyes tagok, mind pedig a különböző rendi közösségek kapcsolattartása. Igen gyümölcsözők lehetnek ezek a találkozások, a Szent Ferenc-i karizma gazdagságának megtapasztalása, ahol mindegyik fél tanul valamit a másiktól, és még jobban megerősödik ferences elköteleződésében. Mindez azonban nem kis előkészítő munkát igényel, a különböző elfoglaltságok, időbeosztások összeegyeztetését, a megfelelő helyszín kiválasztását, szükség esetén az utazás megszervezését.

Külön felhívja a figyelmet a Regula a fiatalokkal való találkozásra. A fiatalokkal szemben nagyon sok előítélet van bennünk, nevetlennek, tiszteletlennek, érdektelennek tartjuk őket. Biztos, hogy sokszor nem könnyű megtalálni velük a közös hangot, de higgyétek el, a mai fiatalok sem rosszabbak, mint amilyenek mi voltunk annak idején, legfeljebb csak mások. De bennük is megvan a nyitottság, az érdeklődés, és főleg az, hogy – minden ellenkező látszat ellenére – vágnak arra, hogy elfogadják és szeressék őket. Lehet, hogy sokszor nem is kell mást tennünk, mint megszólítani őket, és hagyni, hogy ők beszéljenek, kérdezzenek. Lehetne egy-egy ferences plébániához tartozó fiatalokkal közös programot szervezni, melyekben esetleg éppen saját gyermekeitek, unokáitok jelenthetik a kapcsolódási pontokat. Érdemes az ünnepekhez kapcsolódva is összehozni a Ferences Család különböző generációit, mint ahogy a családi ünnepeken is összegyűlik a család apraja-nagyja, a kis unokától a dédimamáig.

Az *egyre testvéribb élet* alapfeltétele a másik testvér, nővér meghallgatása, alapvető szükségleteinek felismerése. Higgyétek el, nagyon sokan vannak, akik azért váltak magányossá, mert nincs, aki meghallgassa őket. Nincs rá idő, a családtagok

elfoglaltak, talán el is költöztek, a házastársa meghalt – persze egy rendi közösség nem nyugdíjasklub, de a szeretetnek, az egymásra figyelésnek ezt az alapvető minimumára mindenképp törekedni kell. A második lépés, hogy ahol tudunk, segítsünk egymásnak. Lehet, hogy valamilyen fizikai munkában lehetünk a másik testvér, nővér segítségére, vagy kölcsönadhatjuk neki az autónkat, valamilyen szerszámot, háztartási gépet stb. De segítség lehet az is, hogy az interneten segítünk neki megkeresni valamit, kapcsolataink, helyismeretünk révén segítünk egy ügyet elintézni, ha idős, beteg, meglátogatjuk, elvisszük az orvoshoz, kiváltjuk a gyógyszereit – az, aki a személyes törődés, odafigyelés ilyen és hasonló apró gesztusait tapasztalja, az maga is segítőkészebbé, testvéribbé válik. Azt sem tartom lehetetlennek, az ősegyházban sok szép példa volt rá, hogy özvegyen maradt asszonyok, akiknek gyermekei, unokái már nem szorulnak az ő anyagi támogatására, eladják a házukat, hárman-négyen összeköltöznek, együtt imádkoznak, dolgoznak a kertben, és ahol tudják, felajánlják a szolgáltatukat.

A családi élet is a szeretet iskolája, néha könnyebb, néha rettenetesen nehéz szeretetleckékkel. A rendi közösségben azonban nem játszik szerepet a test és a vér, mégis testvérként kell elfogadnom a másikat a maga vérmérsékletével, kultúrájával, jó és rossz szokásaival együtt. Nem szabad ez elől elmenekülni, és ilyen-olyan okokra hivatkozva elmaradni a közösségi összejövetelekről. Hiszen téged is, a másikat is Isten hívott ide, éppen ebbe a közösségbe, és ugyanazon az úton jártok. Ha egy-egy testvér, nővér sorozatosan nem jelenik meg a rendi gyűlésen, akkor utána kell menni, el kell beszélgetni vele. Lehet, hogy beteg, lehet, hogy valamilyen családi tragédia érte, lehet, hogy hitbeli krízisben van. Felelős vagy rendi testvéreidért, tudnod kell, mi van velük, mitől szenvednek, és lehetőségeid szerint, a többi testvérral összefogva segítened kell nekik, például, ha valamelyikük elveszíti a munkahelyét, ha beteg, ha a családja nem törődik vele stb.

Bizonyos szerzetesrendekben, ha két rendtag nem jött ki egymással, az egyiket az ország egyik sarkába helyezték, a másikat pedig több száz kilométerrel odébb, az ország másik sarkába, és ezzel a probléma meg volt oldva. Ferencesként nem lehet ilyen megoldásokban gondolkodnunk. Ahogy egy családban is el kell viselni a nehéz természetű családtagot, a mogorva nagypapát vagy a szemtelen gyereket, úgy egymást is el kell viselnünk szeretetben. Páli Szent Vince, amikor odamentek hozzá a nővérek, és kórusban panaszkodtak egyik társukra, hogy az milyen elviselhetetlen, ezt mondta: „Nővérek, ha nem lenne ilyen, akkor egyet be kellene szerezni, hogy gyakorolják a szeretetet!”

Fontos az elhunyt testvérekkel, nővérekkel való kapcsolat is. Egymás után búcsúzunk el édesapánktól, édesanyánktól, testvéreinktől, és egyszer csak azon vesszük észre magunkat, hogy azoknak, akikkel egy közösséghez, lelki családhoz tartoztunk, a nagy része már odaát van. De nem szakad meg a velük való kapcsolat, imádkozunk értük, legalább ferences halottak napja környékén szentmisét mondatunk, kimegyünk a temetőbe, meglátogatjuk, ha kell, rendbe is tesszük a sírjukat, összejövünk, elimádkozzuk a vesperást a megholtakért, elmondjuk a fájdalmas rózsafüzért, s mindennapi imádságainkban is megemlékezünk róluk, legalább egy fohász erejéig: „Adj, Uram, örök nyugodalmat nekik.” és kérjük őket, hogy imádságukkal, közbenjárásukkal ők is segítsenek minket földi zarándokutunkon.

Ez a szentek közössége, mely nem helyi, regionális, országos és nemzetközi szintekre tagozódik, hanem a földi, zarándokúton lévő, a tisztulás állapotában lévő, és a mennyei, dicsőséges Egyházra. Ismerjük meg ezért minél jobban ferences szentjeink sokszínűségét, csodálatos gazdagságát is, hisz előttünk járt és már a mennyben lévő testvéreink, nővéreink sokasága Szent Ferenc atyánktól napjainkig minden korszakban felragyogtatta a ferences életszentség fényét, áldottá téve mindenféle életállapotot, foglalkozást és társadalmi helyzetet, az egyszerű parasztembertől az államférfiig és a királykisasszonyig, a remetétől a sekrestyésen át a pápáig. Legyenek közöttük is mestereink, atyai barátaink, lelki társaink, akikkel igazán meghitt, bizalmas kapcsolatban vagyunk, s akiknek segítségét, pártfogását különösen is kérjük ferences hivatásunk megélésében.

25. pont **A testvéri közösség életéhez, vagy az istentisztelethez, a karitatív és apostoli tevékenységhez szükséges mindenféle kiadásokhoz a testvérek és nővérek anyagi lehetőségeiknek megfelelően járuljanak hozzá. A Helyi Testvéri Közösségek pedig vegyenek részt a különböző szinten működő tanácsok kiadásaiban.**

Az anyagiakhoz való viszonyról már esett szó, itt egy új aspektusból kerül elő megint: a testvérek és nővérek járuljanak hozzá a közösség életének és tevékenységeinek kiadásaihoz. Fontos megjegyzés, hogy *anyagi lehetőségeiknek* megfelelően. Itt nagy az egyes testvérek, nővérek egyéni felelőssége, mert nekik kell felmérniük, hogy mit enged meg a családi költségvetésük. Az igen aránytalan, hogy valaki nem vagy csak alig járul hozzá a közös kiadásokhoz, mondván, hogy nem teheti meg, s közben felesleges holmikra költ, haszontalan dolgok miatt adósságba veri magát, vagy éppenséggel nem tudja beosztani a fizetését, először ész nélkül költekezik, a hónap végén meg már alig van mit enni adnia a családjának. Ezekben a dolgokban rendszeresen lelkiismeret-vizsgálatot kell tartanunk, és alkalomadtán a közösségben is őszintén beszélni róla.

Aki tehetősebb, az adjon többet, illetve vállaljon nagyobb részt a kiadásokból, esetleg segítse egyik-másik testvért, ha például közös zarándoklatot szerveznek. Diszkrétnek kell lenni, de igenis keressük és találjuk meg a lehetőséget egymás támogatására és a szegények felkarolására is. Ha szűkösebbek is a lehetőségeink, ne legyünk kicsinyesek, merjünk adni a nálunknál szegényebbeknek, merjünk jó célra adakozni, bízva abban, hogy ha esetleg valamiben hiányt szenvednénk, az Úristen majd gondoskodik rólunk.

Újra és újra felmerülő kérdés, hogy a koldusnak, hajléktalannak adjunk-e pénzt. Nincs egyértelmű válaszom. Hogy enni-inni adjunk nekik, az természetes, de alighanem többet segítenénk nekik, ha a polgármesteri hivattal, egyházi karitással összefogva segítenénk nekik munkát találni, illetve megtanítani őket arra, hogy legalább egy részét megtermeljék a napi betevőjüknek. Ami pedig a különböző segélyszervezetek karácsonyi és egyéb gyűjtéseit illeti: szép, hogy segíteni akarunk távoli országok szegény sorsú gyermekein, de mindenekelőtt azokra legyen gondunk, akik a közelünkben vannak, és nekik próbáljunk minél hatékonyabb segítséget nyújtani. Ez is olyan dolog, amit a közösségen belül meg kell tárgyalni.

Ugyanakkor ami az ügyintézésel, adminisztrációval, kapcsolattartással járó anyagi terheket illeti, törekedjünk takarékosagra és hatékonyságra. Nem biztos, hogy szükség van annyi nemzetközi gyűlésre, összejövetelre, sok dolgot el lehet intézni telefonon vagy interneten. A találkozók külső kereteiket tekintve legyenek szerények, inkább lelkileg legyenek tartalmasak, ne formális, kirakatszerű események hatalmas összegekért.

26. pont **Az egység és a kölcsönös felelősség konkrét jeleként a meghatározott szintű tanácsok – a Konstitúciók szerint – lelki segítségük céljából kérjenek alkalmas és felkészült szerzeteseket a négy ferences szerzetescsalád előjáróitól, akikkel a világi testvéri közösség évszázadok óta kapcsolatban van.**

Korábban, 1978 előtt a harmadik rendiek előjárója mindig egy első rendi atya volt. A „harmadrendi” ezért sokakban azt a képzetet kelthette, hogy ennek a közösségnek a tagjai „harmadrangú”, „harmadosztályú” ferencesek, akiknek az a hivatásuk, hogy az Első Rend jámbor kisegítő csapata legyenek. Ma másképp van: a Ferences Világi Rend külön rend, saját szervezettel, előjárókkal, de minden közösségnek van egy spirituális asszisztense a négy ferences szerzetescsalád egyikéből, akinek a testvérek és nővérek lelki segítése a feladata.

A Regulában említett négy ferences szerzetescsalád az Első Rend három ágát foglalja magában: az obszervánsokat (OFM – ők vannak a legtöbben, s amikor „ferencest” mondunk, általában rájuk gondolunk; ide tartozunk mi, a Magyar Ferences Rendtartomány tagjai is), a minoritákat (OFMConv – másik nevük: konventuálisok) és a kapucinusokat (OFMCap), valamint Reguláris Harmadik Rendet (TOR). Ez utóbbi gyűjtőneve annak a mintegy 430 szerzetesközösségnek, kongregációnak, melyek mind a Harmadik Rend reguláját tekintik alapszabályuknak, de saját konstitúcióik szerint, önálló szerzetesi közösségként működnek. Hazánkban ilyenek például a Ferences Szegénygondozó Nővérek, az Assisi Szent Ferenc Betegápoló Nővérei, a Ferences Mária Misszionárius Nővérek vagy Szent Ferenc Kistestvérei és Kisnővérei.

A lelki asszisztensnek *alkalmasnak és felkészültnek* kell lennie. Alkalmas csak az lehet, aki erre – legalább bizonyos mértékig – fel van szabadítva, akinek van ideje a rábízott közösségeket rendszeresen meglátogatni, a testvéreket meghallgatni, beszélgetni velük. Felkészült pedig akkor lehet, ha saját ferences hivatásában folyamatosan fejlődik, s közben ismeri a Harmadik Rend reguláját, és empatikus tud lenni a világban élő testvérek és nővérek körülményei, igényei, szükségletei iránt.

Amióta a klarissza nővérek több mint kétszáz év kihagyás után újra letelepedtek Magyarországon, tőlük is kaphattok lelki segítséget: oda lehet menni hozzájuk néhány napra elcsendesedni, lelki beszélgetést lehet tőlük kérni. De a Második Rend

„asszisztenciája” mindenekelőtt abban áll, hogy a nővérek imádságban hordoznak benneteket. De a nagy Ferences Család többi közösségének imádságaiban is mind benne vagytok, hiszen ez az egyik nagyon fontos, kegyelmi dolog, mely a kapcsolatot fenntartja közöttünk. És ott vannak a közös ünnepeink, melyek ugyancsak összekötnek minket, és kegyelmeket közvetítenek mindnyájunk számára.

Szükséges a lelkigyakorlatokon, rendi továbbképzéseken való részvétel is. Ma már nincs olyan foglalkozás, ahol ne lenne kötelező valamilyen szakmai továbbképzésen részt venni. Az orvos, jogász, tanár, de a kétkezi munkás is állandóan tovább kell hogy képezze magát, különben lemarad, nem tud alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez, a munkaerőpiac elvárásaihoz. Nekünk is folyamatosan tovább kell képeznünk kell magunkat nemcsak a szakmánkban, hanem a ferenceségben is, hogy minél jobban megismerjük és életre is váltsuk azt a hallatlan gazdagságot, melyet Szent Ferencről örökségbe kaptunk.

Kedves Világi Rendi Testvéreim és Nővéreim!

Ezekkel a gondolatokkal, melyeket a Regulátokhoz fűztem, az volt a szándékom, hogy felszítsam benneteket a vágyat az életszentség után, azon az úton járva, melyet Szent Ferenc atyánk s rajta keresztül maga az Úr mutatott nekünk. A lelkigyakorlat nem merülhet ki abban, hogy meghallgattok néhány beszédet, részt vesztek a misén, zsolozsmán, aztán hazamentek, és minden folytatódik ott, ahol a lelkigyakorlat előtt abbamaradt. Ezek az elmékedések csak bevezetők a lelkigyakorlathoz, mely igazán most kell hogy kezdődjön: el kell gondolkodni a hallottakon, belsővé kell tenni, és megpróbálni tettekre váltani mindazt, amire a Szentlélek által indítást kaptatok.

Ha egy új meglátásra jutottatok, vagy örömmel fedeztetek fel szavaimban valami olyat, amit már régóta dédelgettetek szívetekben, csak még nem sikerült megfogalmaznotok, az nem az én érdemem, hanem a Lélek műve, aki felhasználva a tanítást, mely hitem szerint jó és helyes, valami újat készül végbevenni benneteket és általatok a közösségben. Ha egyik-másik szavam szíven ütött, fájdalmat okozott, azt se nekem tulajdonítsátok – kivéve, ha a megfogalmazásom volt ügyetlen, az az én hibám, és azért bocsánatot kérek –, hanem azt keressétek, hogy ezáltal mire hív, miből és merre akar kimozdítani titeket Isten Szentlelke.

Ha így tesztek, és készséggel engedelmeskedtek a Lélek indításának, mellyel egyre beljebb, egyre nagyobb mélységre hív a ferences karizma megélésében, akkor igazán nektek szól Szent Ferenc atyánk áldása, melyet Végrendeletében írt, s mellyel a Regulátok befejeződik:

„És, ha valaki megtartja ezeket, a mennyben teljék be a magasságbeli Atya áldásával, a földön pedig teljék be az ő szeretett Fiának áldásával, a vigasztaló Szentlélekkel, az ég minden erejével és az összes szentekkel.”

Ámen.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton mondunk köszönetet Barsi Balázs OFM atyának, aki lelkiyakorlatos elmélkedései és kérdéseinkre adott válaszai által Regulánkat közelebb hozta hozzánk és előbbé tette számunkra, továbbá nővérünknek, aki a Balázs atya által mondottakat lejegyezte, valamint Telek Péter-Pálnak, aki a lejegyzett szöveget megszerkesztette és gondozta. Kívánjuk nekik Istenünk bőséges áldását, Szent Ferenc atyánk és a ferences szentek segítségét és oltalmát!

A Ferences Világi Rend Országos Tanácsa

Tartalomjegyzék

1. pont	A lelki családok között, amelyeket.....	6
2. pont	E családon belül sajátos helye van	9
3. pont	Ennek a Regulának az a célja	12
4. pont	A világi ferencesek Regulája és élet	14
5. pont	A világi ferencesek fedezték fel.....	17
6. pont	A keresztség által, melyben Krisztussal	20
7. pont	Mint „bűnbánó testvérek és nővérek”	23
8. pont	Jézus az Atya igazi imádója, ezért.....	26
9. pont	Ferenc különös szeretettel viseltetett	29
10. pont	Jézus megváltó engedelmességével	32
11. pont	Krisztus az Atyában bízva maga és Édesanyja.....	35
12. pont	Miközben tanúságot tesznek a jó jövőről.....	38
13. pont	Az Atya minden emberben Fia vonásait látja	41
14. pont	Hivatásuk arra szólítja fel őket, hogy minden	44
15. pont	Egész életük, bátor egyéni és közösségi	47
16. pont	Úgy értékeljék a munkát, mint ajándékot	50
17. pont	Családjukban a béke, a hűség és az élet	53
18. pont	Tiszteljenek minden élő és élettelen	55
19. pont	Mint a béke hordozói, érezzék	58
20. pont	A Ferences Világi Rend különböző szintű	62
21. pont	Különböző szinteken a testvéri közösséget	65
22. pont	A helyi testvéri közösséget hivatalosan kell	68
23. pont	Aki felvételét kéri a Ferences Világi Rendbe	71
24. pont	Hogy a Rend tagjai között megerősödjenek.....	74
25. pont	A testvéri közösség életéhez, vagy az.....	77
26. pont	Az egység és a kölcsönös felelősség konkrét	79

